

R 151
311

Mim -
9000 TL -

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BOR-YUKARI SOKUBAŞI YERLEŞİMİNDEKİ
SİVİL MİMARLIK DEĞERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

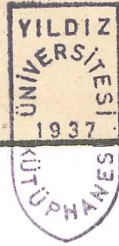
MİMAR GÜLSÜM ÇAĞAN

İstanbul - 1987

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KİTAPLIĞI

R 151

Kot : 321
Alındığı Yer : Fen Bil. Ens
Tarih : 19/6/1989
Fatura :
Fiatı : 9000 TL
Ayniyat No : 7/15
Kayıt No : 46294
UDC : 378.242.72.025
Ek : 14 ad. Kat. Fin.

+

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BOR-YUKARI SOKUBAŞI YERLEŞİMİNDEKİ

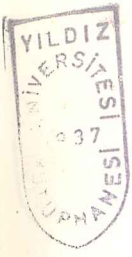
SİVİL MİMARLIK DEĞERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMAR GÜLSÜM ÇAĞAN

İstanbul - 1987

ÖNSÖZ

Bor-Yukarı Sokubaşı yerleşimindeki sivil mimarlık değerlerinin incelenmesini içeren lisansüstü araştırma tezim ile ilgili çalışmalarına 1986 Nisan ayında başladım.

Yerleşimde, korunacak yapıların yoğun olduğu araştırma bölgesi tespit edildikten sonra çevresel ve mekansal özellikler incelendi. Sürdürülen çalışmalar sonunda oluşacak belge ve bilgiler, ileride yapılabilecek uygulamalara esas teşkil etmek üzere bir döküman oluşturmaktadır. Amaç; bu yerleşimin zaman içinde kültürel ve tarihsel değerlerini yitirmeden sağlıklı, çağdaş, fiziksel çevreye kavuşmasının sağlanması ve yörenin tanıtımının yapılmasıdır.

Çalışmalarımın başından sonuna kadar her aşamasında bana yardımcı olan yönetici hocam Sayın Doç.İsmet Ağaryılmaz'a, araştırmalarımı katkılarıyla destekleyen Prof.Turgut Övünç'e, Doç.Dr.Özden Süslü'ye, Öğr.Gör.Y.Mim.Ark.Lemi Ş.Merey'e, Öğr.Gör. Dr.Reha Günay'a, Doç.Dr.Neslihan Sönmez'e, ayrıca Bor Belediye Başkanı başta olmak üzere tüm belediye çalışanları ile kasaba halkına ve beni evinde misafir eden, mecburi hizmet doktoru arkadaşım Tülay Yılmaz'a şonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	
SUMMARY	
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM- BOR İLÇESİ'NİN FİZİKSEL, TARİHSEL VE SOSYO-EKONOMİK YAPISININ DEĞERLENDİRİLMESİ	3
1.1. Fiziksel Verilerin Değerlendirilmesi	3
1.1.1. Konumu ve Sınırları	3
1.1.2. Topoğrafik ve Jeolojik Yapısı	3
1.1.3. İklim Bitki Örtüsü ve Sular	6
1.1.4. Ulaşım	7
1.1.5. Yapı Malzemesi Kaynakları	9
1.2. Tarihsel Gelişim ve önemli Tarihi Yapılar	9
1.3. Tarihsel Gelişim Sürecinde Sosyal ve Ekonomik Yapı	23
1.3.1. Tarım, Meyvacılık, Hayvancılık	24
1.3.2. Sanayi - Barut Fabrikaları	24
1.3.3. Küçük Sanayi ve El Sanatları	25
1.3.3.1. Tabaklık	25
1.3.3.2. Keçecilik	25
1.3.3.3. Demircilik	26
1.3.3.4. Bez ve Halı Dokumacılığı	26
1.3.3.5. Boyacılık	28
1.3.4. Ticaret - Bor'da Pazar	28
2. BÖLÜM- BOR-YUKARI SOKUBAŞI YERLEŞİMİ	30
2.1. Bor'un Tarihsel Gelişimi İçinde Yukarı Sokubaşı Yerleşiminin Ortaya Çıkışı	30
2.2. Yerleşimin Bugünkü Sosyo-Ekonomik Durumu	31
2.3. Yerleşimin Mimari Biçimlenişi	31
2.3.1. Mekansal ve Çevresel Analiz	
2.3.2. Kat Adetleri Analizi	
2.3.3. Yapım Sistemleri Analizi	
2.3.4. Strüktürel Durum Analizi	
2.4. Mimari Değer Analizleri Sonucunda Yukarı Sokubaşı Yerleşiminde Korunmaya Değer Bulunan Evlerin Tasarım Özellikleri	36
2.4.1. Rölöveler	36
2.4.2. Rölöveleri Çıkartılan Evlerin Plan ve Cephe Özellikleri	52

	<u>Sayfa</u>
3. BÖLÜM- YUKARI SOKUBAŞI YERLEŞİMİNDEKİ GELENEKSEL KONUTLARIN KENTSEL VE MİMARİ TASARIM ÖZELLİKLERİ	54
3.1. Çevre Verileri	54
3.2. Konutlardaki Mekan Organizasyonu	57
3.2.1. Zemin Kat	57
3.2.1.1. Yaşama Mekanları	57
3.2.1.1.1. Avlu	57
3.2.1.1.2. Odalar	58
3.2.1.2. Servis Mekanları	58
3.2.1.2.1. Mutfak-Kiler	58
3.2.1.2.2. Bodrum-Mahzen	61
3.2.1.2.3. Ahır, Samanlık	61
3.2.1.3. Üretim ve Tarım Alanları - Bahçeler	61
3.2.1.4. Merdiven	61
3.2.2. Birinci Kat	62
3.2.2.1. Yaşama Mekanları	62
3.2.2.1.1. Sofa	62
3.2.2.1.2. Odalar	67
3.2.2.1.3. Eyvan	67
3.2.2.1.4. Balkon	70
3.2.2.2. Servis Mekanları - Mutfak	70
3.3. Konut Birimlerindeki Donanım Öğeleri	70
3.3.1. Yüklük	72
3.3.2. Sedir	72
3.3.3. Nişler	72
3.3.4. Ocak	77
3.4. Konutlardaki Yapı Elemanları	77
3.4.1. Kapılar	77
3.4.1.1. Avluya Giriş Kapıları	77
3.4.1.2. Eve Giriş ve Balkon Kapıları	80
3.4.1.3. Oda Kapıları	80
3.4.2. Pencere	82
3.4.2.1. Oda ve Sofa Pencereleeri	82
3.4.2.2. Tepe Pencereleeri	83

	<u>Sayfa</u>
3.4.2.3. Servis Pencereleri	84
3.4.2.4. Ahır, Samanlık Pencereleri	84
3.4.3. Çıkmalar	85
3.4.4. Tavan ve Döşemeler	85
3.4.5. Kemerler ve Sütunlar	87
3.4.6. Çatı Örtüsü	87
3.4.7. Saçak ve Kat Silmesi	91
3.4.8. Çörtenler	91
3.5. Yapım Yöntemleri	94
4. BÖLÜM- SONUÇ	96
5. BÖLÜM- ÖNERİLER	99
NOTLAR	102
BİBLİYOGRAFYA	105
ÖZGEÇMİŞ	110

ÖZET

Bor ilçesi Hititlerden başlayarak bugüne kadar gelen tarihi süreç içinde Anadolu'da kurulan pekçok yerleşimden birisidir. Çalışmalara bölgenin bu süreç içindeki tarihi, fiziki ve sosyo-ekonomik verileri incelenerek başlanmıştır. Daha sonra ilçenin kuzeybatısında bulunan Yukarı Sokubaşı yerleşiminin geçmişten günümüze tarihi ve sosyo-ekonomik yapısı değerlendirilerek bu bölgedeki sivil mimarlık örnekleri çevresel verilerle birlikte araştırılmıştır.

19.Yüzyıl ortaları ve sonlarına tarihlenen bu yapılar gelişen ve değişen yaşam koşulları sonucunda bugün çağdaş yaşantının olanaklarından uzak kalmışlardır.

Tüm bu veriler ışığında bölgedeki tarihsel değerlerin saptanması, belgelenmesi, tanıtılması, korunması ve bölgenin çağdaş, sağlıklı bir yaşam ortamına dönüştürülmesi çalışmanın ana ilkesi olmuştur. Bu ilkeye bağlı olarak bölgedeki konut dokusu bütünleyici çevresi ile beraber kentsel tasarım, mimari, mekan ve yapısal tasarım özellikleri ayrıştırılarak incelenmiştir.

SUMMARY

The Bor district is one of the many settlements that were established in Anatolia since the early historical periods. The work was started by studying the historical, physical and socioeconomical data within this period. Then, the examples of civil architecture were studied, together with regional data by evaluating the past and present historical and soioeconomical structure of the Yukarı Sokubaşı settlement, to the northwest of Bor district.

These structures, dated mid and late 19th century, remained far from satisfying the contemporary needs because of the changing living conditions.

Under the light of these facts, the main aim of the study was the determination, publicizing and preservation of the regional historical valves and transformation of the region into a contemporary and proper living environment.

In conjunction with this principle the regional urban settlement and its nearby environment was studied by analysing the features of urban design, structural design and architectural environment.

GİRİŞ

İç Anadolu Bölgesinin güneyinde, Niğde iline bağlı bir ilçe olan Bor, tarih boyunca Anadoludaki çeşitli kültürleri temsil eden yerleşimlerden biri olmuştur.

İlçe merkezinin kuzeybatısında bulunan Yukarı Sokubaşı yerleşimindeki konutların yapılış dönemleri 19. yüzyıl ortaları ve sonlarına rastlamaktadır. Tüm insanlığın ortak malı sayılan bu tarihi değerlerin saptanması, belgelenmesi, tanıtılması ve özgünlüklerini yitirmeden korunarak gelecek kuşaklara aktarılması amacı ile çalışmalara başlanmıştır. Bugün yarı yarıya boş duran, neredeyse yıkıma terk edilen bu evlerle ilgili hiçbir tesbit tescil çalışması yapılmamış olması ve yerleşimi aydınaltıcı bir kaynağa rastlanmaması bu amacı güçlendirmiştir.

Bölgedeki geleneksel mimaride dönemin yaşam biçimine ve kültürüne paralel olarak, içe dönük yaşam tarzını gösteren bir avlu ve bu avluyu L veya U biçiminde saran evden oluşan plan tipini görüyoruz. Hemen hemen tümü bitişik nizamda tasarlanan evlerde 2-3 m yüksekliğindeki avlu duvarı evi sokaktan ayırır. Yapılarda ön cepheler daha özenilerek tasarlanırken, ar-

ka cephelerin son derece sade olması dikkati çeken bir özelliktir.

Bor-Yukarı Sokubaşı yerleşimindeki çalışma 5 aşamada gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın 1. bölümünde ilçenin geçmişten günümüze tarihi, fiziki ve sosyo-ekonomik yapısı incelendi.

2. bölümde Yukarı Sokubaşı yerleşiminin ortaya çıkışı, bugünkü sosyo-ekonomik durumu ve mimari biçimlenişi araştırıldı, korunmaya değer bulunan evlerin tasarım özellikleri, bu evlerin rölöveleri verilerek anlatıldı.

3. bölümde geleneksel konutların kentsel ve mimari tasarım özellikleri tablolar ve resimlerle açıklanarak belirtildi.

4. bölümde bölge ile ilgili tüm verilerden çıkarılan sonuçlar, 5. bölümde ise bütün bu bilgilere dayanarak, yeni yapılacak yapılardaki yapılanma koşulları ile eski yapıların korunması ve restorasyonu için öneriler verilmiştir.

1. BÖLÜM- BOR İLÇESİ'NİN FİZİKSEL, TARİHSEL VE SOSYO-EKONOMİK YAPISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. Bor İlçesinin Fiziksel Verilerinin Değerlendirilmesi

1.1.1. Yeri, Sınırları, Komşu İl, İlçe ve Köyleri

Bor İç Anadolu bölgesinde Niğde iline bağlı bir ilçedir. Doğusunu Niğde'nin Çamardı ilçesi, güneyini Niğde'nin Ulukışla ilçesi, batısını Konya'nın Ereğli ilçesi, kuzeybatısını Niğde'nin Aksaray ilçesi ve kuzeyini Niğde il merkezi çevreler¹. Bor'un merkez bucağından başka Altınhisar ve Kemerhisar olmak üzere 2 bucağı daha vardır. Bor merkez bucağına 5 köy, Altınhisar bucağına 11 köy, Kemerhisar bucağına ise 16 köy bağlıdır² (Bkz. Harita 1-2). Bor ilçesinin yüzölçümü 1930 km²dir³.

1.1.2. Topoğrafik ve Jeolojik Yapısı

Niğde'nin merkezi ile Bor ve Aksaray arasına giren Hasandağı ve onun doğu uzantısı olan Melendiz dağları silsilesi sönmüş, sayısız volkan kraterlerinden oluşmuştur. Bu kraterler zamanla yerlerini yayalara terketmiştir. Bölgede volkanik yerin yapısına giren bazalt, kristalinşistler, ossidiyenler ve tra-

kitler gibi taşlar vardır. Bu sönmüş volkanik bölgenin yanlarında örtülü olan tüf tabakaları zengin platoları ve ovaları oluşturur. Bor ovası da bu zengin ovalardan birisidir⁴.

Bor arazisi yükseklikleri yaklaşık 1000 m olan tepelikler ve yaylalar halindedir. Bor'un ilçe merkezi ise 1150 m yükseklikte ve andezit tüflerinden oluşmuş az meyilli bir sırt üzerindedir⁵.

Bor ilçe merkezinde toprak, ince bir moloz ve nebati toprak karışımı içerir. Siyah esmer renkli sert granit kayalardan oluşan Kayabaşı bölgesi de merkezde geniş bir alan kaplar⁶. Bor ovası kuzeyde çakıl taşalrından ibaret bir kumsalla kaplıdır, kuzeybatıya doğru tuz bakımından zengin çorak topraklar artar. Güney ve güneydoğuda ise ağır killi topraklarla kaplı alüvyonlarla örtülüdür. Bor'un güneydoğusundaki iftiyan tepesi kalker tüfü ile kaplıdır. Şıracılık ve pekmezciliğin önemli birmaddesi olan pekmez toprağı bu bölgeden çıkarılır. Bor merkezinin güneyinde bulunan Kemerhisar ilçesinde arazi tamamen alçalarak düzleşir. Burada derin alüvyonlu bir arazi vardır. Güherçile içeren bu topraklardan ham güherçile çıkarılır⁷.

Bor üçüncü derece deprem bölgesindedir ve bugüne kadar hiçbir hasar kaydedilmemiştir, heyelan durumu yoktur. Su baskını ise merkezden geçen Humam (Özden) çayının yağmurlu mevsimlerde taşması ile olmaktadır. İlçe jeolojik bakımdan her yönde yayılmaya uygundur⁸.

Bor ilçesinin doğusunda Aladağ kollarından Pozantı dağı (2689 m), kuzeyinde ise Hasandağ (3253 m) sönmüş volkanik kitlesinin doğu uzantısı olan Melendiz dağlarının (2936 m) Bor'a yönelmiş Okçu dağı (2050 m) kolu bulunur⁹.

Bor ovası Melendiz dağları silsilesinin güneye doğru açıldığı düzlükte yer alır. İlçe merkezi ile birlikte Bahçeli, Kemerhisar, Bereket, Narazan, Kızılca, Çukurkuyu ve Kayıyolu köylerini içine alan bu ova tarihte Emen Ovası adıyla geçer. Ovanın denizden yüksekliği 1100 m'dir¹⁰.

1.1.2. İklim, Bitki Örtüsü ve Sular

Bor'da kışlar oldukça sert ve karlı, yazlar sıcak ve kurak geçer. En yağışlı mevsimler sonbaharın son ayları ve ilkbahardır. İlçe'de mevsimlere göre ısı; yaz maksimum 32°C, yaz minimum 5°C, kış maksimum 20°C, kış minimum -25°C'dir. En sıcak günler Temmuz ayında, en soğuk günler ise Ocak ayındadır. Ortalama nem % 51'dir, minimum nem ise % 24'dir. Yıllık maksimum yağmur 490,1 mm'dir. Yıllık en fazla kar kalınlığı 17 cm, karın yerde toplam kalış süresi 32 gündür (münferit sürelerin toplamı). Zeminde maksimum don derinliği 50 cm'dir.

Bor'da mevsimlere göre en hızlı esen rüzgar ve egemen rüzgar yönleri; ilkbahar: güney 15,5 m/sn, yaz: kuzeydoğu 12,3 m/sn, sonbahar: kuzeydoğu-güneybatı 12,3 m/sn, kış: kuzeydoğu-güneydoğu 12,3 m/sn'dir¹¹.

İlçenin bitki örtüsü, deniz etkisinden uzaklığı ve iklim özellikleri nedeniyle, ilkbaharda yeşeren yazın sıcaktan ku-

ruyup sararan ot topluluğundan oluşan step bitki örtüsüdür¹².
Önemli sayılabilecek orman yoktur. Güney kısmındaki dağ etek-
lerinde 1000 hektarlık ve parçalar halinde koruluklar vardır.
Bor'un merkezinde ve köylerde önemli miktarda kavak ağacı ye-
tiştirilmektedir.

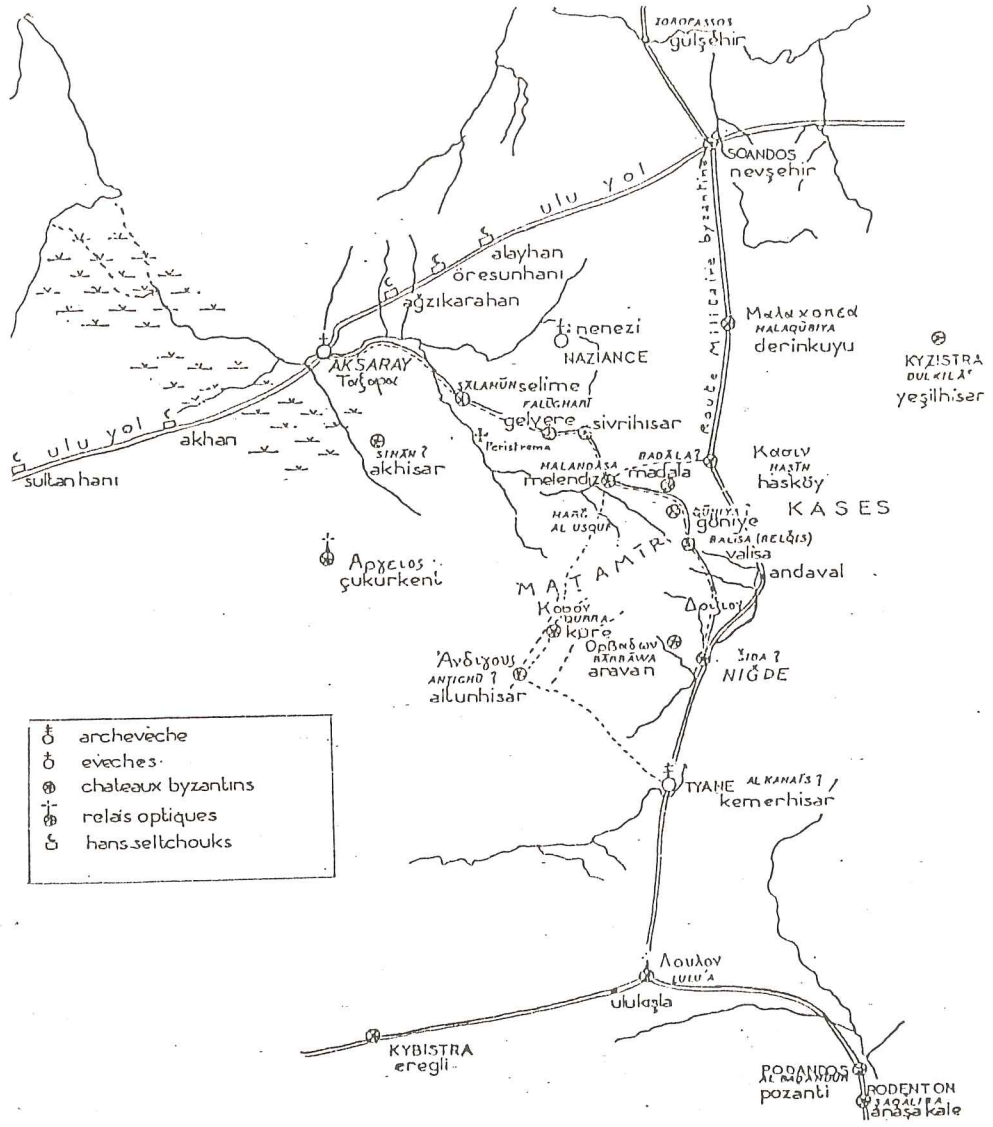
Eski Andaval bağlarından kaynağını alan Karasu Niğde'den ve
Bor ilçe merkezinden geçtikten sonra Bor ovasında kaybolur.
Bu suya Bor'da Özden (Humam) çayı denir. Arazi ve meyva bah-
çelerinin ihtiyacı olan sular ise Acıgöl, Pınarbaşı ve Sınan-
dı göllerinden sağlanır. Akkaya barajı Bor ve çevresinin su-
lama ihtiyacını büyük ölçüde karşılar¹³.

Bor merkez ilçesinin içme suyu Okçu ve Bektaş olmak üzere 2
menbadan sağlanır. Okçu suyu, merkez ilçeye 2 km'lik mesafe-
deki Okçu dağı eteklerindeki kaynağından künk borularla ge-
tirtilmiştir. Çok lezzetli olan bu su zamanla ilçeye yetmedi-
ğinden, kireci biraz fazla olan Bektaş suyu fenni bir şekilde
inşa edilmiştir¹⁴.

1.1.4. Ulaşım

Bizanslılar dönemine kadar Kemerhisar (Tyana) üzerinde olan
önemli ulaşım yolalrı (Bkz. Harita 3), Bizanslılar döneminden
sonra önemini kaybetmiştir. Bor Osmanlılar döneminde Anadolu
kervan yolları üzerinde bulunmaktaydı ve ilçenin ticareti
kervan yolu esasına dayanmaktaydı¹⁵.

Bor bugün 1 numaralı devlet karayolu üzerindedir. Niğde'ye
14 km, Nevşehir'e 97 km, Kayseri'ye 145 km, Konya'ya 236 km,

Harita 3- Thierry'nin Hasandığı kitabından

Ankara'ya 320 km uzaklıktadır. Kayseri-Ulukışla demiryolu ilçeyi güneyden kuzeye katederek her 2 istikametde büyük merkezlere bağlar¹⁶ (Bkz. Harita 1-2).

1.1.5. Yapı Malzemesi Kaynakları

Taş: Karakaya moloz taşı ocağı Bor merkezinin 2 km kuzeyindedir. Sert olan bu taşın işlenmesi zordur. Bugün özellikleri şartname limitlerine uyan Karakaya moloz taşı ve Salmanlı köyü taşı kullanılmaktadır. Bunlardan başka Bor'da 2 taş ocağı daha vardır. Bunlar Bor merkez ilçesinin 2 km güneydoğusundaki kireçli yonu taşı ocağı ve İftiyan tepesi yonu taşı ocağıdır. Ancak bu taşların özellikleri şartname limitlerine uymadığından bugün kullanılmazlar. Agregası; Bor ilçe merkezinin 30 km doğusundaki Sazlıca kum, çakıl ocağından sağlanır.

Ahşap ve diğer bitkisel yapı malzemesi olan çam, kavak, kereste Pozantı'dan sağlanır¹⁷.

1.2. Bor İlçesinin Tarihsel Gelişimi ve İlçedeki Önemli Tarihi Yapılar

Anadolu'nun iç kısmında, güneyde Toros dağlarından kuzeyde Karadeniz'e kadar uzanan geniş bölge tarihte Kapadokya adıyla anılmaktadır¹⁸. Kapadokya bölgesinin sınırları içinde kalan Bor'da bilinen ilk yerleşimler Eski Hititlere kadar gider. Özellikle bugün Bor'un bucağı olan Kemerhisar tarihte önemli bir yerleşim bölgesidir¹⁹.

Tuvanova (Kemerhisar) Eski Hitit devleti (M.Ö. 1800 - M.Ö. 1400) ve ondan sonra kurulan Büyük Hitit İmparatorluğu (M.Ö.

1400 - M.Ö. 1200) döneminde önemini korumuştur. M.Ö. 1200'de Ege Göçleri ile Büyük Hitit İmparatorluğu yıkılmış ve Hititler hakim sülaleye ait küçük şehir beylikleri halinde M.Ö. 2000'den M.Ö. 700'e kadar varlıklarını Geç Hitit devleti ismi altında sürdürmüşlerdir²⁰ (Bkz. Harita 4).

Bor ilçe merkezine 10 km mesafedeki Kemerhisar höyüğünün yerini 1880-1881'de önce Wilson sonra Ramsay tesbit etmiş, hiyeroglif yazı uzmanları da Hitit ve Asur metinlerinden bu yerin Hititlerce Tuvanuva denilen yer olduğunu bulmuşlardır. Tuvanuva'da bulunan Hitit hiyeroglifli taş kitabeler Bor'un Bayat ve Kayı köylerinden çıkan eski Hitit tipi çanak çömlekler, Gökbez ve Keşlik köyleri yakınında kayalar üstünde Hitit krallarını gösterene 2 kabartma bölgedeki Hitit uygarlığı hakkında bizi aydınlatmaktadır. M.Ö. 743'de Asur'lu Tiglatpileser Geç Hitit şehir devletleri koalisyonuna son vermiş, bölgede Asurhakimiyetini sağlamıştır²¹.

Bor'un Keşlik köyündeki Bayındır yaylasında siyah bazalt taşından yapılmış bir stel bulunmuştur. Kabartmanın taşın genişliğinde işlenişi, yukarıya doğru daralması ve altta bulunan kaide çıkıntısı eserin stel olduğunu göstermektedir. Keşlik steli denilen ve bugün Niğde müzesinde bulunan bu stel çok kuvvetli Asur etkisinde işlenmiş Geç Hitit Çağı anıtıdır. Keşlik stelinin Tuvanuva kralı Warpalawaş tarafından diktiği sanılmaktadır²² (Bkz. Harita 5, Resim 1).

M.Ö. 700'de bölgede Firig hakimiyeti başlar. Tuvanuva'daki yüzey araştırmaları sırasında bulunan ve aynı yöreden çıkan

öteki benzerleri gibi kara bazalt bir taş üzerindeki yazıtın Firigler dönemine ve 6.yy.'a ait olduğu anlaşılmıştır²³ (Bkz. Çizim 1).

Kapadokya M.Ö. 4.yy.'da Perslerin egemenliğine geçti ve Pers kralları tarafından 2 Satraplığa (genel valilik) bölündü; kuzeydeki kısma Pontik Kappadokia, güneydeki kısma Esas Kappadokia (veya Büyük Kapadokya) denildi.

M.Ö. 4.yy. sonlarına kadar süren ve Ahamanişler devri olarak tanımlanan bu egemenlik sürecinde Kapadokya Anadolu'da kurulan en büyük Satraplığı (valilik) oluşturdu. Yukarı Asya ile Ege bölgesini bağlayan geniş Kapadokya alanında, Pers soylularının malikaneleri ve kültürleriyle, Ahamaniş sülalesinin çözülme devrine kadar bölgenin Persleştirilmesi sağlandı²⁴.

M.Ö. 334'de İskender istilası sırasında Kapadokyalılar İskender'e boyun eğmiyerek Pers soyundan Ariarathes I'i M.Ö. 323'de kral ilan ettiler. Böylece Kapadokya'da bağımsız bir krallık kurduklar²⁵.

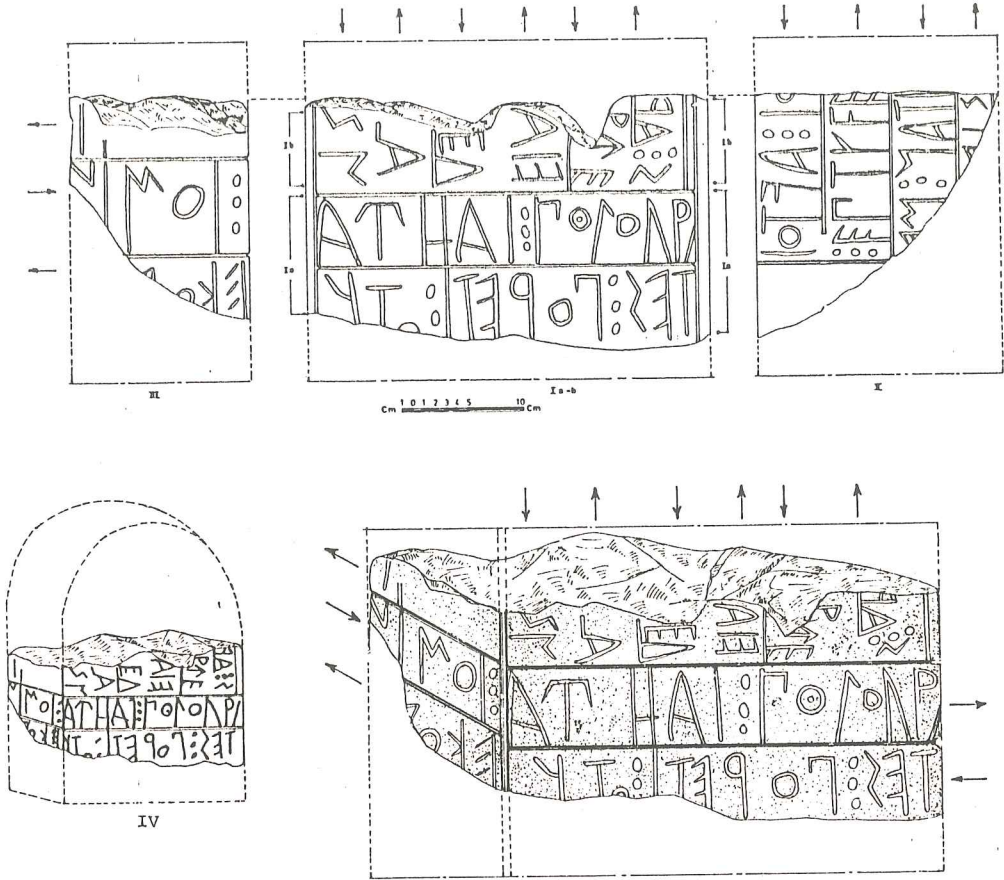
İskender bu bölgenin askeri direnişini kırmak için Perdikas'ı, sivil örgütü oluşturmak için de kâtibi ve maliye bakanı Eumenes'i görevlendirdi. Perdikas'ın orduları yapılan savaşta Ariarathes'in ordularını yendiler. Bergam'da bir krallık kuran Eumenes, genişlettiği sınırları içine M.Ö. 322'de Niğde bölgesini de kattı. Eumenes, Hasandağ, Alandağ ve Melendiz dağları arasında bulunan Bor ovasına kendi adını verdi. Bu ova günümüzde Emen ovası veya Bor ovası olarak anılır²⁷. Niğde il topraklarını küçük parçalara ayıran ve bunları yerli

beylere satan Eumenes kalabalık Makedonya ve Grek göçmen kafilelerini de buralara getirip yerleştirir. Böylece Eumenes döneminde Niğde bölgesi Helenizm uygarlığına sokulmuştur. M.Ö. 1.yy.'da bölge tamamen Grekleşmiştir ve Yunanlılar'ın eline geçen Tuvanova'nın ismi Yunan kaynaklarında Tuana (Dana) olarak yazılmaktadır²⁸.

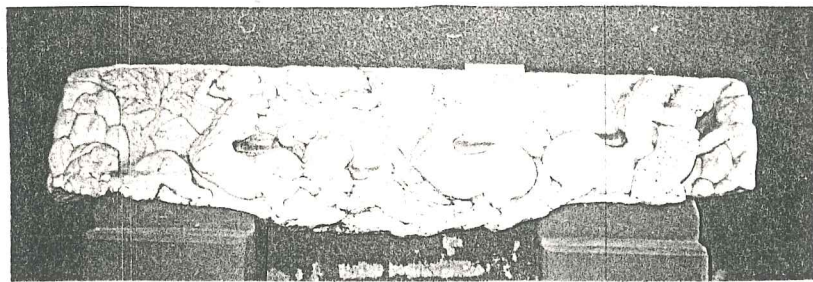
Bor-Köşkpınar Firiglerden beri kutsal sayılmaktaydı. Yunanlılar Köşkpınar'a Zeus asmübcos mabedini yapmışlardır. Bu mabedin bir parçası olan alınlığın alt kısmı ejder şeklinde tasvir edilmiştir. Bunun Yunan mitolojisindeki deniz tanrısı Poseidon olduğu anlaşılmıştır²⁹ (Bkz. Resim 2). Bu mabedin taşları Niğde müzesindedir.

M.Ö. 17 ve M.S. 395 yılları arasında Niğde ve Bor'u da içine alan Küçük Kapadokya Roma İmparatorluğunun bir eyaleti olmuştur³⁰. M.S. 17'de Kapadokya, başında bir vekili olan bir Roma alayı tarafından yönetilmeğe başlandı. Daha sonra 2 Roma alayının bulundurulduğu büyük bir garnizon oldu³¹. Kemerhisar'a Romalılar Tyana ismini verdiler. Tyana bu dönemde Roma'nın resmi düşünüşünü çevresine yagan sivil, asker ve adalet kurumlarıyla donanmış, han, hamam ve aşevleriyle Roma'nın cömertlik ve ihtişamını sergileyen bir merkezdi. Bu dönemde Anadolu'daki Roma ordularının koruyucusu durumunda olan Tanrı Jüpitere Köşk Pınarbaşında mermerden bir tapınak yapılmıştı. Kalabalıklaşan şehre su Köşkpınarbaşından çift, yüksek, sarı trakit taşından yapılmış kemerlerle getirilmişti. Bu kemerler M.S. 2.yy.'da Hadrianus (Adrianus) tarafından yaptırılmıştır. Bu çift kemerler arasından şehri jüpiter tapınağına gö-

NİĞDE - KEMERHİSAR (Tyana)

Çizim 1- Tyana'da Firig dilinde bir yazıt (Epigraphica Anatolica'dan)

Resim 2- Zeus Asmübcos mabedinin alınlığından bir parça (Niğde Müzesinde)

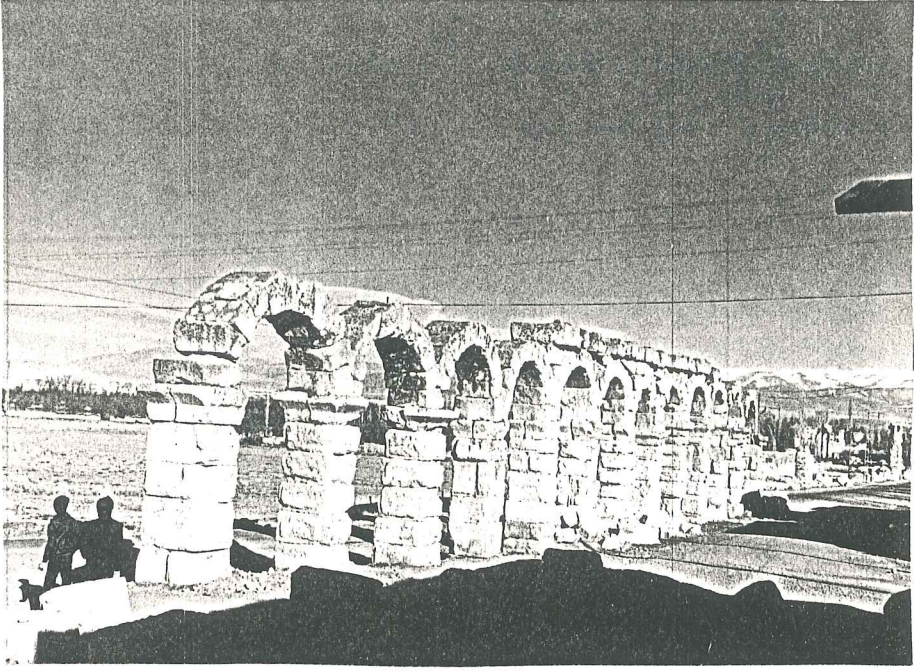
türen ihtiram yolu geçmekteydi. Bugün kemerlerin 1,5 km'lik kısmı ayaktadır (Bkz. Resim 3). Köşkpınarbaşında hâlâ durmakta olan havuzda yine bu dönemde yapılmıştır. Ancak bir süre sonra sosyal yaşam, eğlence düşkünlüğü ile yozlaşmış ve çöküntü dönemi başlamıştır³².

Hıristiyanlığın yaşama manastır hayatı ile yerleşmesi M.S. 2. ve 3. yy.'da Mısır'dan başlayarak Filisten ve Suriye'de yayılmıştır. Güneyden gelen bu manastır yaşamı keşişler ve psikoposlar tarafından Kapadokya'ya sokulur. Hıristiyanlığın yayılış yönleri üzerinde olan bu bölgede Kaizadeia (Kayseri) ve Tyana (Kemerhisar) çok önemli 2 şehirdi³³ (Bkz. Harita 3).

M.S. 313'de İmparator Konstantin Milan bildirisi ile Hıristiyanlara din ve ibadet özgürlüğü tanındı. M.S. 395 ve 1075 arasındaki yıllarda Hıristiyan Anadolu'nun kaderi 7 asır boyunca Doğu Roma İmparatorluğunun yükselişine ve düşüşüne bağlı kalmıştır³⁴.

Kapadokya'da 7.yy.'dan sonra İslamiyetin etkisiyle Arap akınları başlamıştır. Araplar M.S. 710'da Halife Velid zamanında Tyana'yı ele geçirirler. M.S. 806'da Harun Reşit Tyana'yı yağmalar³⁵.

Kapadokya'da Türk egemenliği 11.yy.'da başlamış, 12.yy.'da Selçukluların Konya'da güçlenmesi ile kendini hissettirmiştir. Sonraki yüzyıllarda ülkenin Türkleşmesi ve hıristiyan öğelerin dinsel ve dilsel olarak değişimi güçlenmiştir. Kapadokya'da Hasandağı halkı şehirlerde büyük değişikliklere uğrarken, taşradaki değişiklikler daha az olmuştur. Bölgenin

Resim 3- Tyana'da su kemerleri

Resim 4- Bor'da Sarı Saltuk Türbesi

en önemli şehirleri Tyana ve Nazianze (Nenezi) çok küçük kasaba düzeyine düşmüşlerdir³⁶. Bundan sonra su kaynaklarına daha yakın olan Niğde ve Bor'un parladığını görüyoruz.

Niğde ve Bor 1071 Malazgirt Savaşı ve 1116'da Konyanın Selçuklu Türklerine taht şehir oluşu arasındaki dönemde Türk hakimiyetine girer. Niğde Bölgesi Melikşah'ın Generali Emir Ahmet Gazi tarafından Bizanslılardan alınır. 1219-1237 yılları arasında Alaeddin Keykubat kalabalık müslüman Türk boylarını Anadolu'nun çeşitli bölgelerine yerleştirmiştir. Bu arada Bor'a Orta Asya'dan gelen Türk boylarından bir kısmı yerleşmiştir. şehir önce kale etrafındadır, sonra genişlemeğe başlar³⁷.

Ahmet Yesevi'nin halifelerinden olan Sarı Saltuk, 12.yy. başlarında, Hacı Bektaş'tan sonra Horosan'dan gelmiştir. Türbesi ve makamı Bor'dadır (Bkz. Resim 4). Sarı Saltuğun ünlü Saltuknamesi, kendi hayatını anlatmakla birlikte Türklerin yeni yurtlarına yerleşmelerinin destani bir tarihidir. Ayrıca Saltuknamede Osmanlı tarihi için kaynak bilgiler bulunduğu gibi Anadolu Selçuklu, Akkoyunlu, Karakoyunlu devletlerinin tarihi hakkında da bilgiler vardır. Saltuknamenin 3. nüshası Bor'daki Halil Nuri Bey kütüphanesinde bulunmaktadır³⁸.

1243'de Anadolu Moğol istilasına uğramış ve Moğolalar zamanında zayıf Selçuklu sultanlarının yanına konulan Moğol Valilerle idare edilmiştir. Bu valilerden biri olan Alaeddin Ertena kendisi ve oğulları ile 1381 yılına kadar Anadolu'da hüküm sürmüştür³⁹. Bor ve çevresi de 1327'de İlhanlı valisi Alaeddin Ertena Beyin idaresine girer. Bor'daki Üstün Park'ta bu-

lunan 3 satırlık taş kitabede Kale mahallesindeki bir mevlevihanenin Ertanaoğlu Mehmet Bey zamanında yaptırıldığı yazar⁴⁰.

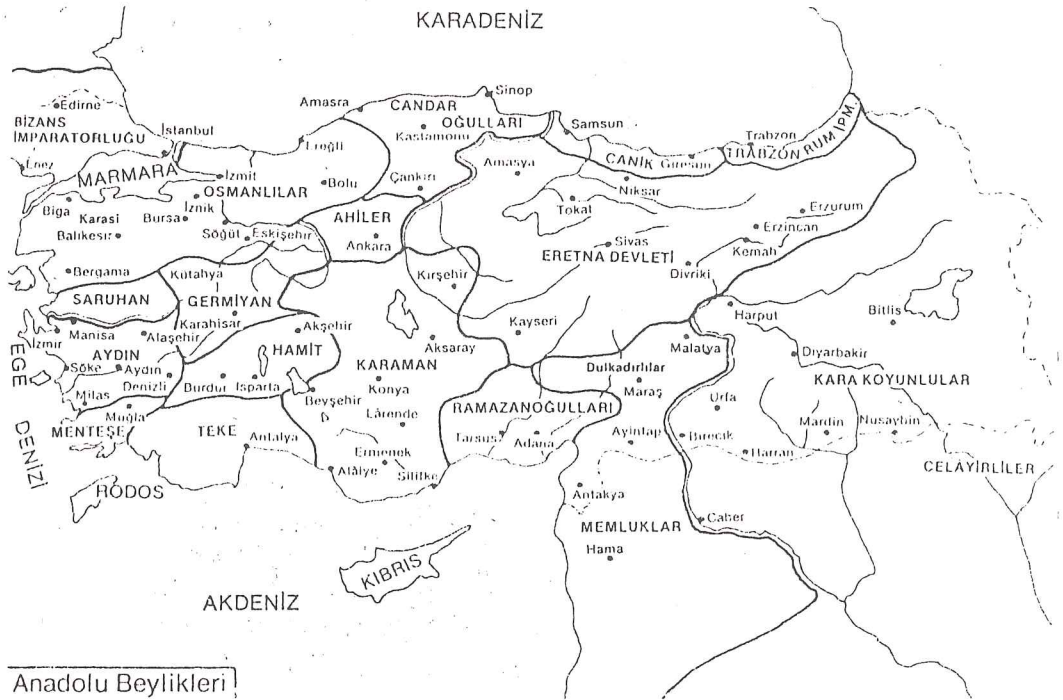
1357-1397 tarihleri arasında Niğde bölgesinde Karamanoğullarının hakimiyeti vardır (Bkz. Harita 6). Karamanoğlu Alaaddin Bey 1397'deki Akçay savaşında Osmanlılara yenilerek öldürülür. Oğulları Ali ve Mehmet beyler tutuklanıp Bursa'ya gönderilir. Ancak Yıldırım Beyazıt'ın Ankara savaşında Timur'a yenilmesi üzerine Alaaddin Bey'in oğulları hapisten çıkarılır. Mehmet Bey Karamanoğullarının başına geçerken, Alaaddin Ali Bey de Niğde emiri olur⁴¹. 1410'da Alaaddin Ali Bey Bor'da Sultan Alaaddin Camisini yaptırır. Bundan başka Bor'da beylikler dönemine ait belli başlı yapıtlar; Karamanoğlu İbrahim Bey'in yaptırdığı Çifte Hamam (Bkz. Resim 5) Ramazanoğlu Piri Paşa'nın yaptırdığı Kale Camisidir⁴² (Bkz. Resim 6).

1470'de İshak Paşa'nın Niğde'yi zaptetmesi ile bölge tamamen Osmanlı idaresine geçer. Niğde Sancağına Bor, Ulukışla, Nevşehir, Ürgüp kazaları bağlanır. İlk Beylerbeyi Fatih Sultan Mehmet'in oğlu Şehzade Mustafa'dır. Ancak Mustafa 1473'de Otlukbeli Savaşından Konya'ya dönerken Bor'da hastalanarak ölmüştür⁴³.

1559'da Şehzade Beyazıt ile Şehzade Selim arasındaki savaşı Selim kazanmıştır. Bu savaşta Sokullu Mehmet Paşa da Selim'in yanındadır. Savaşın kazanılmasında Bor'da yapılan karabartun çokça ve zamanında cepheye gönderilmesi de önemli bir etken olmuştur⁴⁴. 16. ve 18. yüzyıllar arasında Bor'daki barut

Resim 5- Eski Hamam

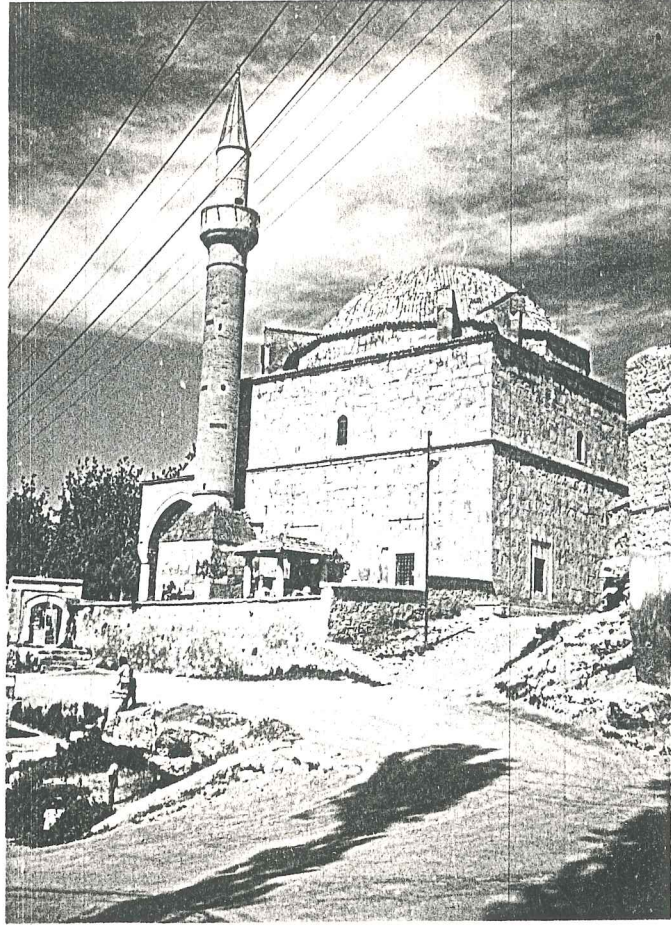
Harita 6- Anadolu Uygarlıklarından

fabrikaları Osmanlı devletinin barut gereksiniminin büyük miktarını karşılamıştır⁴⁵. Savaşın kazanılması üzerine Sokullu Mehmet Paşa 1573'de Bor'da bir şükran borcu olarak Sokullu Mehmet Paşa Camisini (veya Kurşunlu Camii) yaptırmıştır (Bkz. Resim 7). Bor'da yine bu dönemde Sokullu'nun hazinedarı Tavaşi Hasan Ağa Yeni Hamam'ı yaptırmıştır (Bkz. Resim 8). Sarı Cami, Orta Mahalle Camisi, Kör İsmail Camisi, Çayırlı Camisi ve özellikle Mehmet Bey'in yaptırdığı Külhan Çeşmesi de Osmanlılar dönemine ait eserlerdir⁴⁶.

IV. Murat devrinde (1623-1640) başlayan Celali isyanları Bor ve çevresinde diğer yerlere göre daha fazla hasara yol açmıştır. IV. Murat 1636'da Celalileri bozguna uğratmıştır.

Bor Mahkeme-i Şeriye sicillerinde 925 hicri senesinde kaza olarak görünmektedir. Yalnız Teşkilât-cı Cedide de Niğde'ye yakınlığından dolayı nahiye yapılmış ise de halkın şikayeti üzerine tekrar kaza olmuştur⁴⁷ (Bkz. Harita 7).

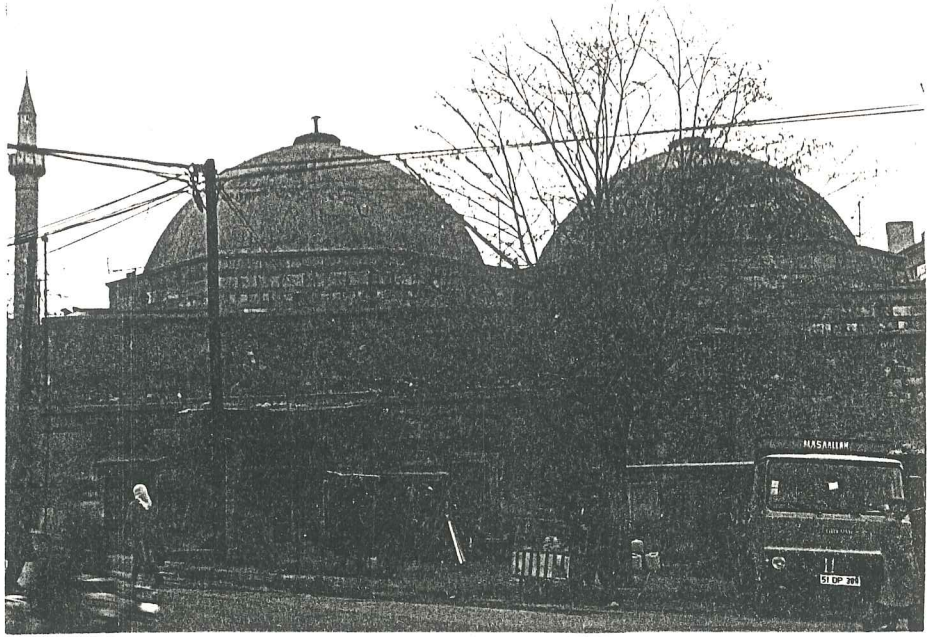
Bor Balkan, Birinci Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı gibi büyük fırtınalardan sonra çok fakirleşmiş, Cumhuriyetin ilanından sonra tekrar toparlanmıştır. Anadolu'nun bazı şehirlerinde yaşamış Rum ve Ermeni toplulukları gibi Bor'da da kilise ve okul sahibi olan küçük bir Rum topluluğu vardı. 1923 Lozan Barışı sonunda Bor'da yaşayan Rumlar mübadele yoluyla Yunanistan'a gönderilmiş, yerlerine Arnavutluk ve Yunanistan'dan gelen müslüman Türk muhacirleri yerleştirilmiştir⁴⁸.

Resim 6- Bor'da Kale Camii

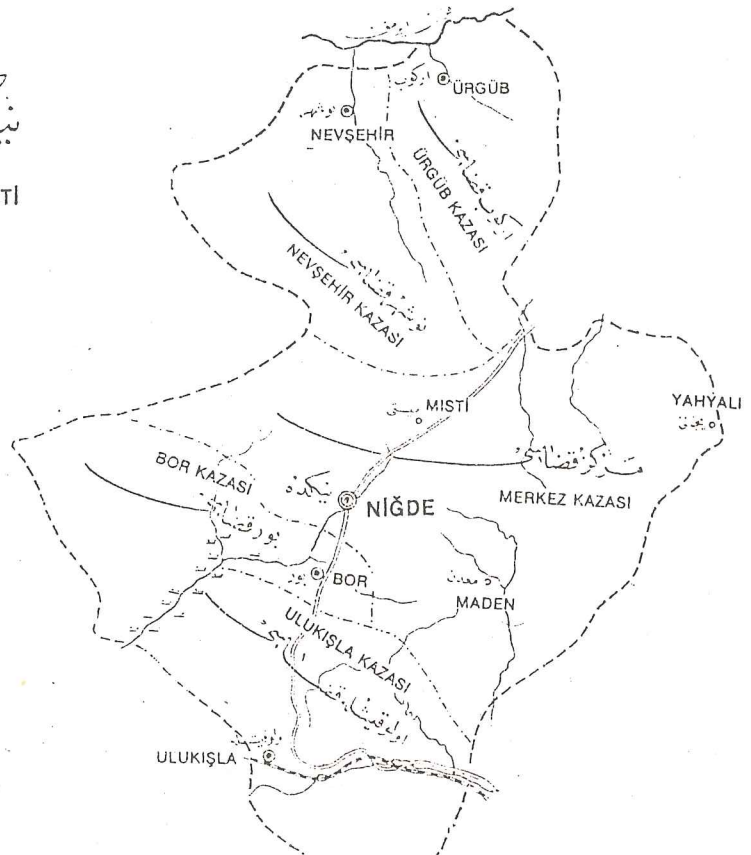
Resim 7- Kurşunlu Camii

Resim 8- Yeni Hamam

نیگده ویلایتی

NIĞDE VİLÂYETİ

Harita 7- (Pars Tuğlacı'nın Osamnlı Şehirleri kitabından)

1.3. Bor İlçesinin Geçmişten Günümüze Sosyal ve Ekonomik Yapısı

1980 tarihinde yapılan genel nüfus sayımında ilçe merkezinde 18.763 kişinin yaşadığı saptanmıştır.

Bugünkü ilçe merkezinin nüfusunu oluşturanlar genelde üçe ayrılabilir. Bor'un tarihsel gelişimi içinde Osmanlı İmparatorluğu veya daha önceki zamanlarda bölgeye gelen Türkler, 1923'de Yunanistan ve Arnavutluk'tan göçmen olarak gelenler, ayrıca Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelenler.

Bor'da yaşayan bu nüfusun büyük bir kısmı tarım ve meyvacılıkla uğraşır. Bunun yanısıra ilçede gelişmiş sayılabilecek bir merkezi ticaret de vardır. Bir ilçe merkezinde bulunması gereken kamu ve özel hizmet kuruluşlarına sahip olan Bor'da yaşayanların belli bir kısmını ise memurlar ve aileleri oluşturur⁴⁹.

Nizamı Cedit teşkilatına kadar Karaman Defterdarlığına bağlı olarak idare edilen Bor'da özellikle tabaklık, dokumacılık, demircilik sanatlarının çok ileri gittiğini, bunun yanı sıra barut fabrikalarının devletın barut ihtiyacının önemli bir bölümünü karşıladığını öğreniyoruz⁵⁰.

Eski çağlar ve Osmanlılar döneminde Anadolu kervan yolları üzerinde bulunan Bor bu sanatların yanı sıra meyvacılık ve sebzeçilikle geçinen bir kazaydı. O dönemde Bor'da ticaret kervan yolu esasına dayanıyordu. Daha sonra başlayan Celali isyanları Bor ekonomisini sarsmıştır. Halil Nuri Bey Kütüphanesindeki Mahkeme-i Şeriye sicillerinden 16.yy. sonları ile

18.yy.'ın Bor ticaretinin en parlak dönemlerini oluşturduğunu anlıyoruz. Bu yıllarda tüm bu sanatların yanı sıra sebzeçilik ve meyvecilik de Bor'un en önemli geçim kaynağı olmuştur. Ancak sanayileşme döneminin başlaması ile dokumacılık başta olmak üzere diğer sanatlar da önemini kaybetmiştir⁵¹. Bugün Bor ekonomisi geniş ölçüde tarıma ve meyvacılığa dayanır. Bor şarap fabrikası bölgenin üzümünü değerlendirir. Bor şeker fabrikası, Birko iplik fabrikasından başka Bor'da ana tamir fabrikası sanayileşme yolunda önemli bir adımdır⁵².

1.3.1. Tarım, Meyvacılık ve Hayvancılık

Bor'da ova köyleri tarımla, dağ köyleri hayvancılıkla uğraşır. Buğday, arpa ve çavdar gibi ürünlerin yanı sıra patates, soğan ve lahana yetiştirilir. Bu ürünlerin bir kısmı yurtiçine satılır. Meyvacılıkta daha çok kayısı ve elma üretimine önem verilmiştir. Bağcılık ilçe merkezi, Bahçeli ve Kemerhisar'da çok gelişmiştir⁵³.

1.3.2. Sanayi - Barut Fabrikaları

Bor'da Kemerhisar enkazından küherçile çıkarılır⁵⁴.

Bor'daki barut fabrikaları 16. ve 18.yy. arasında Osmanlı devletinin barut ihtiyacının büyük bir bölümünü karşılamıştır. Akşehir, Koçhisar, Develi, Kayseri, Şarkışla, Cırlavuk, Kemerhisar küherçilehanelerinden getirtilen onbinlerce kantar küherçileden Bor barut fabrikalarında perdahlı perdahsız top ve tüfek barutu yapılır, İstanbul'a develerle sevk edilirdi.

Bu fabrikalarda her yıl 110.000 kilo siyah barut imal edilmektedir⁵⁵.

1.3.3. Küçük Sanayi ve El Sanatları

1.3.3.1. Tabaklık

Bor'da en eski sanatlardan biri olan dericilik özellikle Osmanlılar döneminde doruk noktasına çıkmıştır. Bor'da yapılan sarı, siyah ve kırmızı sahtiyan (tabaklanarak boyanmış cilalanmış deri) İstanbul'a gönderilerek, saray halkının pabuçlarının ve yeniçerilerin çizmelerinin yapımında kullanılmıştır. Bugün Belediye binasının bulunduğu yerde Osmanlılar döneminde Bor tabakhanesinin meşin ve sahtiyanlarının saklanma ve satılma yeri olan Gönhan'ı bulunuyormuş.

Tabaklık Bor'da geçmişten günümüze gelip önemini yitirmemiş olan bir sanat dalıdır. Bugün ileri teknikte çalışan 60'ın üstünde deri imalathanesi vardır ve tabaklık Bor ekonomisine katkısını devam ettirmektedir.

1.3.3.2. Keçecilik

Bor'da keçecilik Osmanlılar döneminde sağlam temellere dayanan bir teşkilatmış. Bu teşkilatın başı olan Şeyh Usta, dükkan sahipleri ve sanatkarlar tarafından seçilirmiş. Bugün az da olsa ahi ve lonca gelenekleri bu sanat mensupları arasında hâlâ değer taşımaktadır. Bor'da ayrı bir keçeciler çarşısı vardır ve burada üretilen mallardan yşamçılar, sergiler, kepenkler, keçeler yapılmaktadır⁵⁶.

1.3.3.3. Demircilik

Bor'da bugün eski önemini tamamen kaybeden demircilik buraya ilk yerleşen Türkler tarafından getirilmiş bir sanattır. Özellikle frengi denilen kapı kilitleri, çelik bıçaklar, orak, tırpan, nal, mih, balta, keser gibi aletlerin yapıldığı demircilik sanatının en orjinal eserleri ise hayvanlara takılan çanlardır. Bor'a özgü olan bu çanlar Akşehir, Niğde, Nevşehir, Ereğli ve çevresine satılır⁵⁷. Bugün demirciler Bor'da ilçe merkezinin biraz dışındaki sanayi çarşısında toplu halde bulunurlar.

1.3.3.4. Bez ve Halı Dokumacılığı

Bor'da dokumacılığın 500 senelik bir geçmişi olduğunu mahkeme-i şeriye sicillerinden öğreniyoruz. Haftanın 6 günü bez ve alaca dokuyan kadınlar pazartesi günü yani Bor'un tabiri ile diri günü eğlenceye giderler ve salı günü mallarını pazarda sattıktan sonra çarşamba yine tezgahlarının başına dönerlerdi⁵⁸. Bir hafta içinde dokunan mallar iplik pazarı denilen Yeni Hamam civarındaki yere getirilir, burada devletin bu işle görevlendirdiği memurlar tarafından kontrol edilirdi. Bezlerin ipliği, boyası, dokuma sağlamlığı belli şartlara uygunsam damgalanarak satılmasına izin verilir, belli şartlara uymuyorsa ya satıştan çıkarılır ya da çok düşük fiatla satılması için ona göre damgalanırdı⁵⁹. Bor'da yüzlerce evin geçimini sağlayan dokumalar pazarda, civar şehirlerden gelen tüccarlara sunulur ya da memleket içine satılırdı. 50-60 yıl öncesine kadar bazı evlerde hâlâ çalışan ve ev halkının giyim

ihtiyacını karşılayan dokuma tezgahlarını görmek mümkündür⁶⁰. Ancak zamanla el tezgahlarının yerini daha hızlı dokuyan makinelerin alması ve dokuma maliyetinin ölçüsüzce düşmesi bu büyük üretim kolunu tamamen yok etmiştir. Bu el tezgahlarında yapılan renkli ve desenli bezler, peşkirler, alacalar, basmalar, yazmalar artık yapılamaz olmuştur⁶¹.

Bor'da Osmanlılar döneminde Mumhane Sokağındaki Rum Okulunun alt katında açılan halı atölyesinde dışarıdan getirilen ustalar Türk ve Rum kızlarına halı dokuma sanatını öğretirlerdi. Kök boylarla boyanmış yünlerden eski Türk desenleri ile bezenerek yapılan halılar dış pazarlarda da satılarak Bor ekonomisine katkıda bulunurdu. Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşından sonra Bor'da halıcılık önemini kaybetmiştir. Ancak Cumhuriyetin ilanından sonra yine eski Rum Okulunun alt katında halıcılık şirketi kurulmuştur. Bu dönemde yine kök boylarla boyanan ipliklerle gerçek sanat eseri olan halılar yapılmıştır. Ancak bir süre sonra kollektif çalışmadaki beceriksizlik yüzünden bu şirket kapanmış ve halıcılık evlerde disiplinden yoksun olarak devam etmiştir. Çabuk dokumak ve ucuza mal etmek kaygısı kaba ve seyrek halıların dokunmasına neden olmuş, kök boylar yerine adi boyların kullanılması, basit ve değişmeyen desenlerle halı yapılması, Bor'da halıcılığın kalitesini düşürmüştür⁶². Bugün Bor'da evlerde halıcılık az da olsa devam etmektedir. Birko iplik fabrikası da makine halıları üretmektedir.

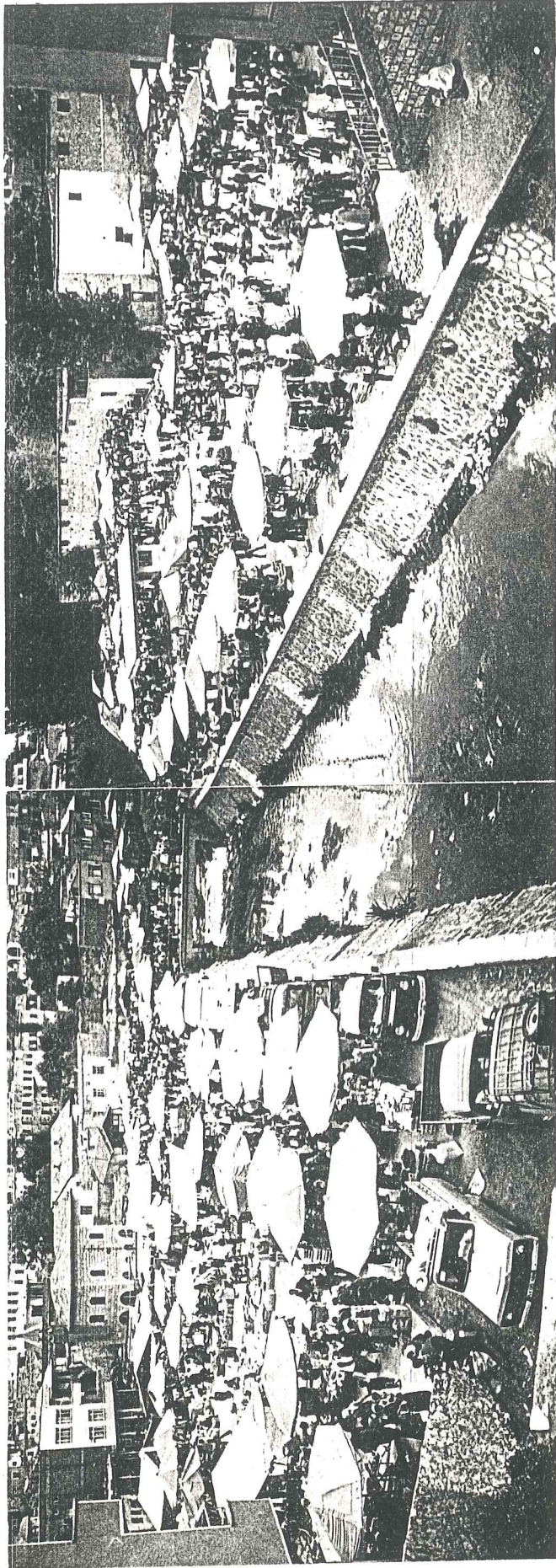
1.3.3.5. Boyacılık

Bor'da dokumacılığın yanında süren sanatlardan biri olan boyacılık eskiden kontrollu ve teşkilatlı bir sanat dalı idi. Kök boyalarla yapılan boyalar çok güzel renk verdiği gibi asla solmazdı. Boyacılık bugün küçük çapta ve özellikle Almanya'dan getirtilen boyalarla halı ipliği boyama şeklinde sürdürülmektedir⁶³.

1.3.4. Ticaret

Bor'da pazar

Geçmişten bugüne canlılığını hâlâ koruyan Bor pazarı Salı günleri sabah erkenden kurulur. Burada her çeşit mahsül, meyva, sebze, evlerde kadınlar tarafından dokunan halı, kilim satışı, hayvan alım satımı yapılır. Pazar ilçenin tüm köyleri ile Karapınar, Ereğli, Ulukışla, Çamardı, Aksaray ve Niğde'nin bir kısım köyleri getirilir (Bkz. Resim 9).

Resim 9- Bor'da pazar

2. BÖLÜM- BOR-YUKARI SOKUBAŞI YERLEŞİMİ

2.1. Bor'un Tarihsel Gelişimi İçinde Yukarı Sokubaşı Yerleşiminin Ortaya Çıkışı

Bor'un tarihsel gelişimi içinde ilk yerleşim yeri bugünkü Kale mahallesi (Kale Mahallesi) dir. Bu bölgede hala toprak kalıntıları bulunan kaleden Evliya Çelebi 50 hanelik bir yerleşim olarak söz etmektedir. Ancak Bor'un esas gelişimi 12.yüzyılda Orta Asya'dan gelen boyların bölgeye yerleştirilmesi ile olmuştur. Şhir kale etrafından tepelere doğru genişlemeğe başlamıştır⁶⁴.

Araştırma konum, Bor-Yukarı Sokubaşı Mahallesinde; Künkbaşı sokak, Kayabaşı sokak, Çörekçiler çıkmaızı ve Bucak çıkmaızını içine alan bölgedeki sivil mimari örnekleridir. Bor'da Yukarı Sokubaşı mahalesi ve Orta mahallenin Bizans döneminden beri yerleşik halkı olan Rumlar 1923 mübadelesine kadar burada yaşamlarını sürdürmüşlerdir. 1924'de bölgeye Yunanistan ve Arnavutluktan gelen göçmenler yerleştirilmiştir. Bölgede Rumlara ait bir kilise vardır. İncelediğim konutların yapılış dönemleri 19.yüzyıl ortalarına ve sonlarına tarihlenmektedir.

Bu yerleşim ilçe merkezinin kuzeybatısında yer almaktadır (Bkz. Harita 8).

Harita 8

BOR İLÇESİ

••••• Yukarı Sokubaşı
verileşimi sınırları

1:50.000
1:50.000

Stadyum Sınası

Kuşta Caddesi

Enes hoca Cennet

Trafik Merkezi

Belenye
Değeri

2.2. Yerleşimin Bugünkü Sosyo-Ekonomik Durumu

Araştırma konum olan bu bölgede bugün evlerin çoğu boştur. Bazı evlerde, evin büyük bir kısmı kullanılmamakta, küçük bir bölümde yaşantı sürmektedir. Bölgedeki ailelerin % 30-35'i oturdukları konutun sahibi, % 65-70'i kiracıdır. Yerinde yapılan araştırmada kiracıların % 95'i kentin diğer bölgelerindeki sosyal konutlarda oturmak yerine kira bedellerinin düşüklüğü nedeniyle burada oturmayı tercih eden işçi aileleridir. Bu aileleri Borlular Bor'un bucak ve köylerinden veya Anadolu'nun başka kentlerinden göç edenler oluşturmaktadır. Oturdukları konutun sahibi olan diğer bölüm ise mübadil göçmenlerdir. Geleneksel geniş aile tipine çok az da olsa göçmenlerde rastlamak mümkündür. Ama genelde bu bölgede çekirdek aile tipi egemendir. Bölgede yaşayanların orta ve düşük gelirli olması, yüksek gelir grubundakilerin burayı terketmesi, kira bedellerinin düşüklüğü nedeniyle kiracılık oranının yüksekliliği alt yapı olanaklarının yetersizliği (hiçbir evde kanalizasyon ve akar su yok) onarımsızlık nedeniyle evlerin büyük bölümünün kullanılmaması ve benzeri bir çok veri yüzünden bu mahalle çağdaş yaşama koşullarından çok geride kalmıştır

2.3. Yukarı Sokubaşı Yerleşiminin Mimari Biçimlenişi

Yerleşimdeki mimari biçimlenişi daha iyi açıklayabilmek amacı ile bölgede, 1986 yılı haziran ve temmuz aylarında mekansal ve çevresel analizler ile birlikte kat adetleri, yapım sistemleri ve strüktürel durum analizleri de yapılmıştır.

Araştırma bölgenin doğusunda bulunan Yazıcıoğlu Sokak, onu takip eden Armutlu Sokak ile güneyinde bulunan Maşat Sokakta, belediye, yol açmak için yıkım çalışmaları yapmıştır. Bu yolların içinde kalan yerleşim benim çalışma bölgem olmuştur. Bölgenin kuzeyini ve batısını Kayabaşı denilen yeşillik ve alabildiğine bomboş uzanan arazi çevirmektedir.

Saptanan sınırlar içinde kalan bölgede toplam 186 yapı bulunmaktadır. Bölgedeki eski yapılar içinde 20 tanesi kitle ve cephe olarak önemsiz oranda özgünlüğünü yitirirken (Bkz. Resim 10), 126 yapı kitle ve cephe olarak önemli oranda özgünlüğünü yitirmiştir (Bkz. Resim 11). Eski yapılar yığma yapıım sistemi ile taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilmişlerdir. Betonarme karkas sistemle yapılan yeni yapılar ise kitle ve cephe olarak tümüyle çevreye aykırı inşa edilmektedirler (Bkz. Pafta 3). Bugün, bölgede 30 tane böyle yapı vardır (Bkz. Resim 13). Bazı yeni yapılar buldukları parselde daha önce mevcut olan eski yapının kitlesine uygun olarak yapılmışlardır. Yerleşimde bu tip yapıların sayısı 10'dur. Ancak bunların da cepheleri tümüyle çevreye aykırıdır (Bkz. Resim 12).

Eski yapılar içinde kitle ve cephe olarak önemli oranda özgünlüğünü yitirmiş konutlar genellikle onarım görmüş yapılarıdır. İhtiyaçtan yapılan bu onarımlarda; yapının doluluk boşluk oranları değiştirilmiş, binalara ek odalar yapılmış, kerpiç yerine biriket kullanılmış, cepheler bölgede hakim renk olan doğal kerpiç beji yerine yeşil, pembe gibi çevrenin renk dokusuna uymayan renklerle boyanmıştır. Yeni yapıların ise,

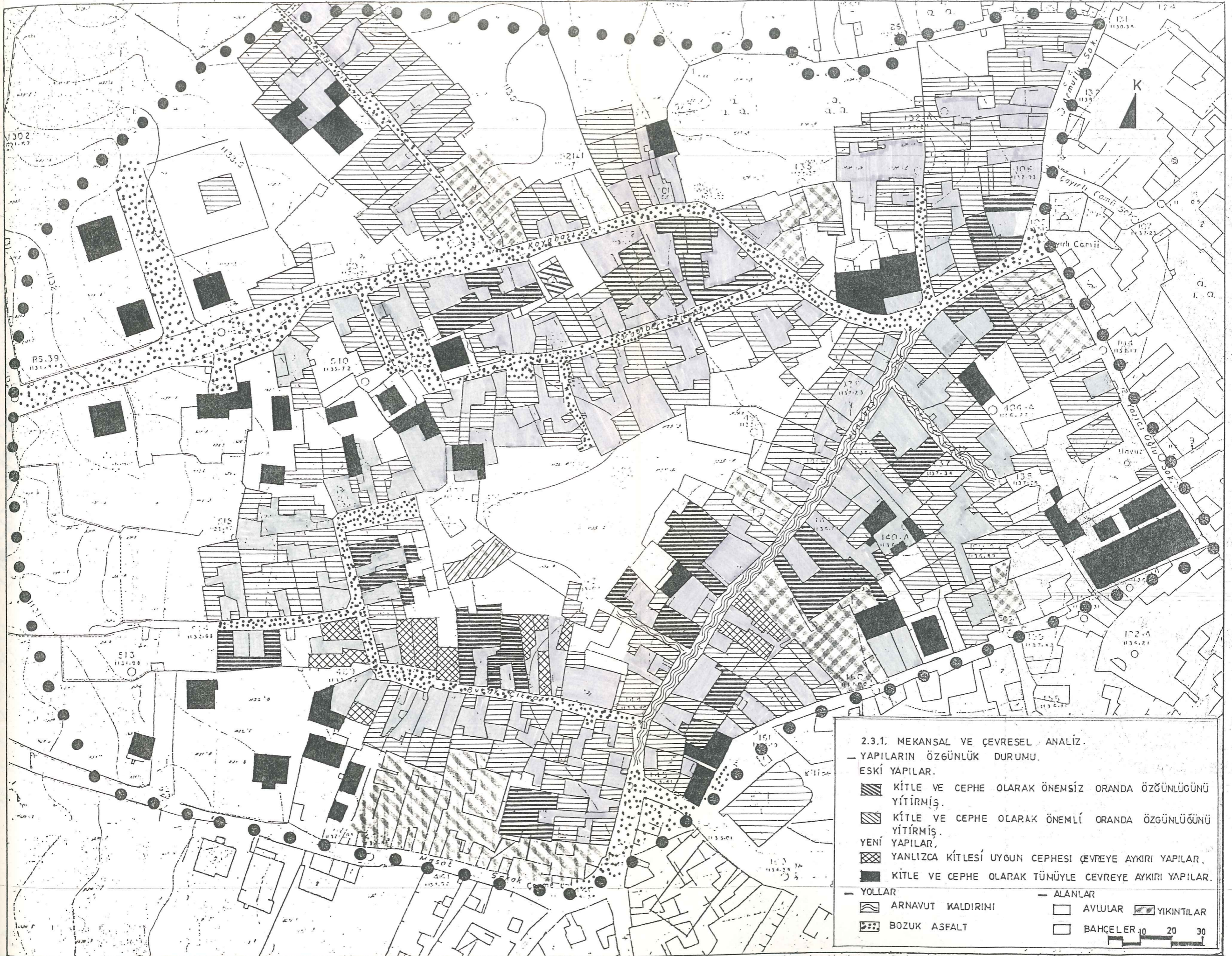
geleneksel dokuya uyum sağlamak diye bir kaygı duyulmadan yapıldığı gözlenmiştir. Gerek cephe elemanlarının oranları, gerek yapımların farklılıkları yüzünden bölgenin geleneksel karakterine aykırı niteliktedirler (Bkz. Pafta 1).

Düz bir alanda kurulmuş olan bölgede evler bitişik nizamdadır. Sokaklar dar ve kıvrımlıdır. Sokak kaplamalarına gelince; bölgede sadece Künkbaşı Sokakta arnavut kaldırım kalmıştır, diğer sokaklar asfalt kaplanmış, ancak bu asfalt zamanla bozularak bugün inişli çıkışlı çok kötü bir sokak döşemesine dönüşmüştür.

Bitişik düzendeki yapılarda ön bahçelere bölgede avlu denilmektedir. Avlular evin en canlı rekreasyon alanı durumunu korumaktadırlar. Daha çok üretim alanı fonksiyonu olan bahçeler ise evlerin arka tarafında bulunurlar (Bkz. Pafta 1).

Yapılan analizler sonucunda bölgede hakim kat yüksekliğinin 2 olduğu ortaya çıkmıştır. Tek katlı yapılar daha çok ahır samanlık mutfak gibi servis hacimleridir. Yeni yapılan betonarme yapılarda ise kat yüksekliği 3 ilâ 6 arasında değişmektedir (Bkz. Pafta 2).

Strüktürel durum analizi sonucunda, eski yapılarda; 14 yapının çok tehlikeli durumda olduğu, 8 yapının ise hiç sorunu olmadığı, geri kalan eski yapılarınsa az ya da çok bakım gerektirdiği tesbit edilmiştir. Yeni yapıların strüktür bakımından sorunu yoktur (Bkz. Pafta 4).

2.3.2 KAT ADETLERİ ANALİZİ

- 1 Katlı
- 2 Katlı
- Bodrum + 1 Kat
- Bodrum + 2 Kat
- 3 Katlı
- 4-6 Katlı

0 5 10 20 30m.

2.3.3 YAPIM SİSTEMLERİ ANALİZİ

Eski yapılar

Yığma yapılar.

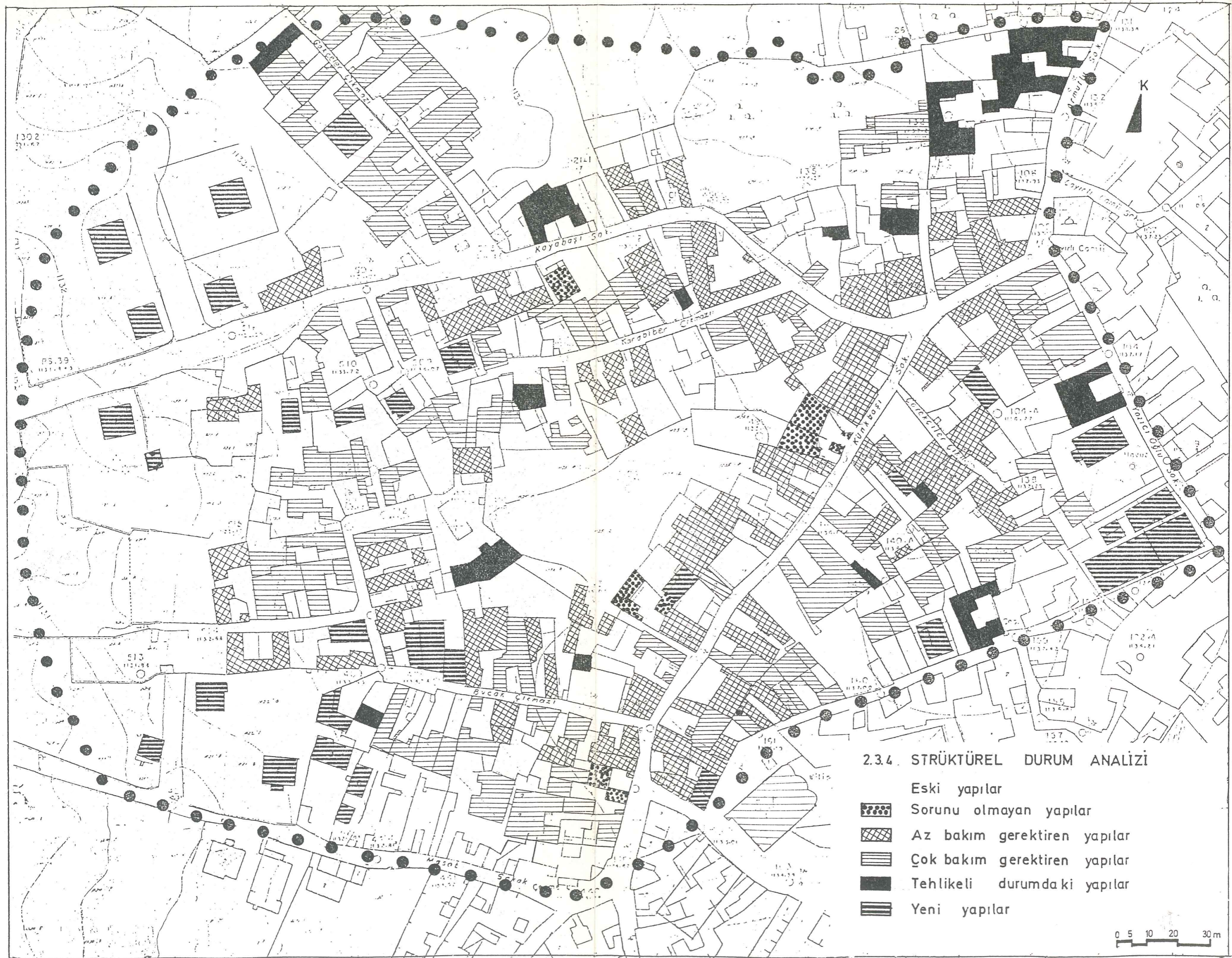
Alt kat taş - Üst kat taş ve kerpiç
Sokağa bakan cephe tamamen taş diğer bölümler alt kat taş üst kat taş ve kerpiç

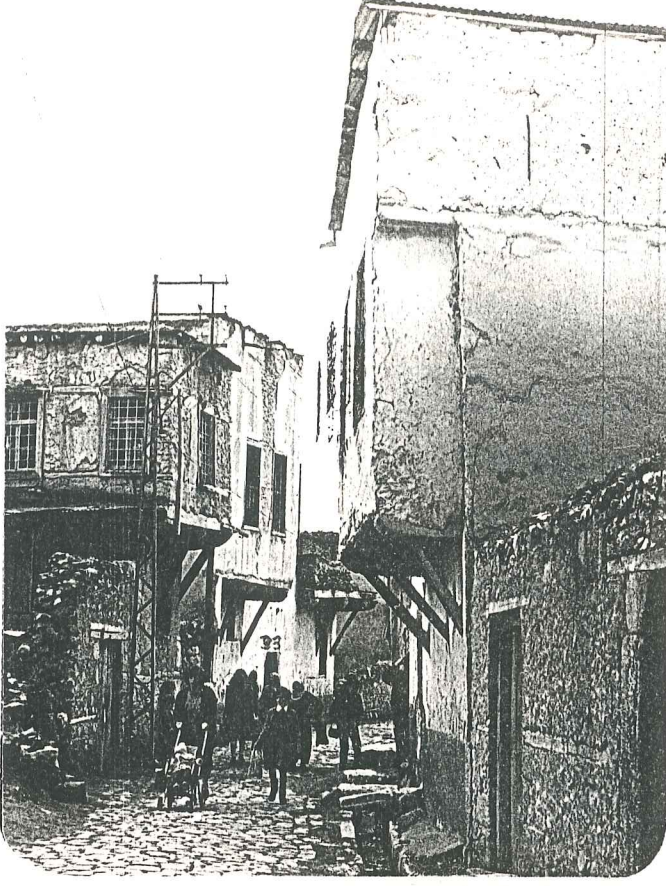
Taş yapılar

Yeni yapılar

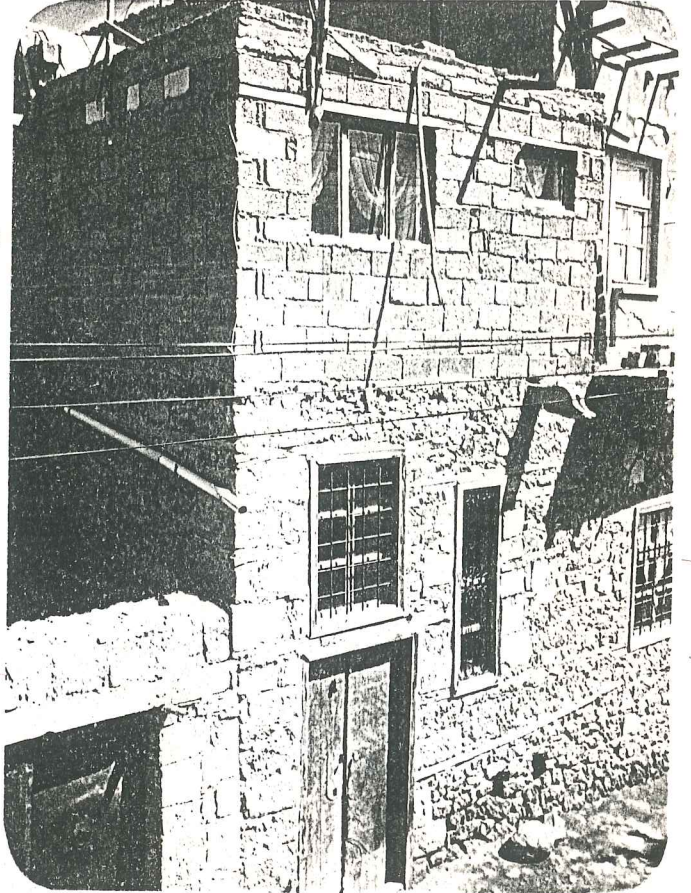
BetonArme yapılar :

0 5 10 20 30m.

Resim 10- Eski yapı;
kitle ve
cephe olarak
önemsiz
oranda
özgünlüğünü
yitirmiş

Resim 11- Eski yapı kitle ve
cephe olarak
önemli oranda
özgünlüğünü
yitirmiş

Resim 12- Yeni yapı; kitlesi çevreye uygun cephesi tümüyle aykırı

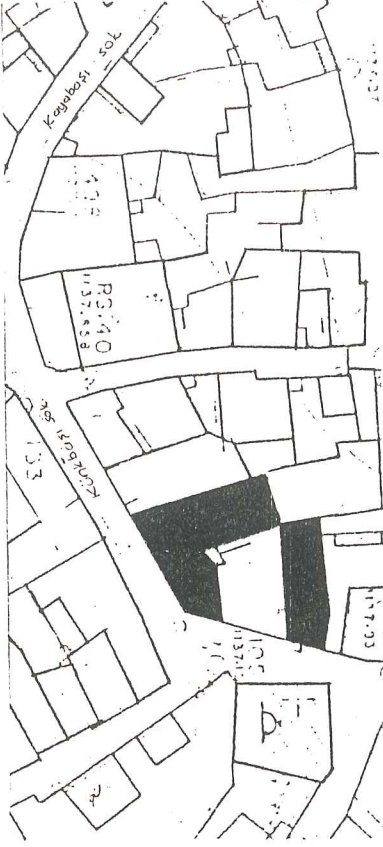

Resim 13- Sağ tarafta görülen yeni betonarme yapılar kitle ve cephe olarak tümüyle çevreye aykırı

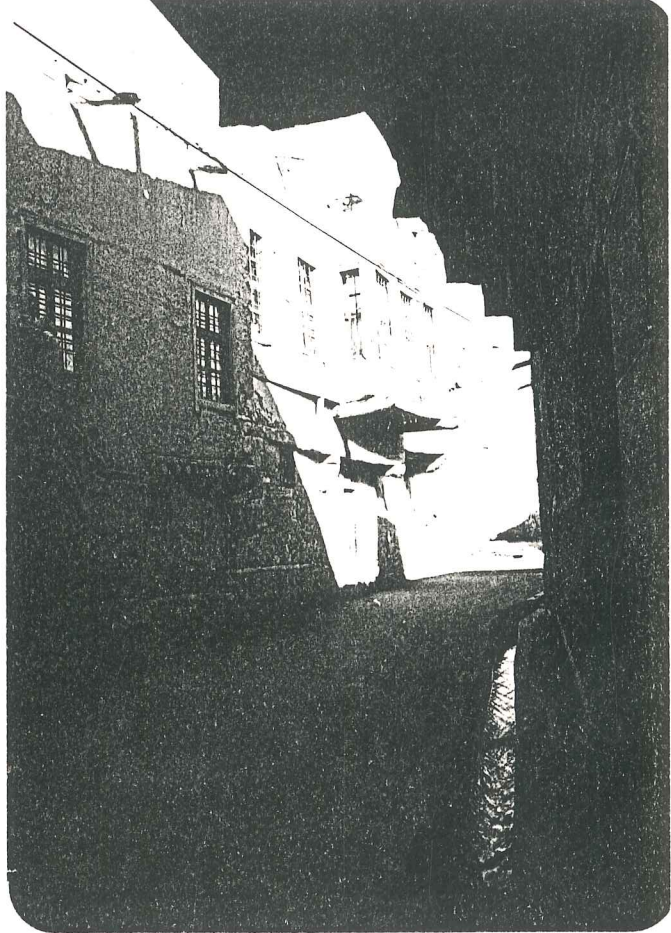
2.4. MİMARİ DEĞER ANALİZLERİ SONUCUNDA YUKARI SOKUBAŞI
YERLEŞİMİNDE KORUNMAYA DEĞER BULUNAN EVLERİN TASARIM
ÖZELLİKLERİ

2.4.1. Tesbit Föyleri ve Rölöveler

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ				ENVANTER NO: 1						
RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI										
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		ANITSAL						
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No- 37		ÇEVRESEL						
KADASTRO		PAFTA = 2		ADA = 354		PARSEL = 70		ÇEV. AYKIRI		
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =				
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =				

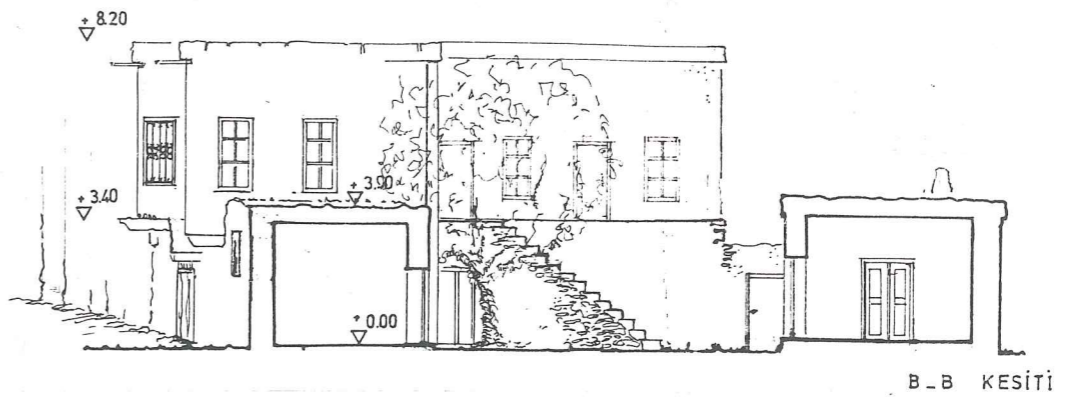
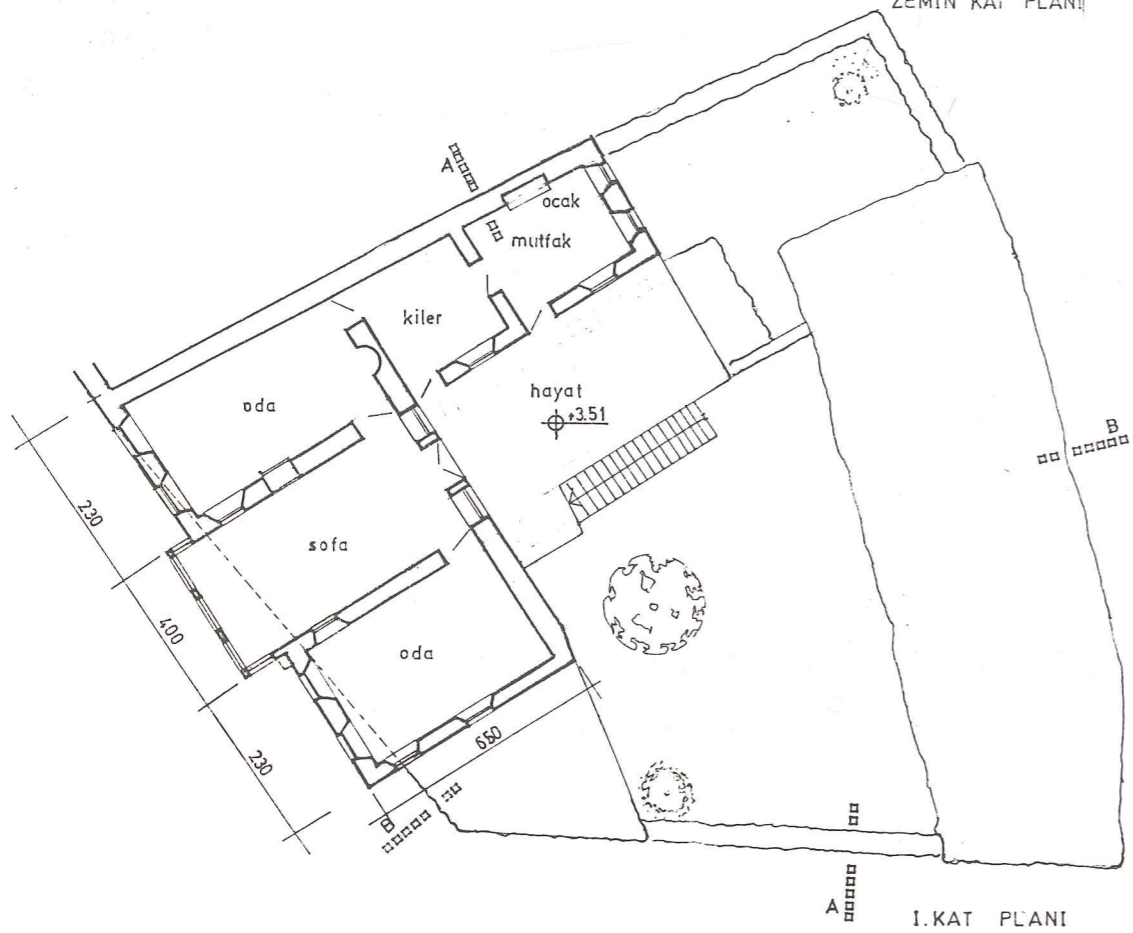
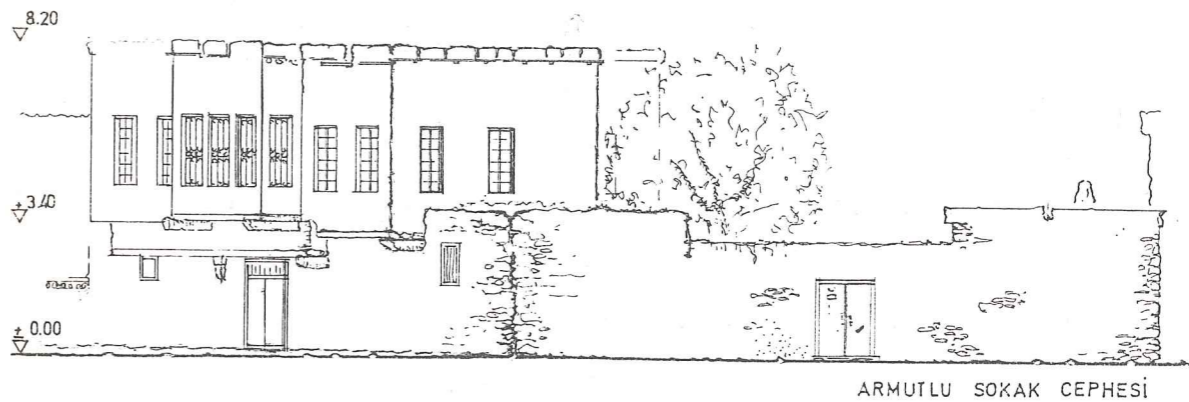
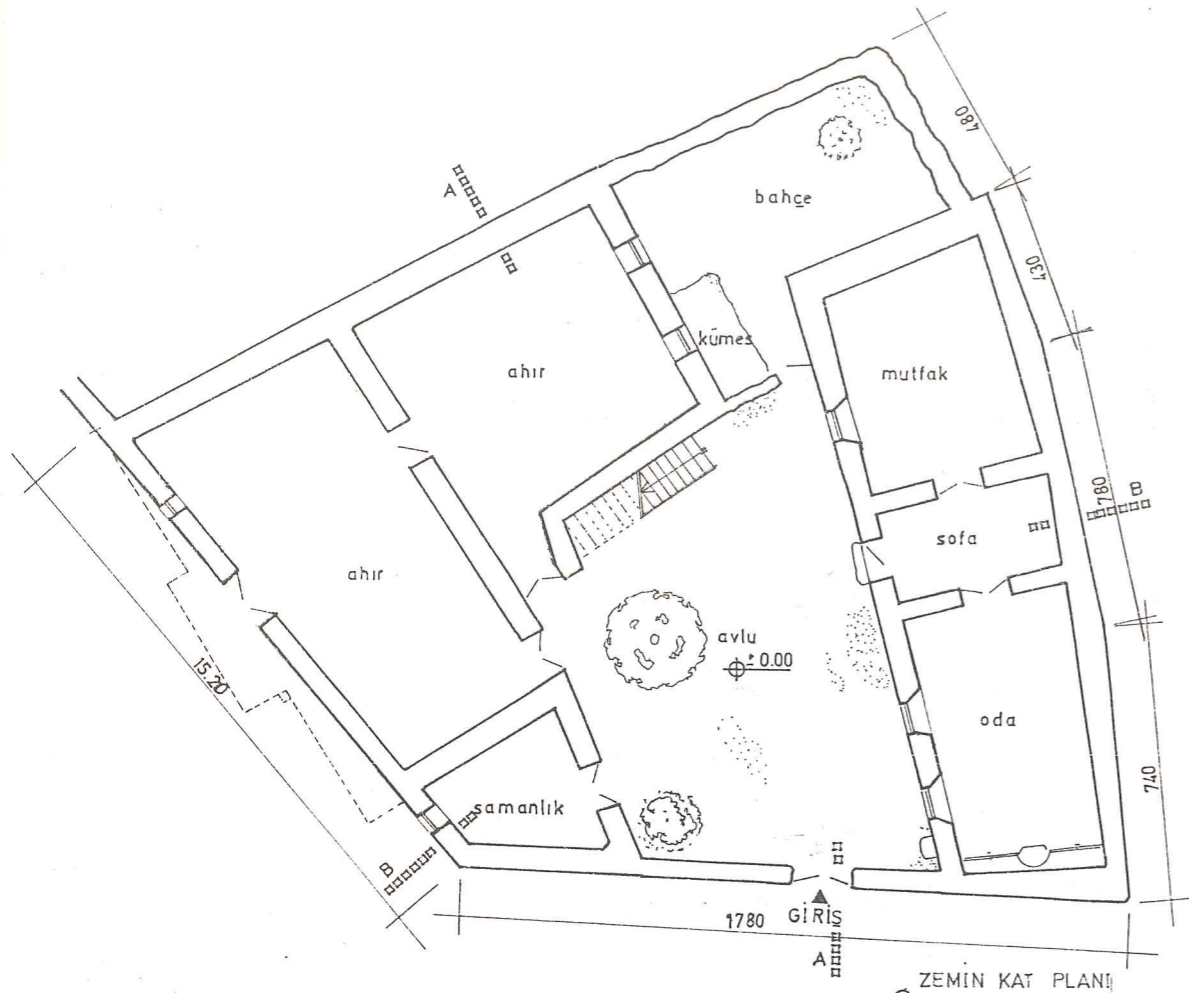
V. PLANI
Ö = 1/1000

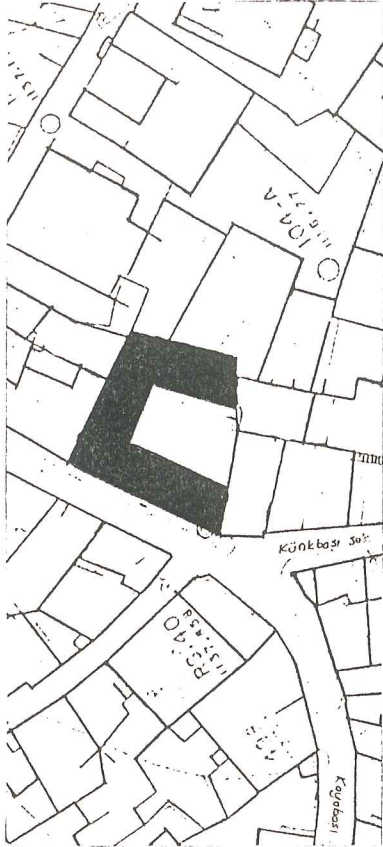
TANIM ve GÖZLEMLER= Yiğma sistemle inşa edilmiş olan yapıda zemin kat taş, birinci kat kerpiçtir. Yapının dışına kerpiç sıva yapılmıştır. Geleneksellik özelliğini tahribata rağmen korumuş bir ev. İç ve dış yapıda az bir bakımla kullanılabilir hale getirilebilir.

YAPILAN ONARIMLAR= Kullanıcı tarafından yapılan iç onarımlar

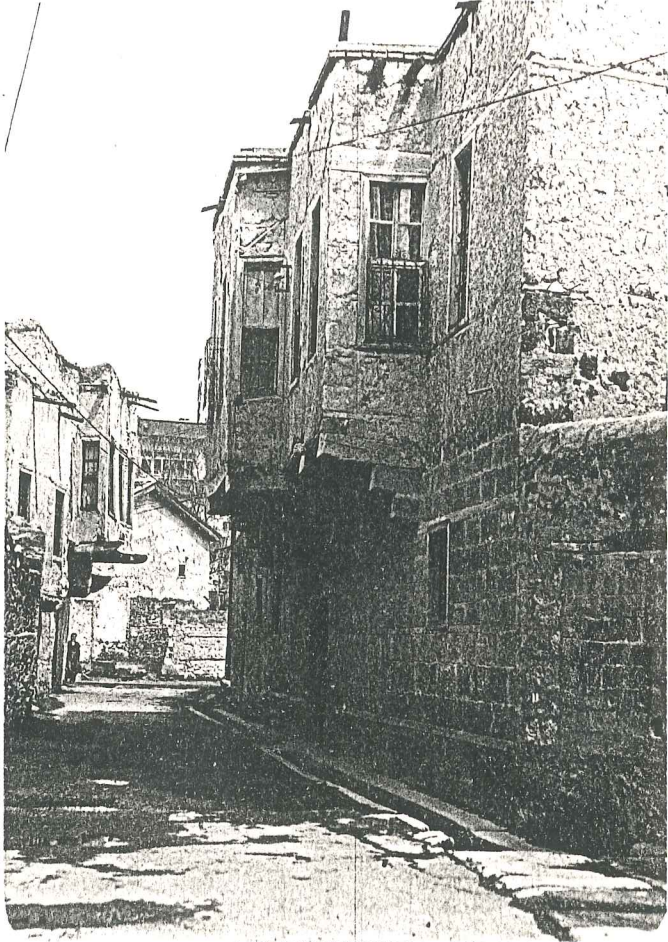
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	ön. siz
TEKNİK BİLGİLER		SU	YOK	ELEKTR.	VAR	kulla. nim dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT	ÖNERİ KULLANIM KONUT						
		ISITMA	SOBA	KANALİZ.	YOK										

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI						ENVANTER NO= 2			
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		KORUMA DERECESİ		ANITSAL	1	2	3
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No.3				QEVRESEL	1	2	3
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 327	PARSEL = 21			QEV. AYKIRI	1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =			
		YAPIM TARİHİ =		KİTAPL =		VAKFIYE =			

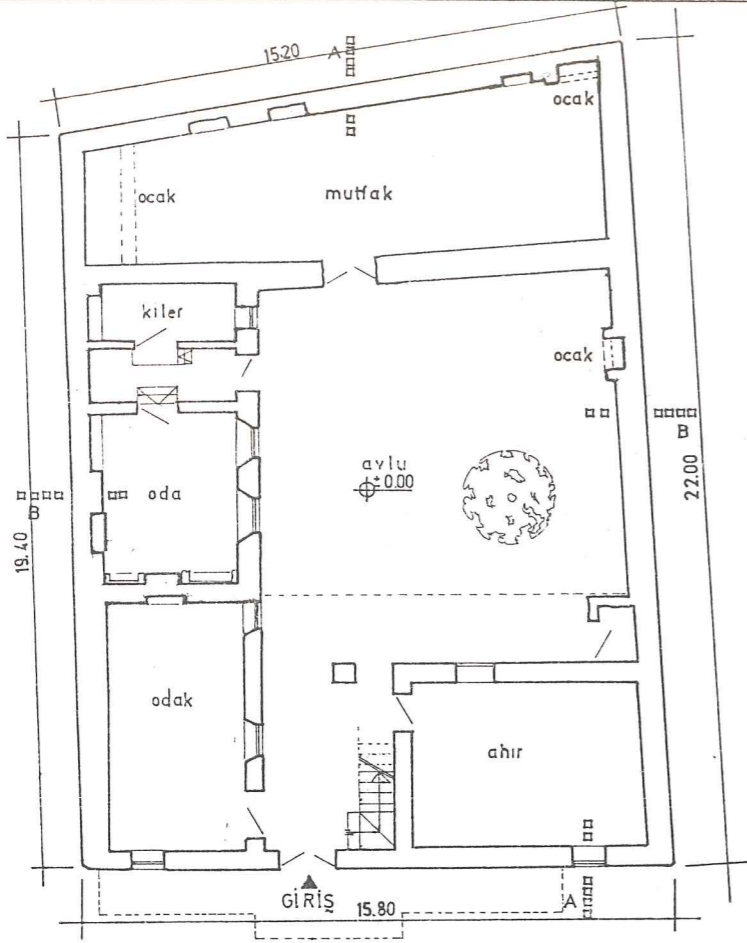
V. PLANI
Ö = 1/1000

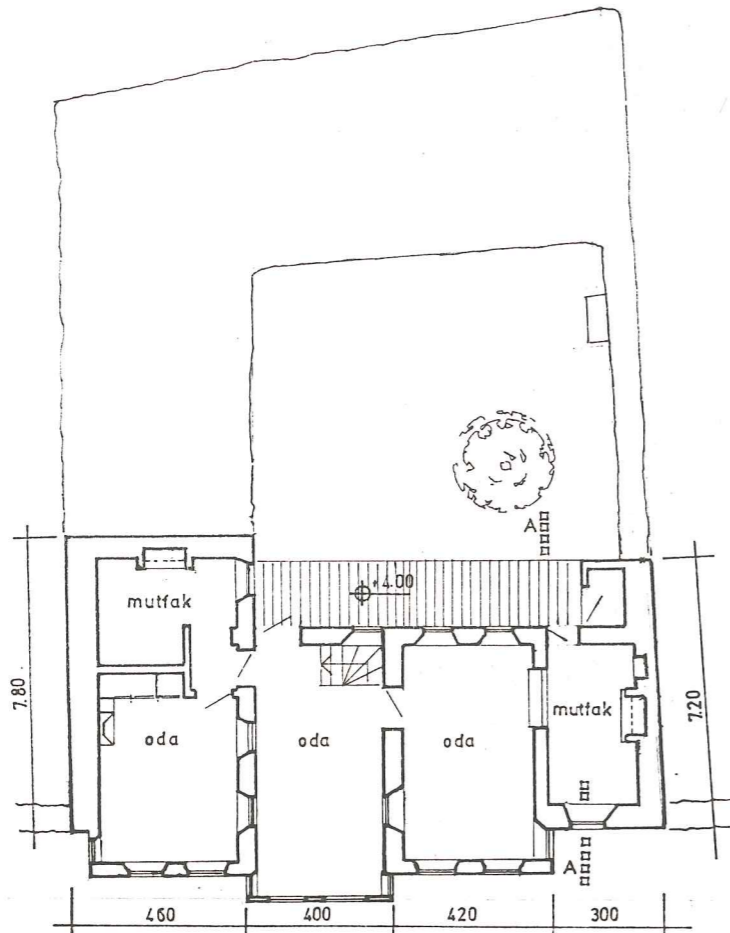
TANIM ve GÖZLEMLER= Yiğma sistemle, zemin katta taş, birinci katta taş ve kerpiç malzeme karışık olarak kullanılarak yapılmıştır. Özellikle avluya bakan cephe çok yıpranmıştır. Çıkmaları, pencereleri ve yapım sistemi ile korunması gerekli bir yapıdır.

YAPILAN ONARIMLAR= Kullanıcı tarafından yapılan iç onarımlar

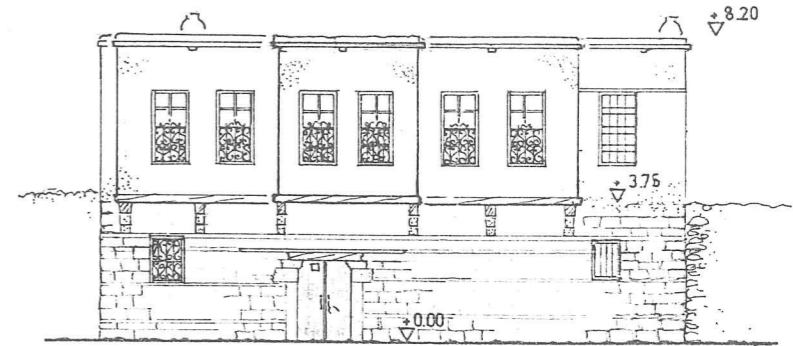
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DİS YAPI		A	ÜST YAPI		A	İÇ YAPI		A	SÜSLEME ELEMANLARI		A	RUTUBET		A	var
	B	orta		B			B			B			B			B			B	yok
	C	kötü		C			C			C			C			C			C	ön. siz
TEKNİK BİLGİLER		SU		YOK	ELEKTR.	VAR	kulla. nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT		BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT		ÖNERİ KULLANIM KONUT								
		ISITMA		SOBA	KANALİZ.	YOK														

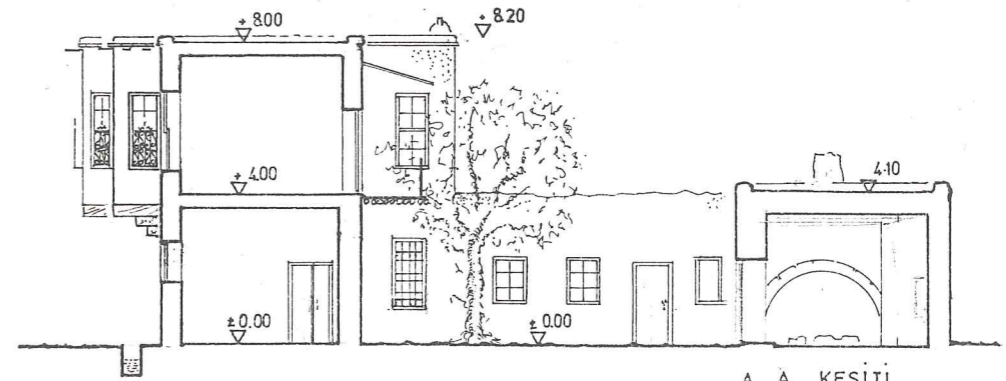
ZEMİN KAT PLANI

I. KAT PLANI

KÜNKBAŞI SOKAK CEPHESİ

A-A KESİTİ

B-B KESİTİ

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI						ENVANTER NO = 3			
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		KORUMA DERECESİ		ANITSAL	1	2	3
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO =		CÖREKÇİLER ÇIK. No-21		ÇEVRESEL	1	2	3
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 327	PARSEL = 12			ÇEV. AYKIRI	1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =			
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =			

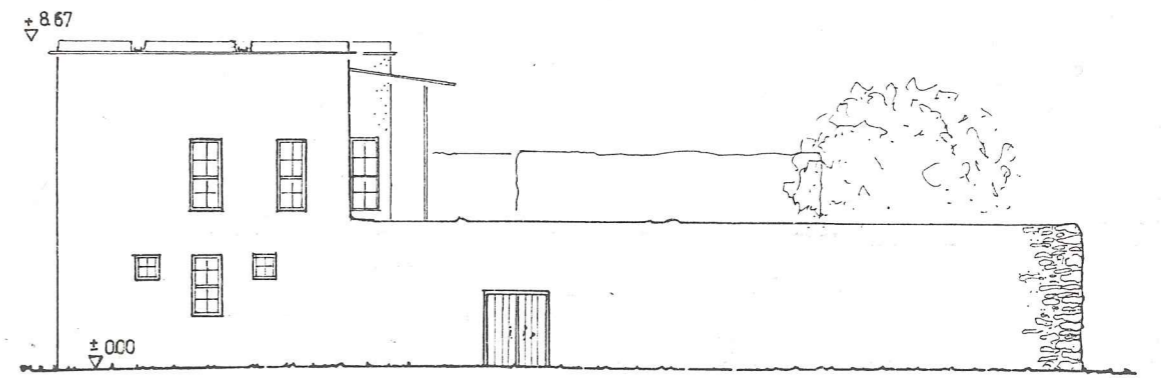
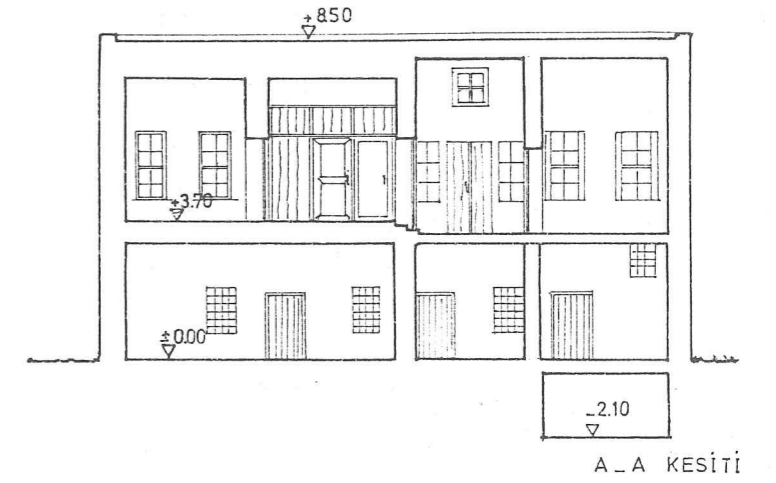
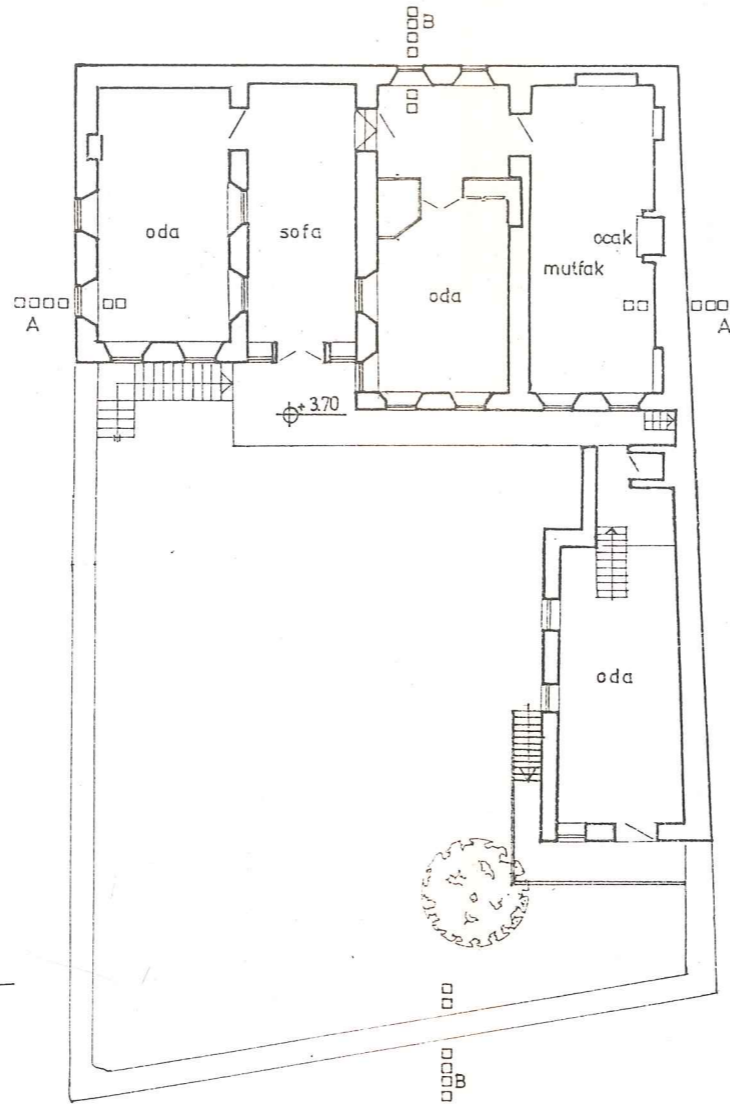
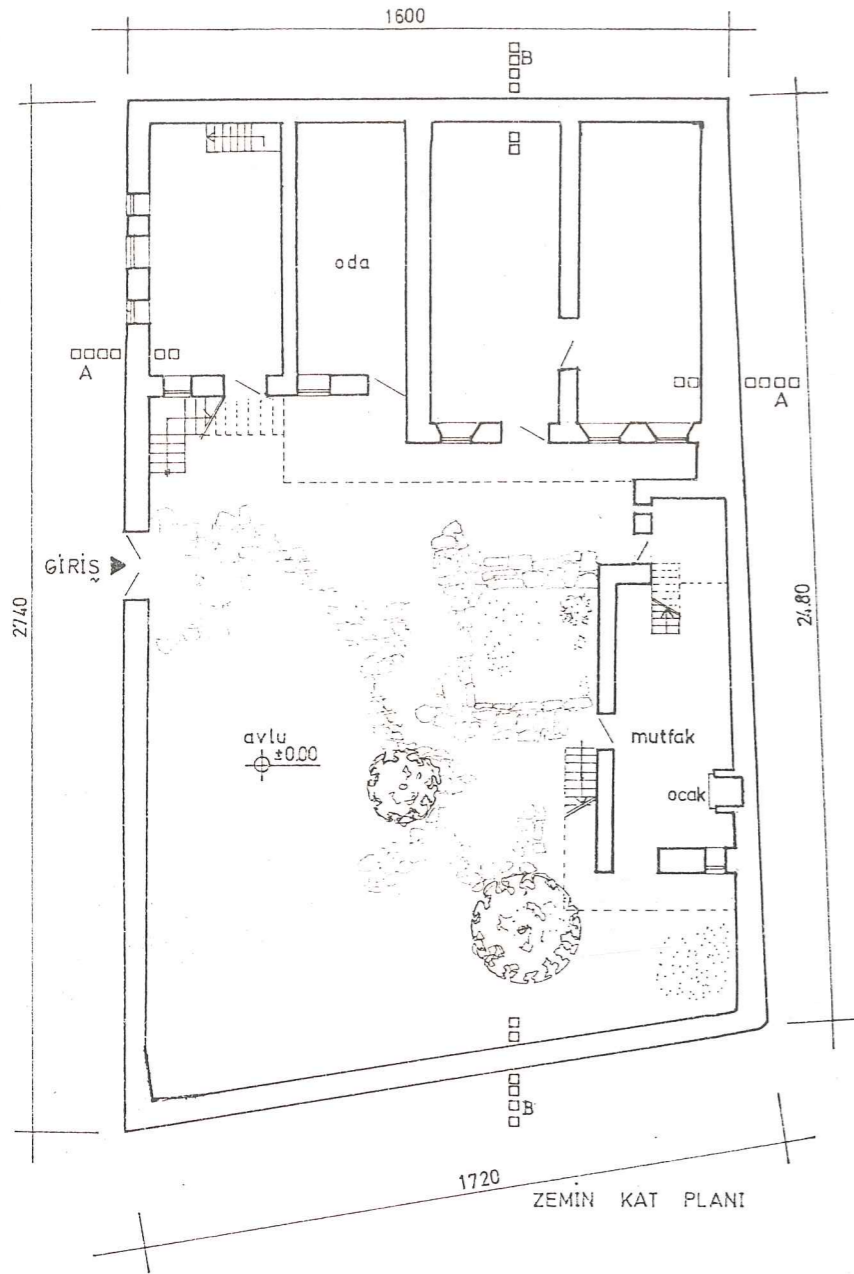

V. PLANI
Ö = 1/1000

TANIM ve GÖZLEMLER = Bodrum + 2 katlı olan bu yapıda ön cephe tamamen taş, diğer 3 cephe ise kerpiç ile taş karışık olarak inşa edilmiştir. Hiçbir onarım izi olmayan ev orjinallliğini yitirmemiştir. Bugün evin çok küçük bir bölümü kullanılmakta diğer bölümler ise boş ve kendi haline terk edilmiş durumdadır. Restorasyonu yapılması gerekli bir yapıdır.

YAPILAN ONARIMLAR =

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	ön. süz
TEKNİK BİLGİLER		SU	YOK	ELEKTR.	VAR	kulla. nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT	ÖNERİ KULLANIM KONUT						
		ISITMA	SOBA	KANALİZ.	YOK										

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ				ENVANTER NO = 4						
RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI										
İLİ = NIĞDE		İLÇESİ = BOR		ANITSAL						
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No. 33		ÇEVRESEL						
KADASTRO		PAFTA = 49		ADA = 327		PARSEL = 6		ÇEV. AYKIRI		
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =				
		YAPIM TARİHİ =		KİTAPHE =		VAKFIYE =				

V. PLANI
Ö = 1/1000

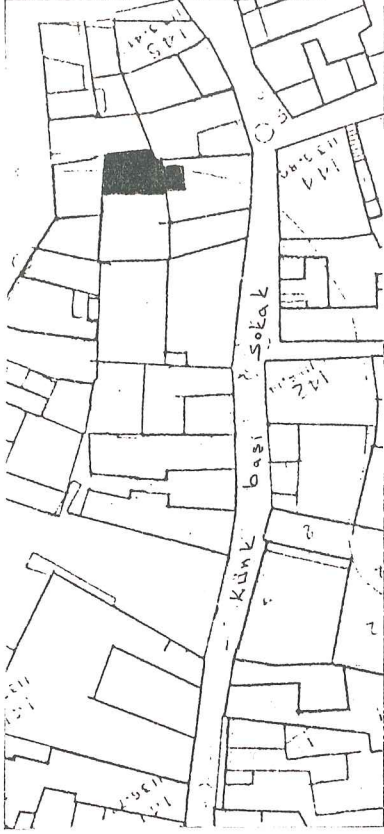

TANIM ve GÖZLEMLER = 2 katlı olan yapıda ön ve yan yüz taş kaplanmış-
tır. Yığma sistemle inşa edilen yapı boş ve kendi haline terk edil-
miştir. Cephe olarak orjinelliğini koruyan binanın biran evvel res-
torasyonu yapılmalıdır.

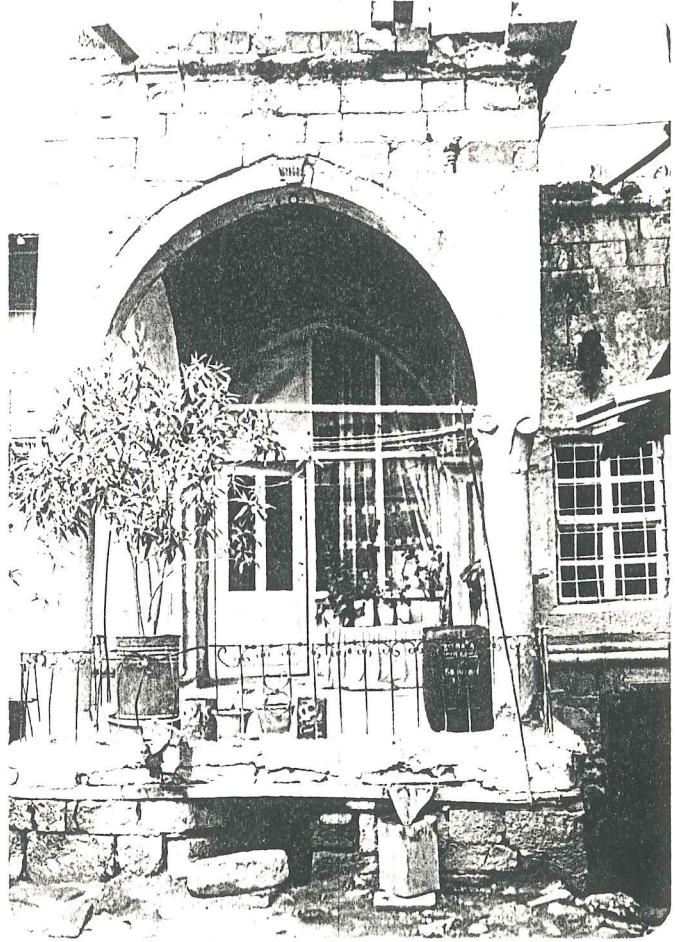
YAPILAN ONARIMLAR = Zemin kat ihtiyaçtan dolayı kapatılmış ve yapıdaki
oranlara uymayan pencereler yapılmıştır.

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B	ÜST YAPI	B	İÇ YAPI	B	SÜSLEME ELEMANLARI	B	RUTUBET	B	yok		
	C	kötü		C	ÜST YAPI	C	İÇ YAPI	C	SÜSLEME ELEMANLARI	C	RUTUBET	C	on. siz		
TEKNİK BİLGİLER		SU		YOK	ELEKTR.	VAR	kulla- nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT		ÖNERİ KULLANIM KONUT				
		ISITMA		SOBA	KANALİZ.	YOK									

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI				ENVANTER NO = 9						
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		ANITSAL		1	2	3		
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No 43		KORUMA DERECESİ		ÇEVRESEL				
KADASTRO		PAFTA = 49	ADA = 327	PARSEL = 4	ÇEV AYKIRI			1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHIS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =				
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =				

V. PLANI
Ö = 1/1000

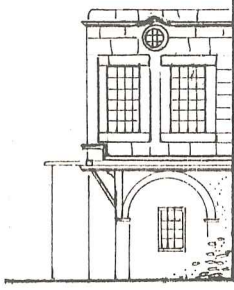

TANIM ve GÖZLEMLER = Yığma sistemle inşa edilmiş bodrum ve zemin katta taş ile kerpiç malzeme karışık olarak kullanılmış yapıda, özellikle iyon başlıklı sütunların taşıdığı kemerli giriş taşılığı ilginçtir. Çok yıpranmış olan yapı biran önce restore edilmelidir.

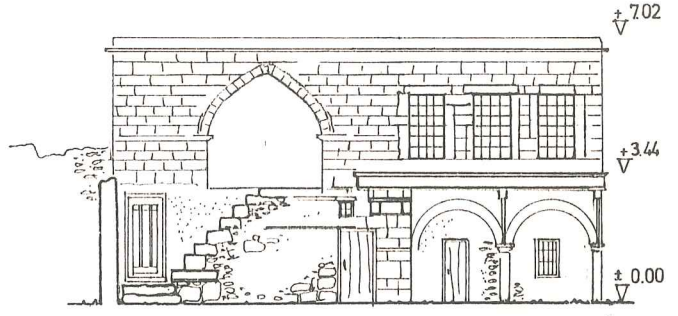
YAPILAN ONARIMLAR = Kullanıcı tarafından yapılan iç onarımlar

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	on. siz
TEKNİK BİLGİLER	SU		YOK	ELEKTR.	VAR	kulla. nim dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT		ÖNERİ KULLANIM KONUT					

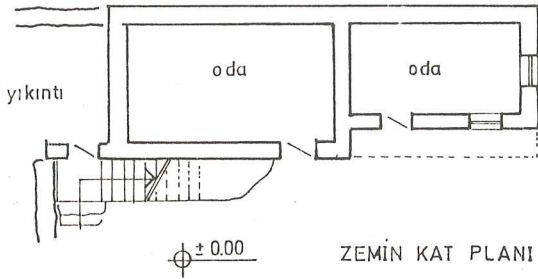
RÖLÖVE-4 ada.327, parsel.7
KÜNKBAŞI SOKAK NO=31

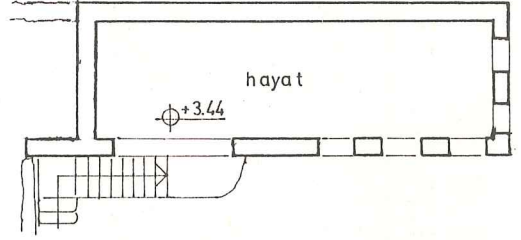
YAN CEPHE

ÖN CEPHE

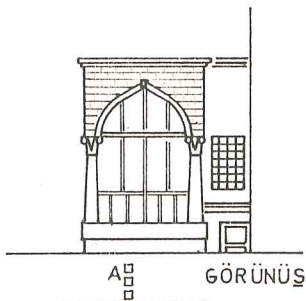

ZEMİN KAT PLANI

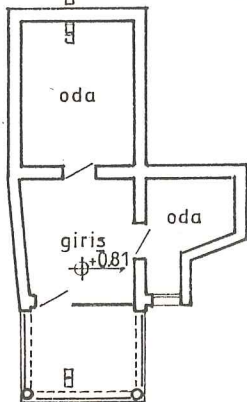

I. KAT PLANI

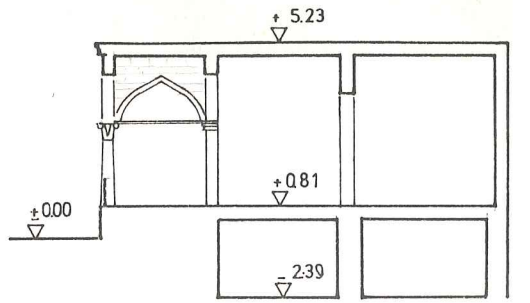
RÖLÖVE-9 ada-327, parsel-3
KÜNKBAŞI SOKAK NO=43

GÖRÜNÜŞ

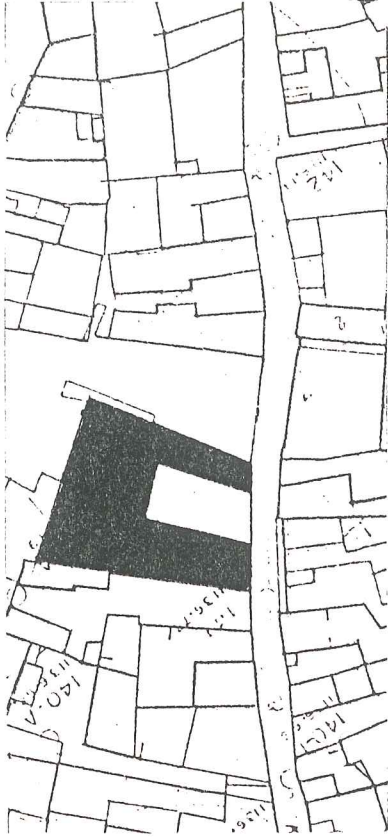
ZEMİN KAT PLANI

A-A KESİTİ

0 1 2 6 10m.

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI				ENVANTER NO = 5				
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		KORUMA DERECESİ	ANITSAL	1	2	3
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No. 33			ÇEVRESEL	1	2	3
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 327	PARSEL = 7	ÇEV. AYKIRI	1	2	3	
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS	YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =			
	YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =			

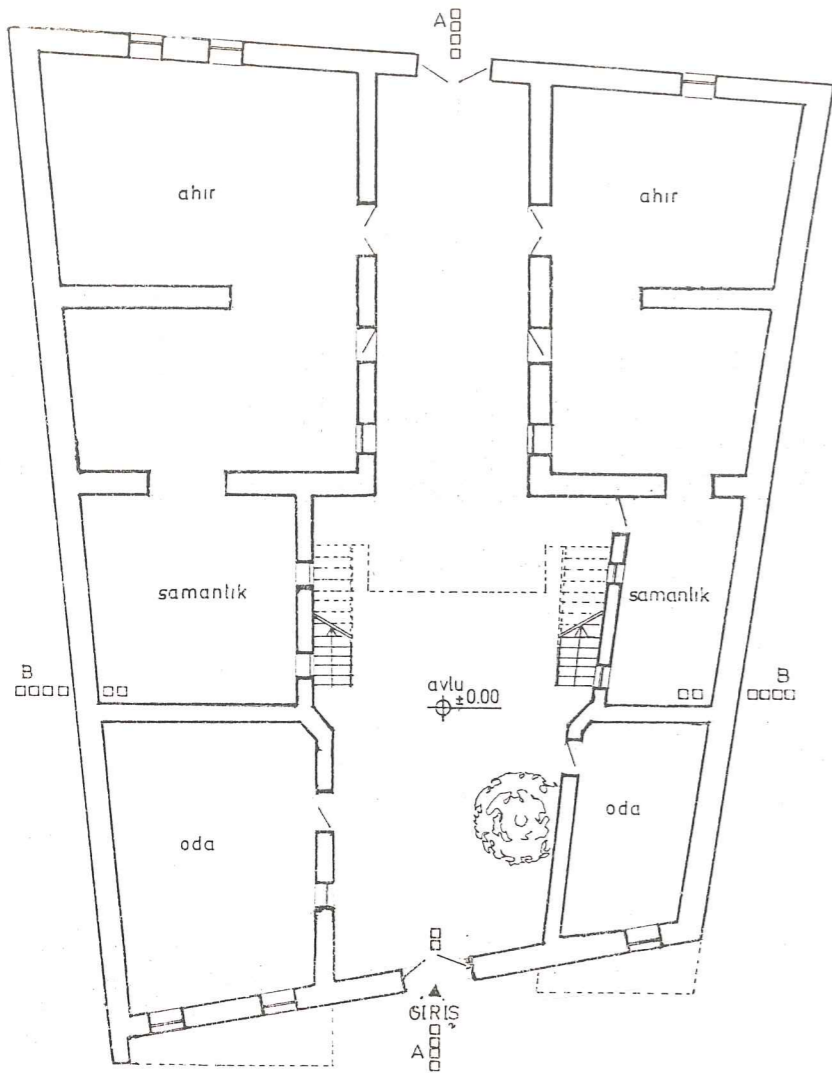
V. PLANI
Ö = 1/1000

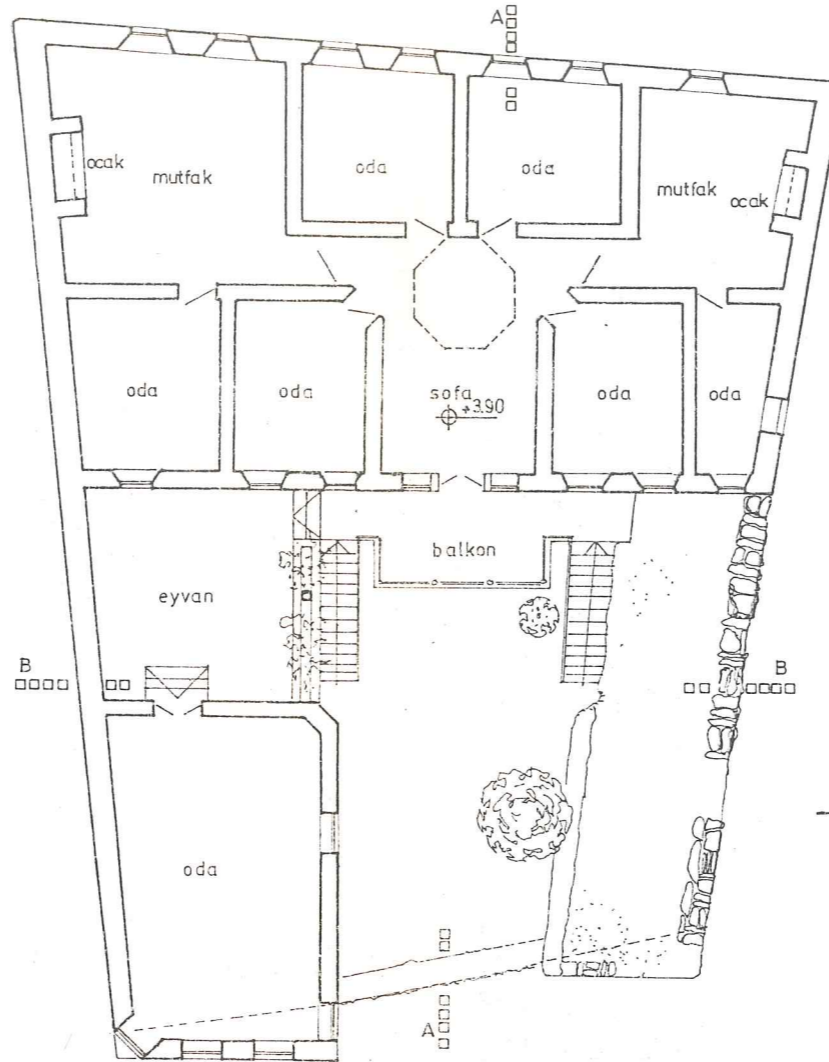
TANIM ve GÖZLEMLER = Zemin katı ve birinci katı taş ve kerpiç malzemeyle yığma olarak inşa edilen yapı eyvan ve sofa üstündeki camekanlı ışık evi ile yerleşimdeki en ilginç konutlardandır. Ancak bugün çok küçük bir bölümü kullanılan evde boş kalan mekanlar bakımsızlıktan yıpranmıştır. Restorasyonu yapılmalıdır.

YAPILAN ONARIMLAR = Kullanıcı tarafından yapılan iç onarımlar

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DİS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var	
	B	orta		B		B		B		B		B		B	B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	C	ön- süz
TEKNİK BİLGİLER		SU	YOK	ELEKTR.	VAR	kulla- nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT	ÖNERİ KULLANIM PANZYON							

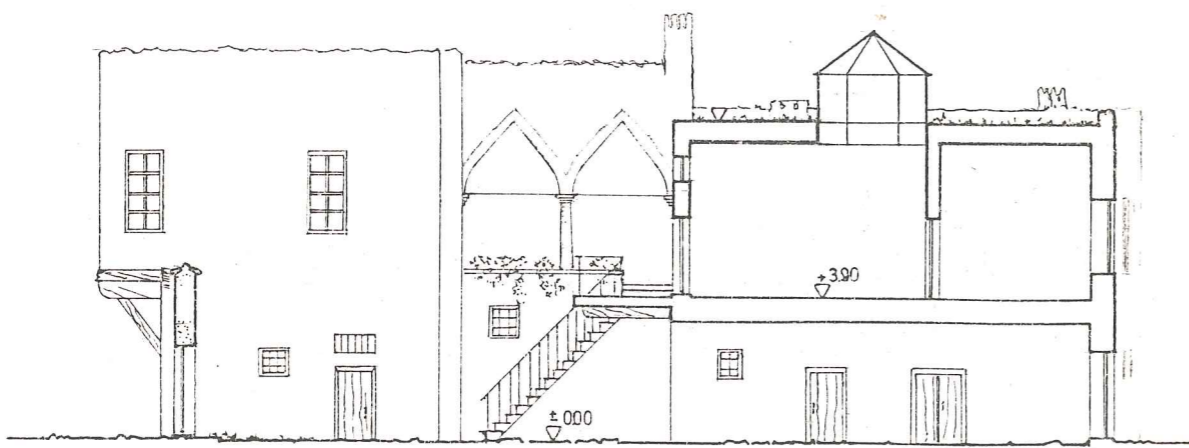
ZEMİN KAT PLANI

I. KAT PLANI

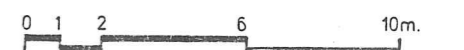
B-B KESİTİ

A-A KESİTİ

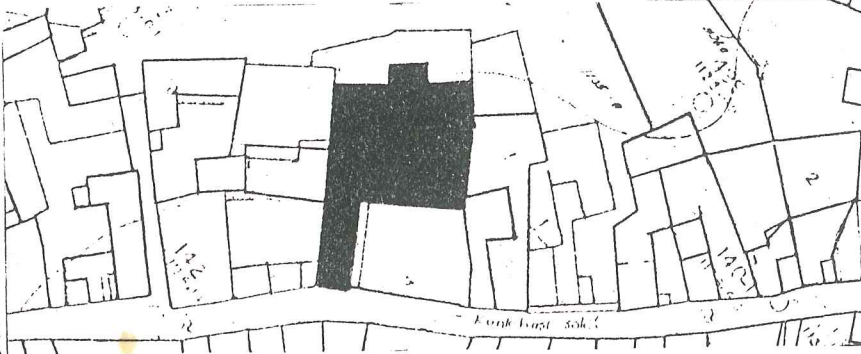

KÜNKBAŞI SOKAK CEPHESİ

YILDIZ
K. P. 32

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI				ENVANTER NO= 6								
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		ANITSAL			1	2	3			
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No - 36		KORUMA DERECESİ			ÇEVRESEL			1	2	3
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 617	PARSEL = 59_60				ÇEV AYKIRI			1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =						
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =						

V. PLANI
Ö = 1/1000

TANIM ve GÖZLEMLER= Bodrum katı taş, birinci ve ikinci katlara taş ile kerpiç malzeme kullanılarak ve yığma sistemle inşa edilen yapıda ön cephe tamamen taş kaplıdır. Sütunlu balkonu ve taş konsollu çıkması ile ilginç olan yapının büyük bir bölümü boş ve çok bakımsız durumdadır. Biran önce restorasyon yapılmalıdır.

YAPILAN ONARIMLAR= Birinci katta hayatın bir bölümü tuğla duvarla kapatılmış, oranları cephe ile bağdaşmayan pencereler yapılmış. Evin üstü kırma çatı ve kiremitle kapatılmış.

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI.	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	ön. siz
TEKNİK BİLGİLER		SU	YOK	ELEKTR.	VAR	kulla. nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT	ÖNERİ KULLANIM. HALK EVİ						
		ISITMA	SOBA	KANALİZ.	YOK										

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI						ENVANTER NO = 7			
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		KORUMA DERECESİ		ANITSAL	1	2	3
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No. 38		KORUMA DERECESİ		ÇEVRESEL	1	2	3
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 617	PARSEL = 61	KORUMA DERECESİ		ÇEV. AYKIRI	1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHIS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =			
		YAPIM TARİHİ =		KİTANE =		VAKFIYE =			

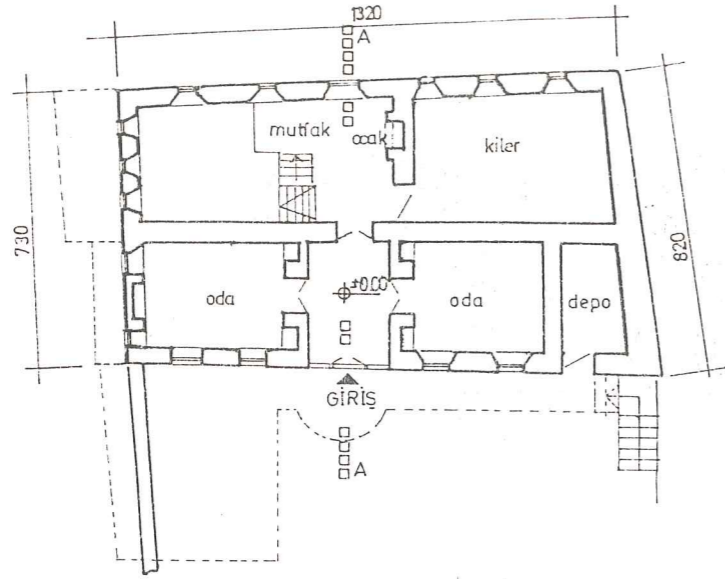
V. PLANI
Ö = 1/1000

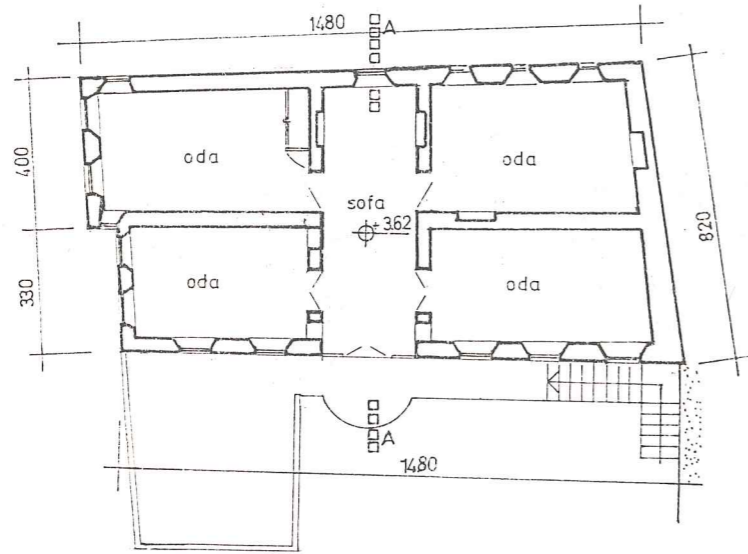
TANIM ve GÖZLEMLER= Bodrum katta taş, zemin ve birinci katta taş ile kerpiç malzeme birlikte kullanılarak ve yığma yapım sistemi uygulanarak inşa edilen yapıda özellikle taş konsollu çıkma ilginçtir. Dış yapı çok yıpranmıştır.

YAPILAN ONARIMLAR= Kullanıcı tarafından yapılan iç onarımlar.

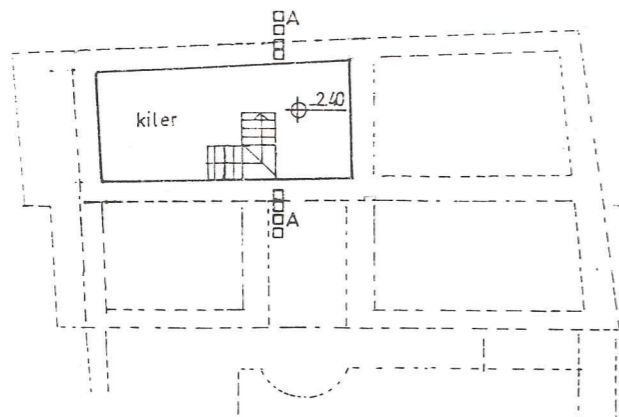
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	on. siz
TEKNİK BİLGİLER		SU	YOK	ELEKTR.	VAR	kulla. nım dur.	ORJINAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT	ÖNERİ KULLANIM KONUT						
		ISITMA	SOBA	KANALİZ.	YOK										

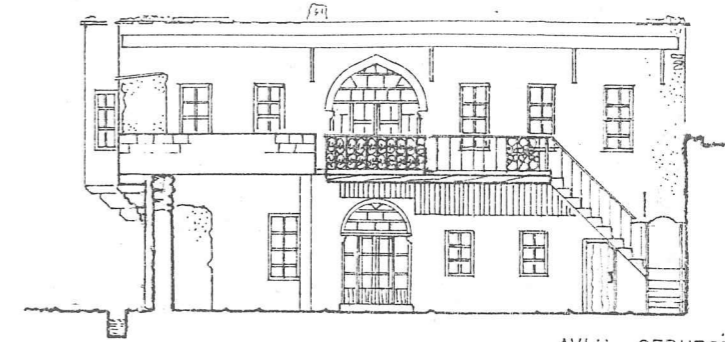
ZEMİN KAT PLANI

I.KAT PLANI

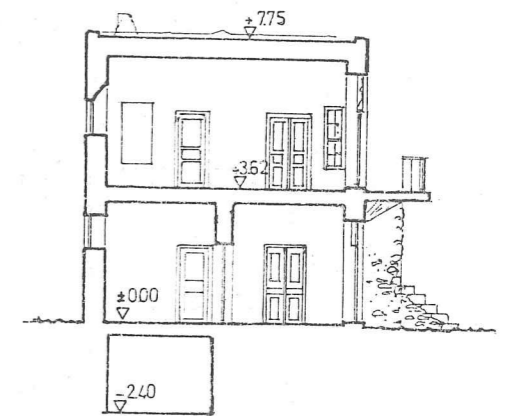
BODRUM KAT PLANI

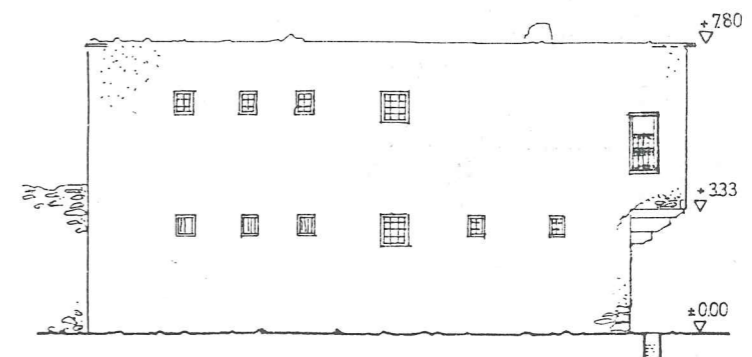
AVLU CEPHESİ

KÜNKBAŞI SOKAK CEPHESİ

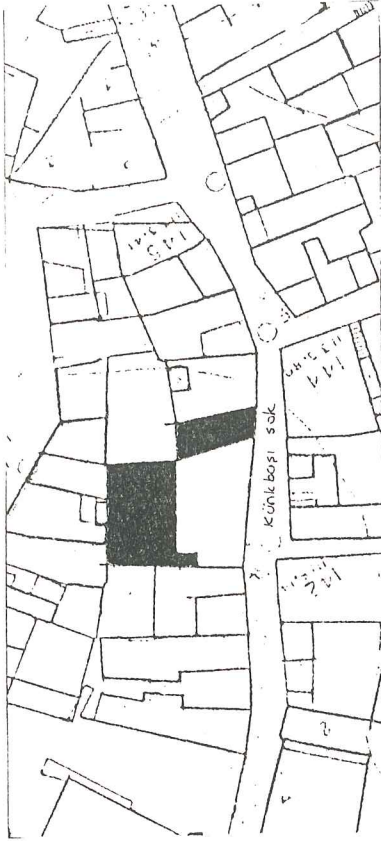
A-A KESİTİ

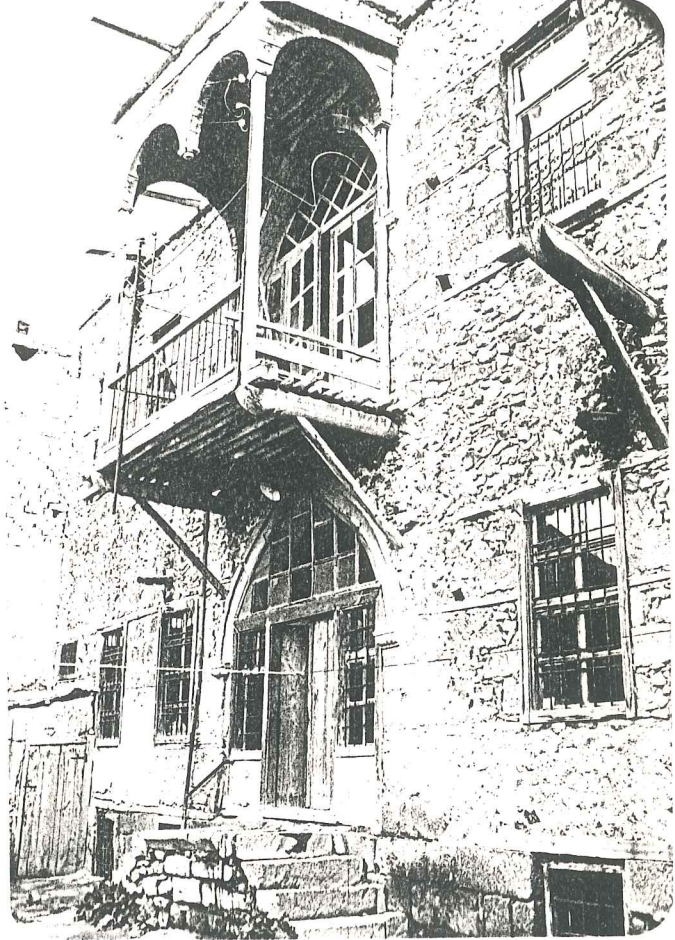
ÇIKMAZ SOKAK CEPHESİ

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI				ENVANTER NO = 8							
İLİ = NIĞDE		İLÇESİ = BOR		ANITSAL		1	2	3			
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No - 41		KORUMA DERECESİ		ÇEVRESEL					
KADASTRO		PAFTA = 49		ADA = 327		PARSEL = 3		ÇEV AYKIRI	1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHIS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =					
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =					

V. PLANI
Ö = 1/1000

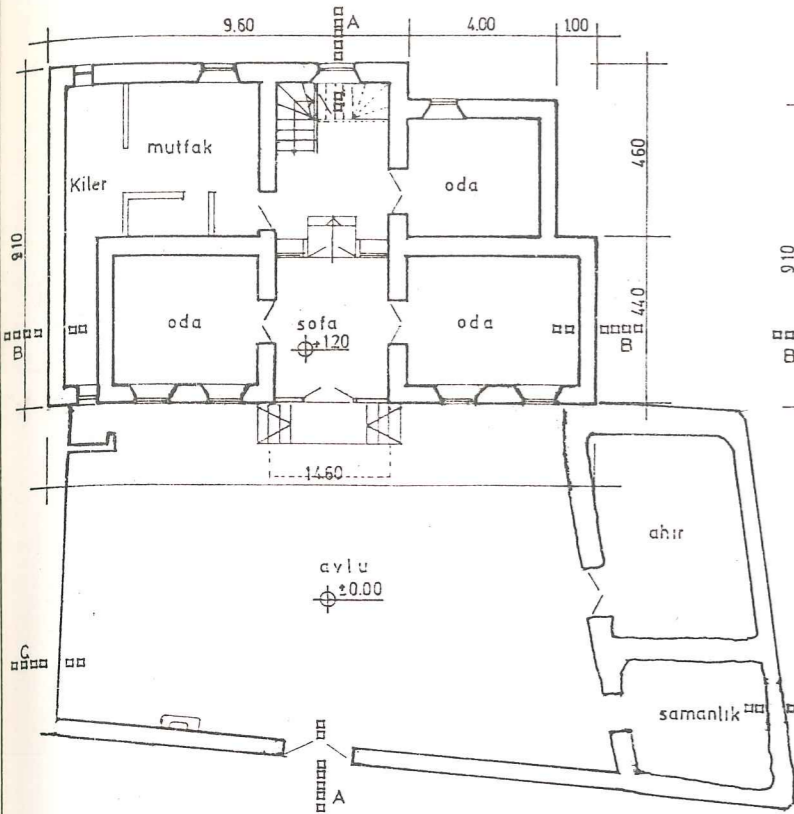

TANIM ve GÖZLEMLER = Bodrum katta taş, zemin ve birinci katta taş ile kerpiç karışık kullanılarak yapılan yapıda, ön cephe kafalama denilen moloz taşlarla kaplanmıştır. Giriş taşlığının üstüne çıkma yapan balkonu ile yöreye özgü bir yapıdır.

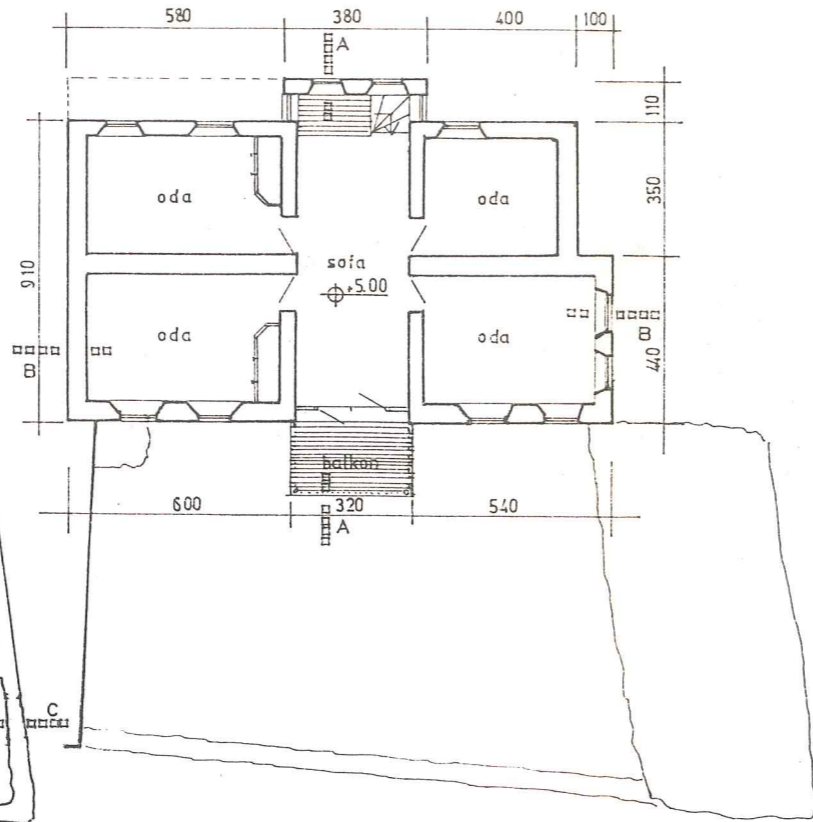
YAPILAN ONARIMLAR = Kullanıcı tarafından yapılan iç onarımlar.

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	iç YAPI	A	SÜSLEME ELEMENLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	ön- süz
TEKNİK BİLGİLER		SU		YOK	ELEKTR.	VAR	kulla- nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT		ÖNERİ KULLANIM KONUT				
		ISITMA		SOBA	KANALİZ.	YOK									

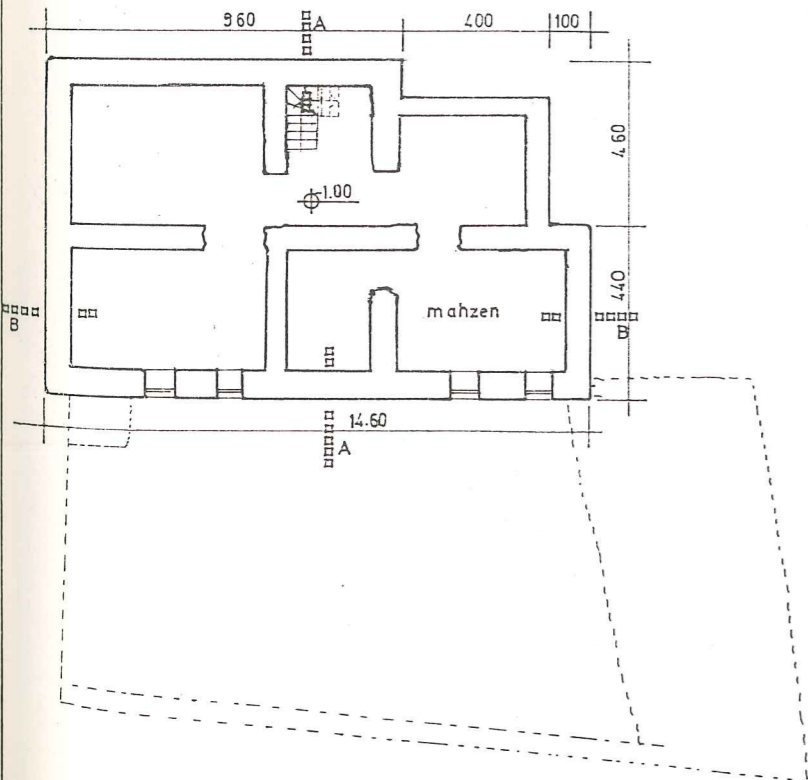
RÖLÖVE _8 ada_327, parsel _3
KÜNKBAŞI SOKAK NO = 41

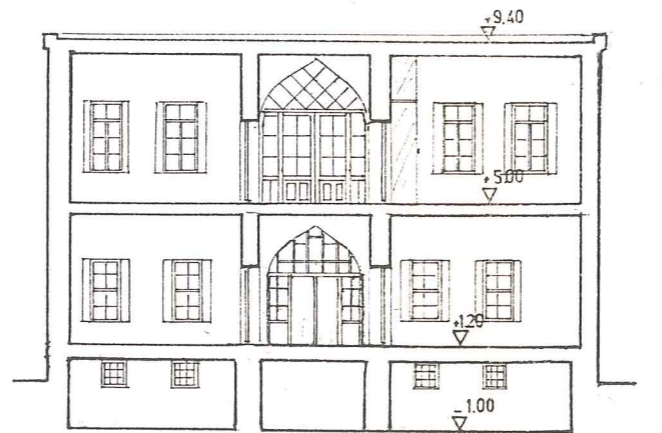
ZEMİN KAT PLANI

I. KAT PLANI

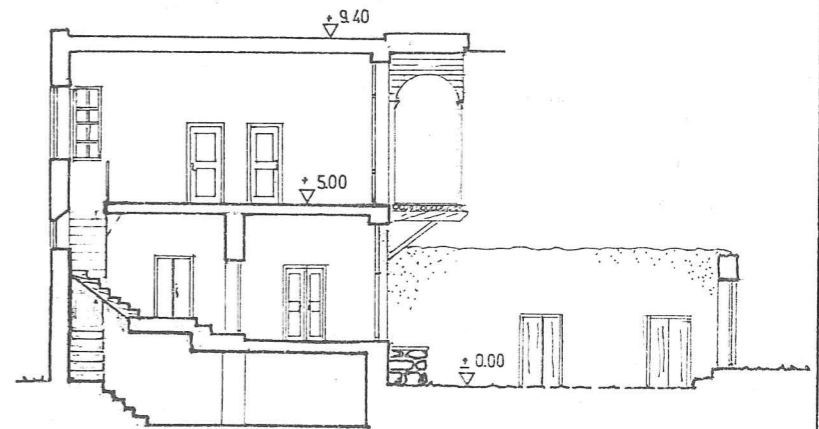
BODRUM KAT PLANI

B_B KESİTİ

(C-C KESİTİ) AVLU CEPHESİ

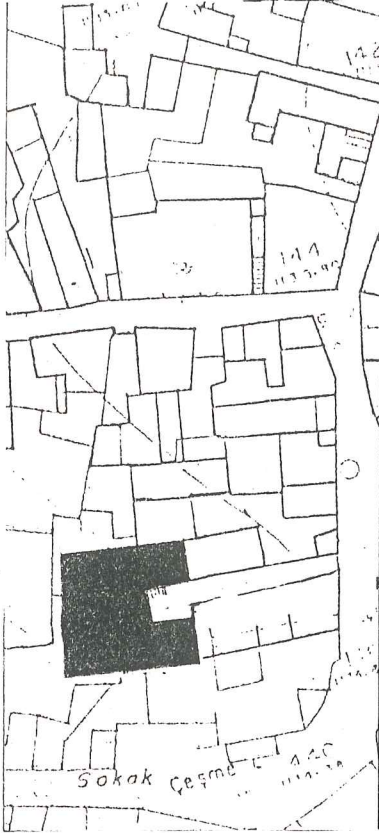
A_A KESİTİ

KÜNKBAŞI SOKAK CEPHESİ

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI					ENVANTER NO = 10								
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR			ANITSAL			1	2	3			
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KÜNKBAŞI SOK. No - 8			KORUMA DERECESESİ			ÇEVRESEL			1	2	3
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 580	PARSEL = 111		ÇEVRESEL			ÇEVRESEL			1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =							
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =							

V. PLANI
Ö = 1/1000

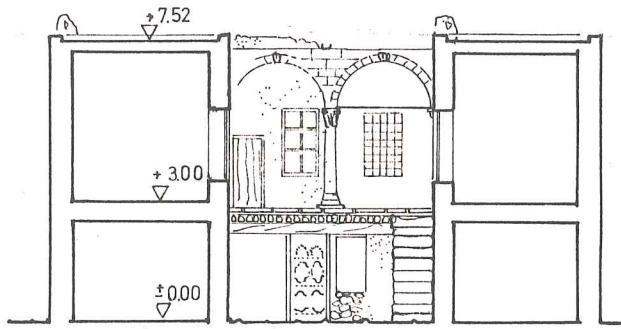
TANIM ve GÖZLEMLER = Zemin + 1 katlı yığma yapıda, birinci katın hayata bakan cephesi tamamen taş kaplıdır. İyon başlıklı sütunların taşıdığı kemerli eyvanı ile ilginç bir yapı. Ancak bugün boş ve çok bakımsız bir durumda.

YAPILAN ONARIMLAR = Eyvanın bir bölümü kapatılarak oda haline getirilmiştir.

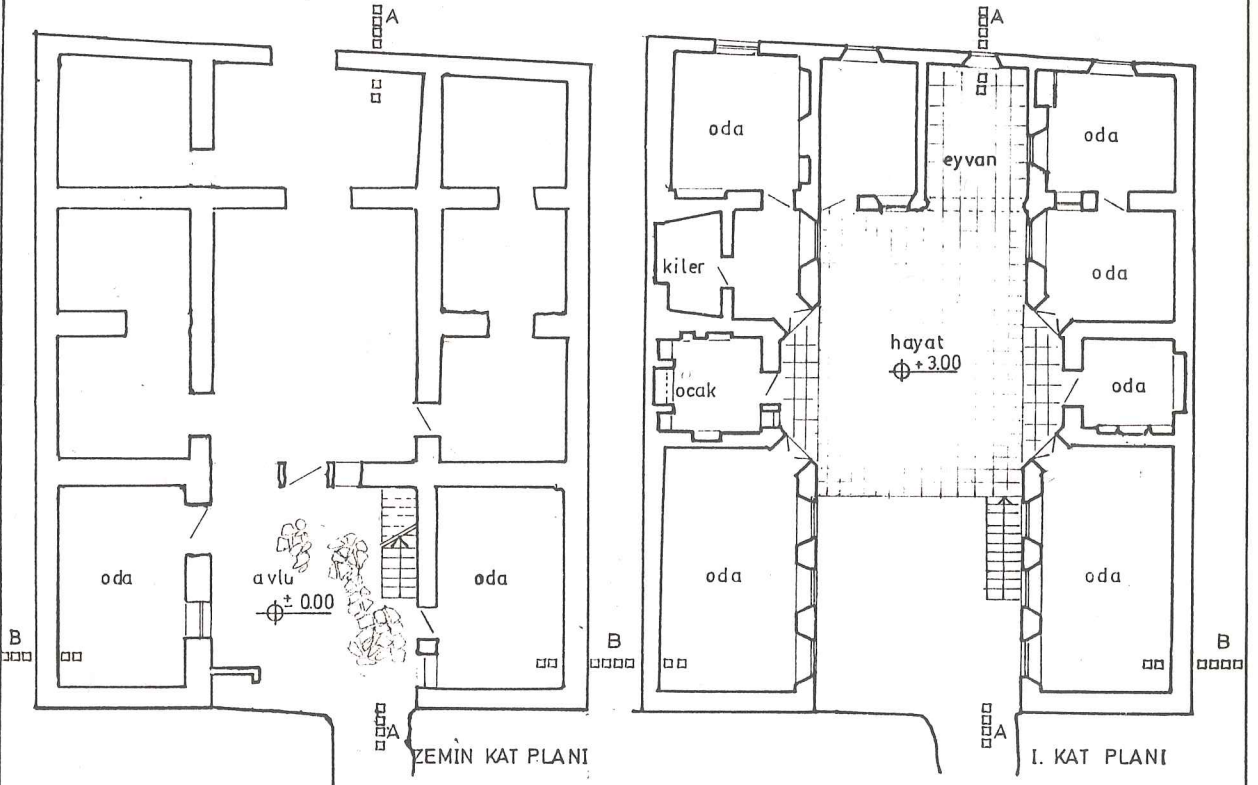
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var							
	B	orta		B		B		B		B		B		B		B	B	B	B	B	B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C		C	C	C	C	C	C	on. siz
TEKNİK BİLGİLER	SU		YOK	ELEKTR.	VAR	kulla. nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT	ÖNERİ KULLANIM KONUT													
	ISITMA		SOBA	KANALİZ.	YOK																	

A_A KESİTİ

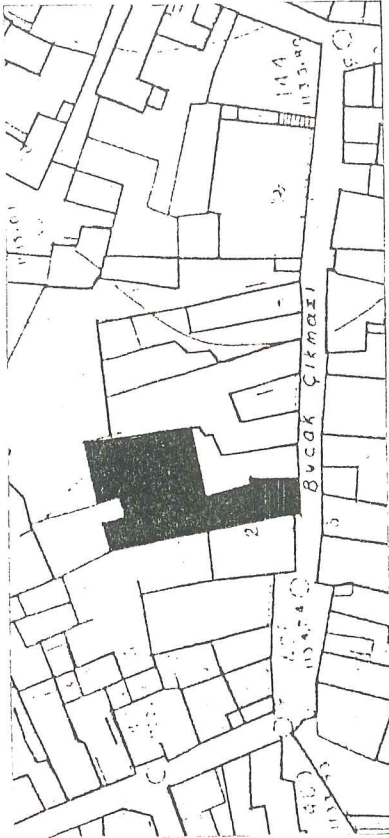
B_B KESİTİ

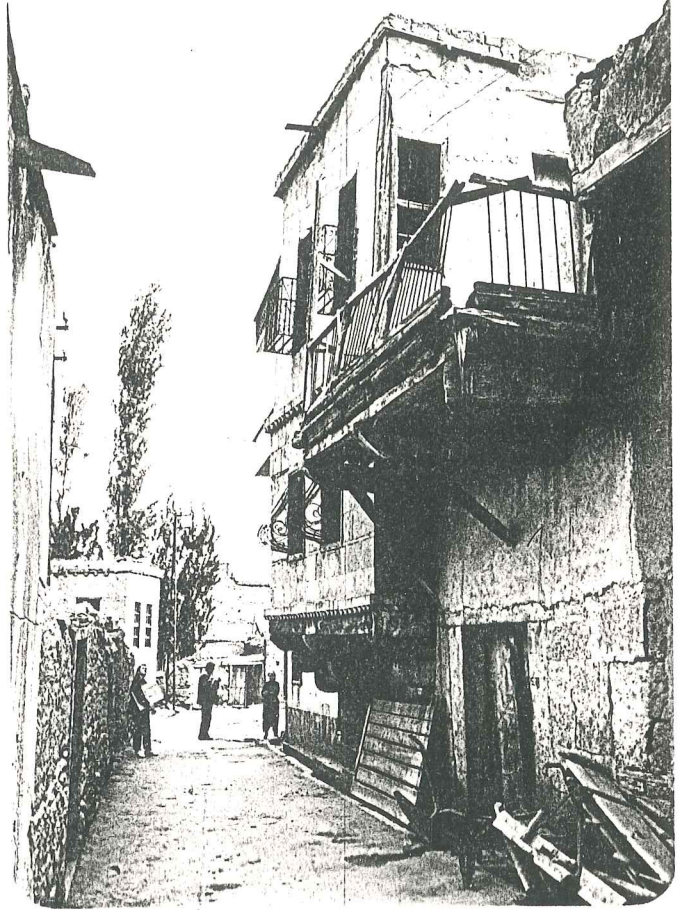
ZEMİN KAT PLANI

I. KAT PLANI

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI				ENVANTER NO = 11							
İLİ = NIĞDE		İLÇESİ = BOR		ANITSAL		1	2	3			
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = BUCAK ÇIKM. No - 10		KORUMA DERECESİ		ÇEVRESEL					
KADASTRO		PAFTA = 49		ADA = 617		PARSEL = 71-72 130		ÇEV. AYKIRI	1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =					
		YAPIM TARİHİ =		KİTANI =		VAKFIYE =					

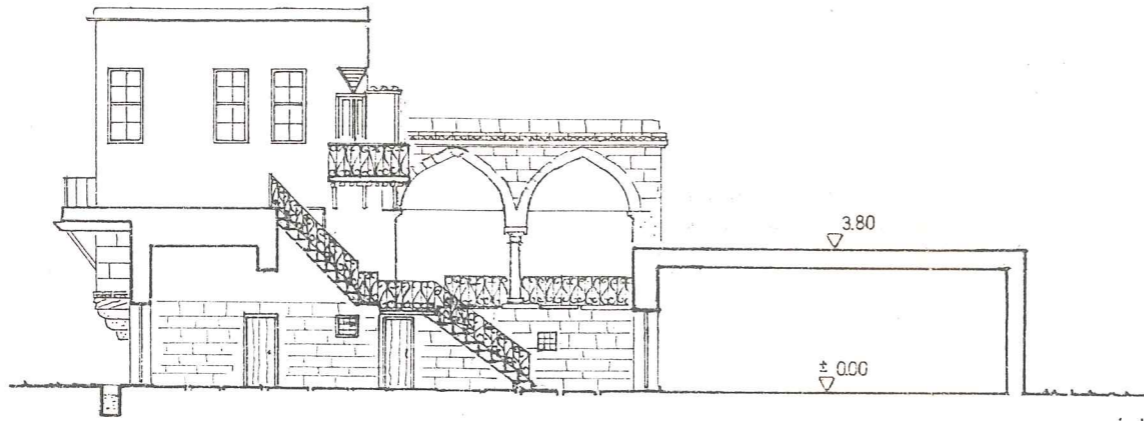
V. PLANI
Ö = 1/1000

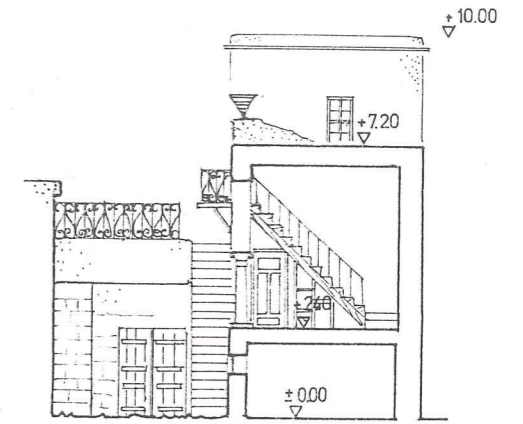
TANIM ve GÖZLEMLER = Zemin katta taş, birinci ve ikinci katlarda taş ile kerpiçin karışık olarak kullanılması ile yapılmış olan evin so-kağa bakan cephesi tamamen taştır. Gerek cephe oranları, gerekse sütunlu eyvanı ile yerleşimdeki en güzel yapılardan birisidir. Bugün çok bakımsız ve boş olan evin bir an önce restore edilmesi gerekmektedir.

YAPILAN ONARIMLAR =

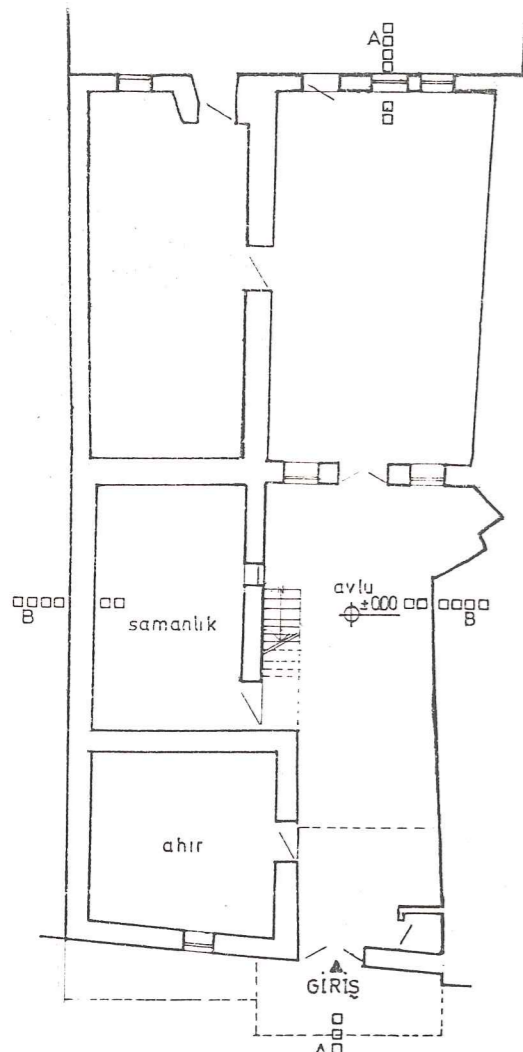
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	ön- süz
TEKNİK BİLGİLER		SU		YOK		ELEKTR. VAR		ORJİNAL KULLANIM KONUT		BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT		ÖNERİ KULLANIM PANSIYON			
		ISITMA		SOBA		KANALİZ. YOK		kullandırım dur.							

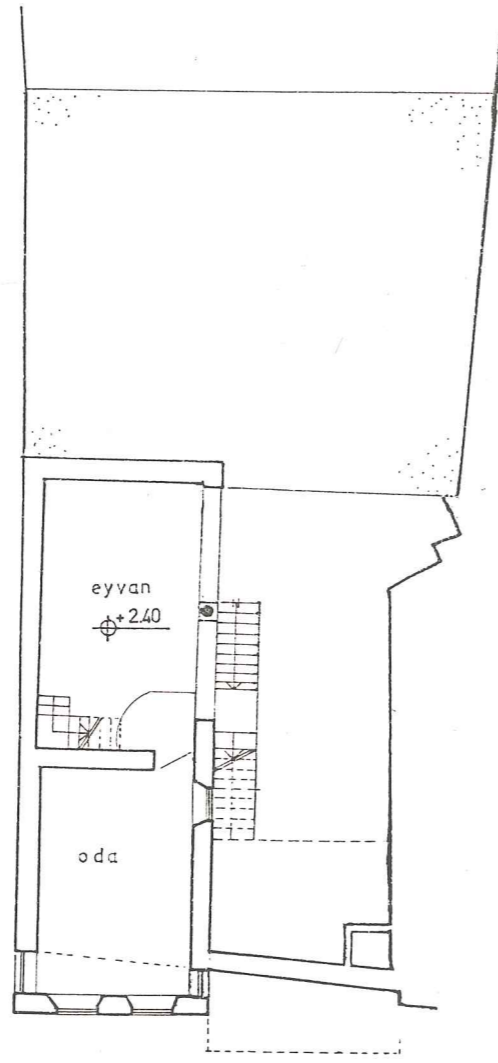
A-A KESİTİ

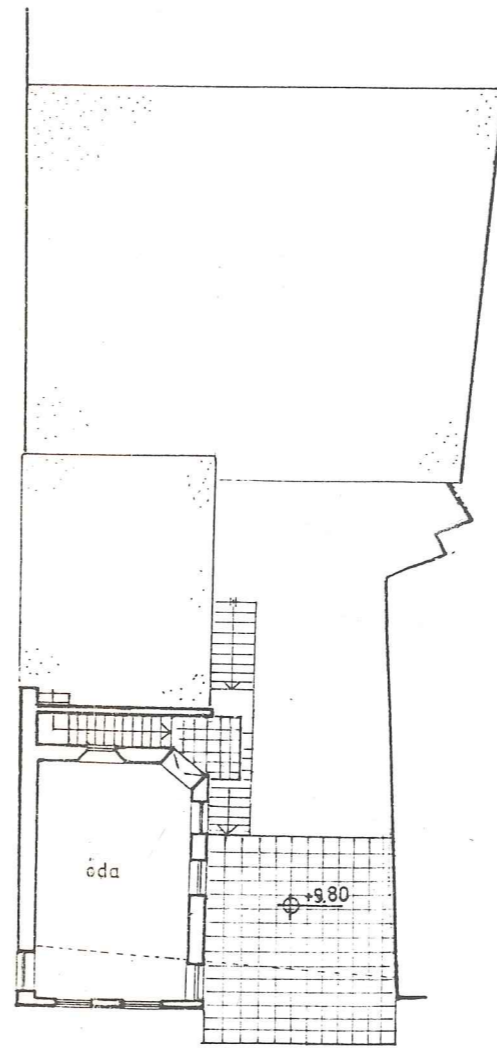
B-B KESİTİ

ZEMİN KAT PLANI

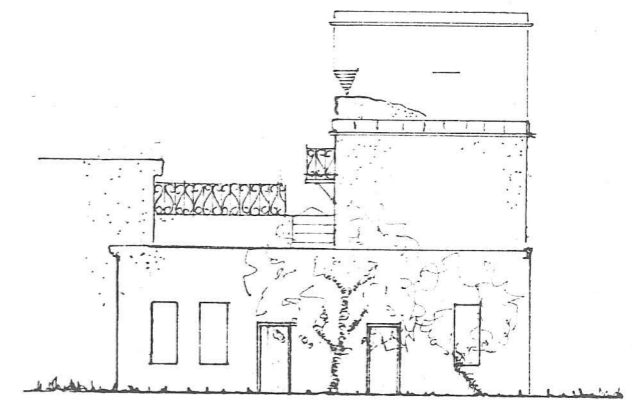
I. KAT PLANI

II. KAT PLANI

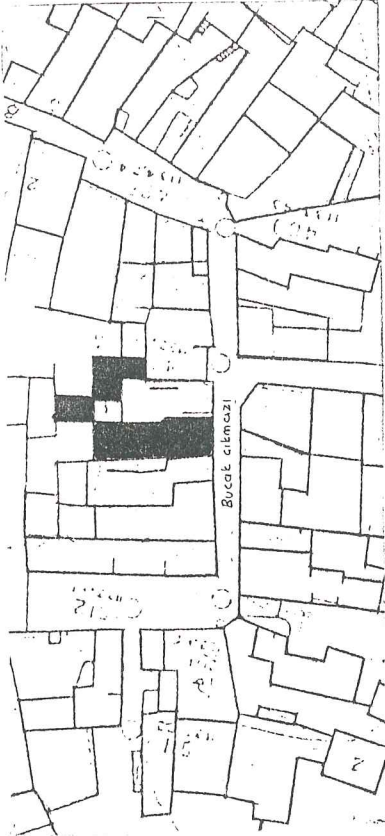

BUCAK ÇIKMAZI SOKAK CEPHESİ

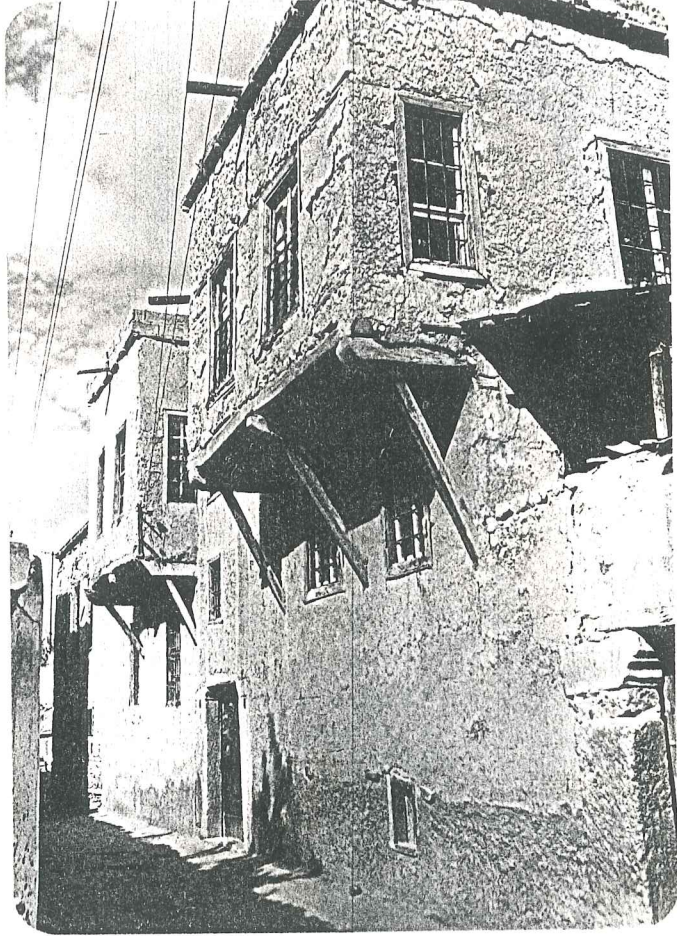

ARKA CEPHE

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI						ENVANTER NO = 12							
İLİ = NIĞDE		İLÇESİ = BOR			ANITSAL			1	2	3			
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = BUCAK ÇIKM. No - 20			KORUMA DERECESESİ			ÇEVRESEL			1	2	3
KADASTRO		PAFTA = 49		ADA = 617		PARSEL = 76		ÇEV. AYKIRI			1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =							
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =							

V. PLANI
Ö = 1/1000

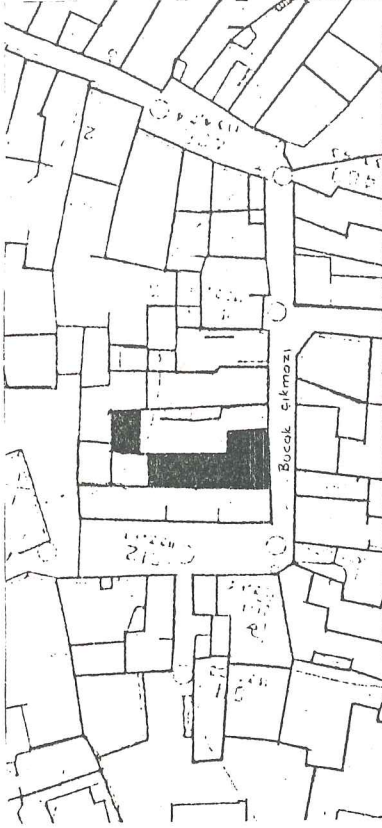

TANIM ve GÖZLEMLER = Bodrum + 2 katlı olan yapı taş ve kerpiç malzeme kullanılarak yapılmıştır. Ahşap payandalı çıkması ve kerpiç sıvalı cephesi ile yöreye özgü bir yapıdır. Özellikle sokağa bakan cephesi çok tahrip olmuştur.

YAPILAN ONARIMLAR = Kullanıcı tarafından yapılan iç onarımlar ve küçük ilaveler

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	ön. siz
TEKNİK BİLGİLER		SU		YOK	ELEKTR. KANALİZ.	VAR	kulla. nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT	ÖNERİ KULLANIM KONUT					
		ISITMA		SOBA		YOK									

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI						ENVANTER NO=13			
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		KORUMA DERECESİ		ANITSAL	1	2	3
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = BUCAK ÇIKM. No_22				ÇEVRESEL	1	2	3
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 617	PARSEL = 77			ÇEV AYKIRI	1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =			
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =			

V. PLANI
Ö = 1/1000

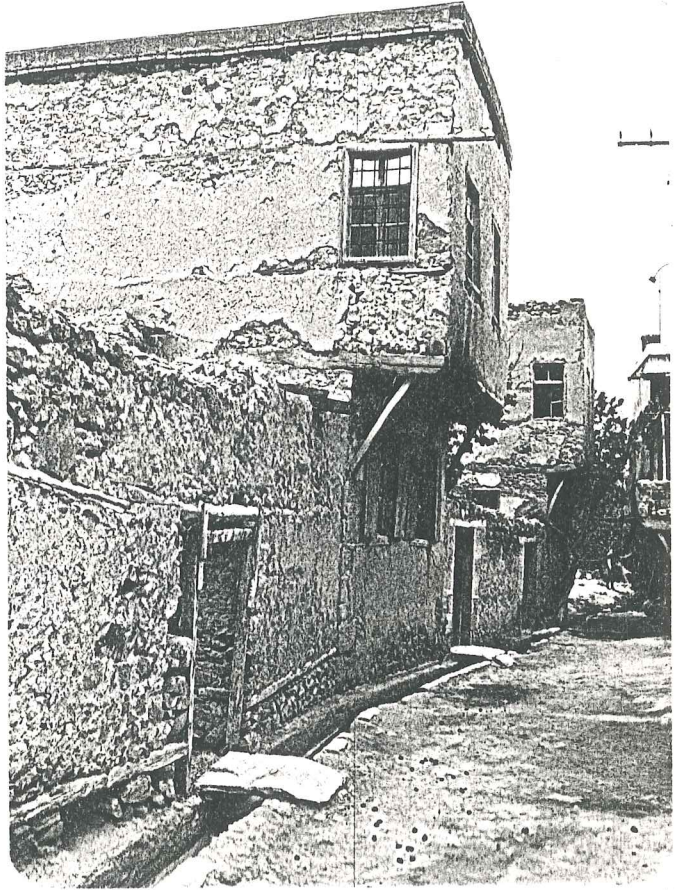
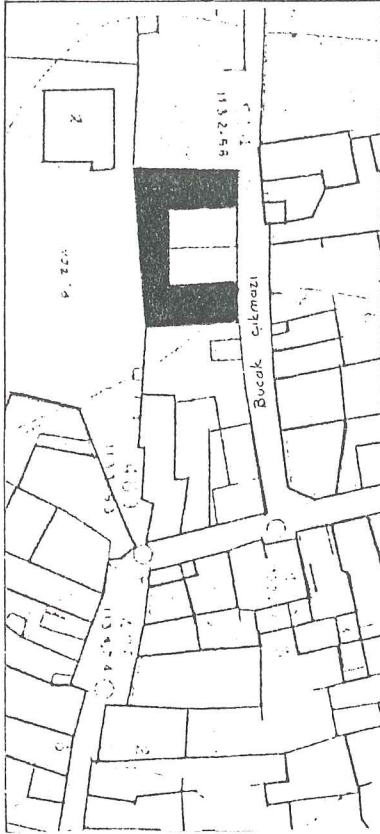

TANIM ve GÖZLEMLER= Bodrum + 2 katlı olan yapı taş ve kerpiç malzeme kullanılarak yapılmıştır. Ahşap payandalı çıkması ve kerpiç sıvalı cephesi ile yöreye özgü bir yapıdır.

YAPILAN ONARIMLAR= Kullanıcı tarafından yapılan onarımlar.

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B	DIS YAPI	B	ÜST YAPI	B	İÇ YAPI	B	SÜSLEME ELEMANLARI	B	RUTUBET	B	yok
	C	kötü		C	DIS YAPI	C	ÜST YAPI	C	İÇ YAPI	C	SÜSLEME ELEMANLARI	C	RUTUBET	C	ön. siz
TEKNİK BİLGİLER		SU	YOK	ELEKTR.	VAR	kulla. nım dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUT	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT	ÖNERİ KULLANIM KONUT						
		ISITMA	SOBA	KANALİZ.	YOK										

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI				ENVANTER NO = 14				
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR		ANITSAL		1	2	3
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = BUCAK ÇIKM. No - 29 - 31		KORUMA DERECESESİ		ÇEVRESEL		
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 580	PARSEL = 92	ÇEV AYKIRI		1	2	3
MÜLKİYET DURUMU = SAHIS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =		
		YAPIM TARİHİ =		KİTANE =		VAKİYE =		

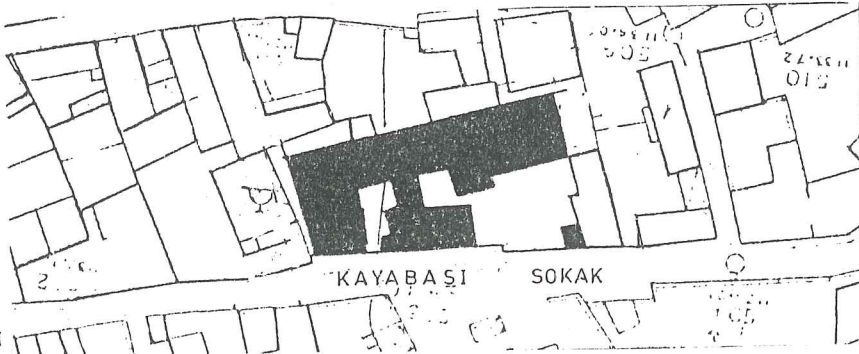
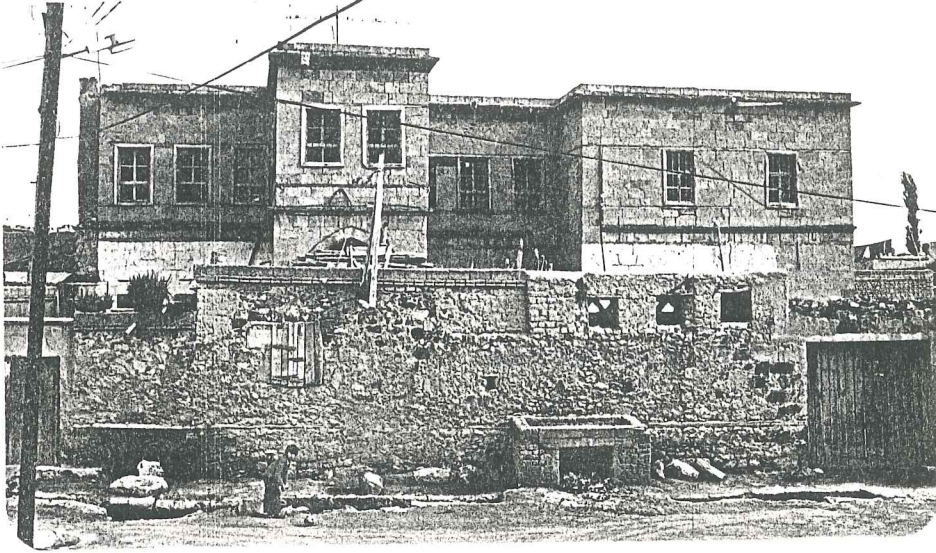
V. PLANI
Ö = 1/1000

TANIM ve GÖZLEMLER = Bodrum + 2 katlı olan yığma yapı taş ve kerpiç malzeme kullanılarak yapılmıştır. Birinci binaya zenginlik vermiştir. Yöredeki en güzel yapılardan birisidir. Bugün küçük bir bölümü kullanılan yapı çok tahrip olmuştur. Biran önce restorasyonu yapılmalıdır.

YAPILAN ONARIMLAR = Hayatın bir bölümü tuğla ve biriket ile kapatılmış oda oluşturulmuştur.

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B		B		B		B		B		B	yok
	C	kötü		C		C		C		C		C		C	on.siz
TEKNİK BİLGİLER		SU		YOK	ELEKTR.	VAR	kulla.nim dur.	ORJİNAL KULLANIM KONUSU	BUGÜNKÜ KULLANIM KONUSU		ÖNERİ KULLANIM PANSTYON				
		ISITMA		SOBA	KANALİZ.	YOK									

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ RÖLÖVE RESTORASYON BİLİM DALI						ENVANTER NO = 15			
İLİ = NİĞDE		İLÇESİ = BOR			KORUMA DERECESİ	ANITSAL	1	2	3
MAH. = YUKARI SOKUBAŞI		SOK, KAPI, NO = KAYABAŞI SOK No 13-15		ÇEVRESEL		1	2	3	
KADASTRO	PAFTA = 49	ADA = 618	PARSEL = 14-15		ÇEV AYKIRI	1	2	3	
MÜLKİYET DURUMU = SAHİS		YAPTIRAN =		YAPAN =		MİMARİ ÇAĞ =			
		YAPIM TARİHİ =		KİTAP =		VAKFIYE =			

V. PLANI
Ö = 1/1000

TANIM ve GÖZLEMLER = Yapı bodrum + 2 katlıdır. Yığma sistemle inşa edilmiştir. Sokağa bakan cephe tamamen taş kaplıdır, diğer cepheler yöredeki malzeme özelliğine uygun olarak taş ve kerpiçtir. Oranları, kat ve saçak silmeleri, özellikle domuz başı biçimli taş çörttenleri ilginçtir. Bugün 2 ailenin paylaştığı yapı bilinçsiz yapılan değişikliklerle bölünmüş ve plan olarak özgünlüğünü kaybetmiştir.

YAPILAN ONARIMLAR = Kullanıcı tarafından yapılan onarımlar, ekler.

KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIS YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMENLARI	A	RUTUBET	A	var
	B	orta		B	ÜST YAPI	B	İÇ YAPI	B	SÜSLEME ELEMENLARI	B	RUTUBET	B	yok		
	C	kötü		C	ÜST YAPI	C	İÇ YAPI	C	SÜSLEME ELEMENLARI	C	RUTUBET	C	ön- süz		
TEKNİK BİLGİLER		SU		YOK		ELEKTR. KANALİZ.		VAR		ORJINAL KULLANIM KONUT		BUGÜNKÜ KULLANIM KONUT		ÖNERİ KULLANIM PANSTYON	
		ISITMA		SOBA		YOK		kulla- nım dur.							

2.4.2. Rölöveleri Çıkartılan Evlerin Plan ve Cephe Özellikleri

Yerleşimde genellikle sokaktan avluya girilir. Evler avlu ile bütünleşecek biçimde tasarlanmıştır.

Geleneksel konutlardaki servis hacimlerinin yerleştiği zemin katlarda odalar yanyana sıralanarak avluyu L veya U biçiminde sararlar. Odaların önündeki bağlantı avlu kotundan 15-20 cm yüksek bir kaldırım veya avlu ile olur. Genellikle zemin kat (giriş katı) ve onun üzerindeki asıl yaşam katından oluşan konutlarda, birinci katın odaları bir dış sofa veya iç sofa etrafında toplanırlar. Dış sofalı evlerde simetri ve aksiyalite yoktur, iç sofalı evlerde az da olsa simetriye dikkat edildiği göze çarpar. Dış sofalı ev planları oda sıralarının aralarına konulan eyvanlarla, sofanın manzaraya bakan bölümüne konulan sekilik gibi bölümlerle zenginleşmiştir⁶⁵ (Bkz. Tablo 1).

Bölgedeki yapıların tümü yığma yapım sistemi ile taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edildikleri halde cephe özelliklerini incelerken 2 tip yapı görüyoruz. Birinci tipde evin görünen tüm cepheleri kerpiç sıva ile kaplanmıştır. 2. tipte ise sadece sokak cephesi tamamen taş kaplanmış, köşeler taş olarak dönmüş, fakat evin görünen diğer cepheleri kerpiç sıva ile sıvanmıştır. Her iki ev tipindeki ortak özellik ise, sokağa bakan cephelerin daha özenli tasarlandığı, diğer cephelerin ise son derece sade olduğudur. Bu iki tip evde sokak cephelerinde kullanılan malzemenin farklılığından doğan deği-

şik görsel etkiden başka, sokak cephesi taş kaplanmış evlerde gösterişe önem verildiği, kerpiç sıvalı evlerde ise daha sade bir mimari anlayışın hakim olduğu göze çarpmaktadır.

3. BÖLÜM- YUKARI SOKUBAŞI YERLEŞİMİNDEKİ GELENEKSEL KONUTLARIN KENTSEL VE MİMARİ TASARIM ÖZELLİKLERİ

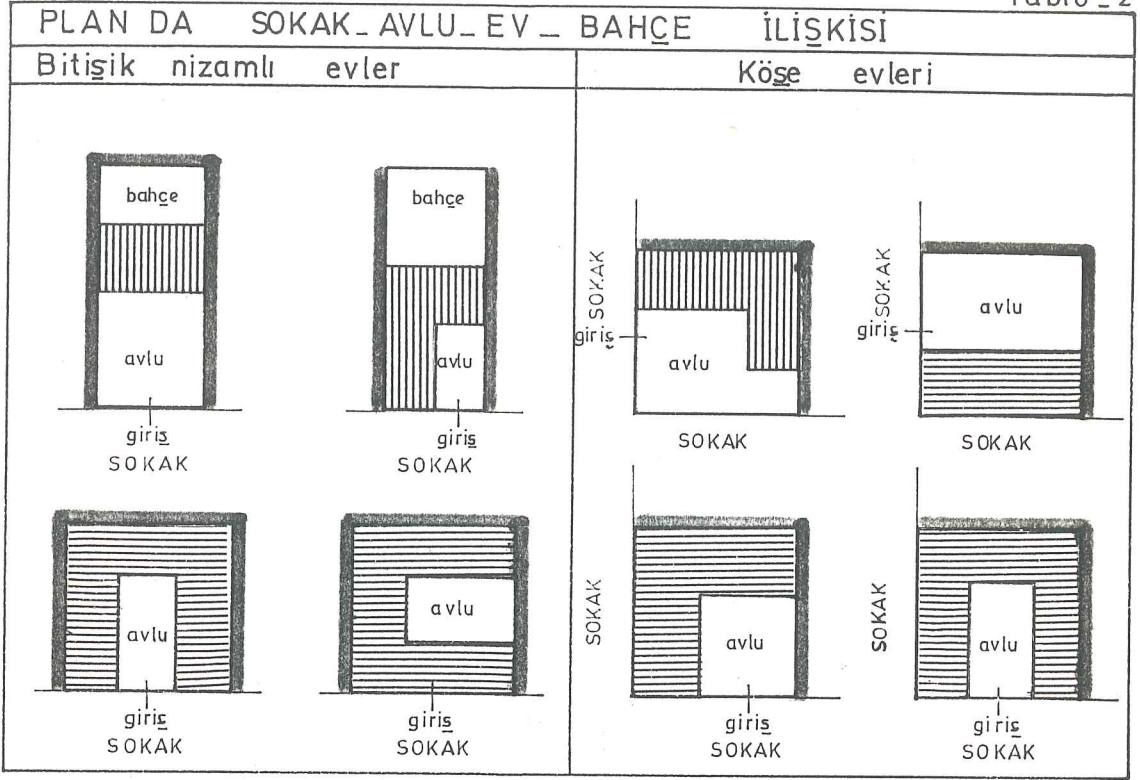
3.1. Çevre Verileri

Bölgede arazi düzdür. Konutların parsel içi konumlanma seçeneği araştırıldığında evlerin çok büyük bir bölümünün bitişik düzene göre yerleştirildiği görülür. Ancak 2 sokağın kesiştiği yerde olan köşe evlerinin 2 cephesi açıktır veya bir çıkmaz sokağın bititği yerde bulunan konutlar bahçe içinde ve ayrıık nizamda olabilmektedir. Ancak bu bölgede çok az sayıda ayrıık nizamda ev vardır (Bkz. Tablo 2).

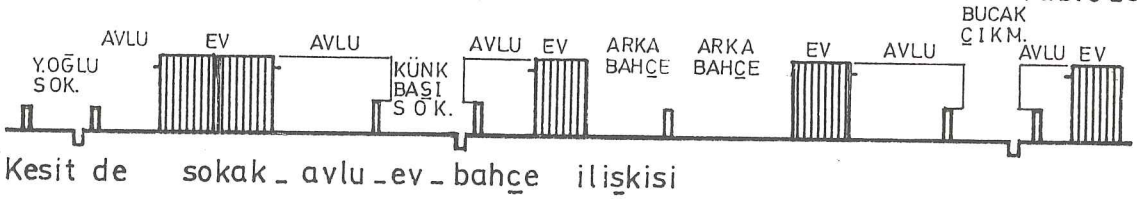
Konut parsellerinin biçimsel yapısı geometrik şekillerden bağımsız bir serbestliktedir (Bkz. Resim 14).

Sokağın genişliği eğimi kaplaması insana veya yüklü bir hayvana göre tasarlanmıştır. Dar ve kıvrımlı olan sokaklarda evler yer yer çıkmalarla sokağa doğru taşar. Bu dar sokakların köşelerini genişletmek için evlerin köşeleri pahlanır. Yaya kaldırımı yoktur, sokağın sınırını avlu duvarları oluşturur. Yer yer çıkmaz sokaklara rastlanır.

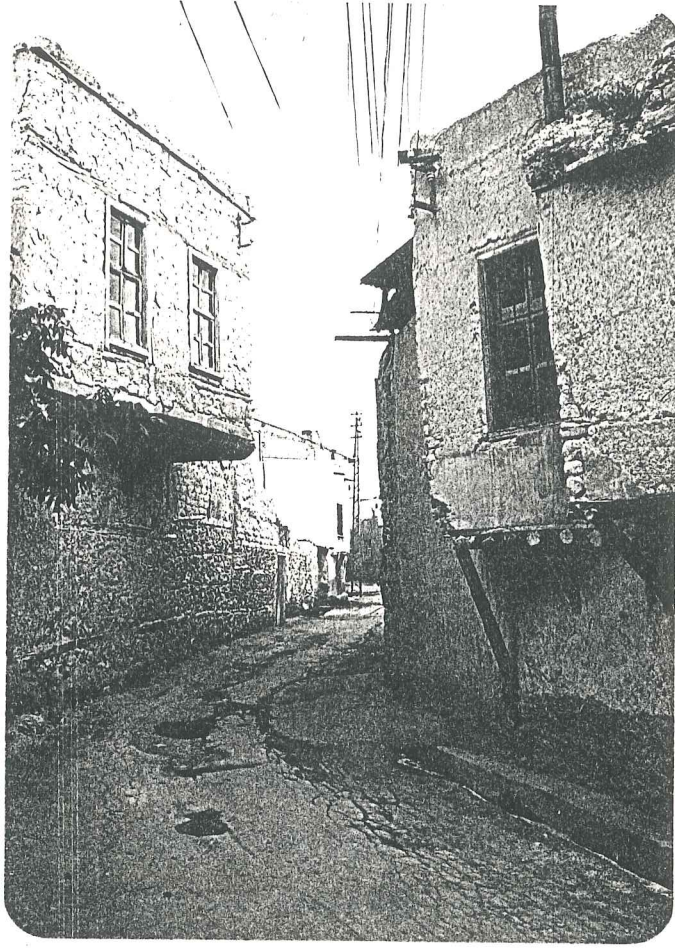
Bölgede sadece Künkbaşı Sokağın döşemesi arnavut kaldırımıdır, diğer sokakların orjinal kaplamaları bozulmuştur. Sokakların bir kenarında 30 - 40 cm genişliğinde,

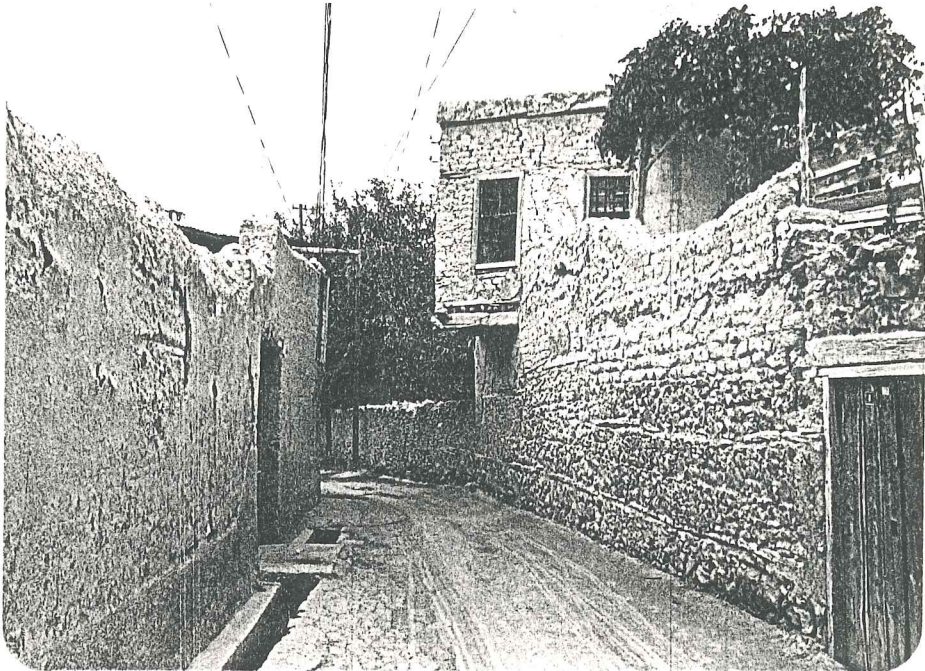
Tablo_3

Resim 14- Yukarı Sokubaşı yerleşimi

Resim 15- Kayabaşı sokak

Resim 16 - Kayabaşı sokak

50-60 cm derinliğinde su arkları bulunur. Evlerin arkalarındaki meyva bahçelerinin sulanması ve yağmur sularını toplama fonksiyonu olan su arkları özellikle yaz aylarında insana bir serinlik duygusu da verirler (Resim 15-16).

Bu bölgeden şematik bir kesit alırsak; sokak-avlu, konut ve bahçe ilişkisinin Tablo 3'deki gibi olduğunu görürüz.

3.2. Konutlardaki Mekan Organizasyonu

3.2.1. Zemin Kat

Giriş katı da diyebileceğimiz zemin kat; avlu, depo, ahır, samanlık, tandır evi (mutfak), kiler gibi daha çok servis hacimleri yerleştirilebilecek şekilde planlanmıştır. Zemin katlarda kadının günlük ev işlerini yapacağı ve dışa kapalılığı ilk bakışta algılanabilen geniş bir iş alanı yaratılmıştır.

3.2.1.1. Yaşama Mekanları

3.2.1.1.1. Avlu

Bu bölgede sokaktan avluya girilir. Sokağın sınırını oluşturan avlu duvarının yüksekliği 2 m ile 3 m arasındadır. Hava- ların iyi olduğu zamanlarda ev hanımları ve çocukların günlük yaşamının büyük bir kısmı burada geçer. Zemin kaplaması genellikle taş olan avluya tandır evi, kiler, ahır, samanlık çamaşırlık gibi servis hacimlerinin yanı sıra odalar ve hela açılır. Bazen mutfaktan başka avluda da ocak bulunabilir. Evler, avluyu ya iki taraftan ya üç taraftan çevirecek biçimde

yerleştirilmiştir (Bkz. Tablo 2). Avlu içinde genellikle bir veya iki ağaç bulunur ve avlular ev sakinleri için en güzel rekreasyon alanlarıdır (Bkz. Resim 17-18-19).

3.2.1.1.2. Odalar

Bazı evlerde avluya açılan yaşama odaları vardır. Bu odaların pencereleri avluya bakar. Yaşama, oturma, yatma, yeme, yıkanma fonksiyonlarının gerçekleştirilebildiği bu odalarda çok güzel bezemeli dolaplar, bu dolaplarla bütünleşen bezemeli kapı ve pencereler vardır (Bkz. Resim 20).

3.2.1.2. Servis (Hizmet) Mekanları

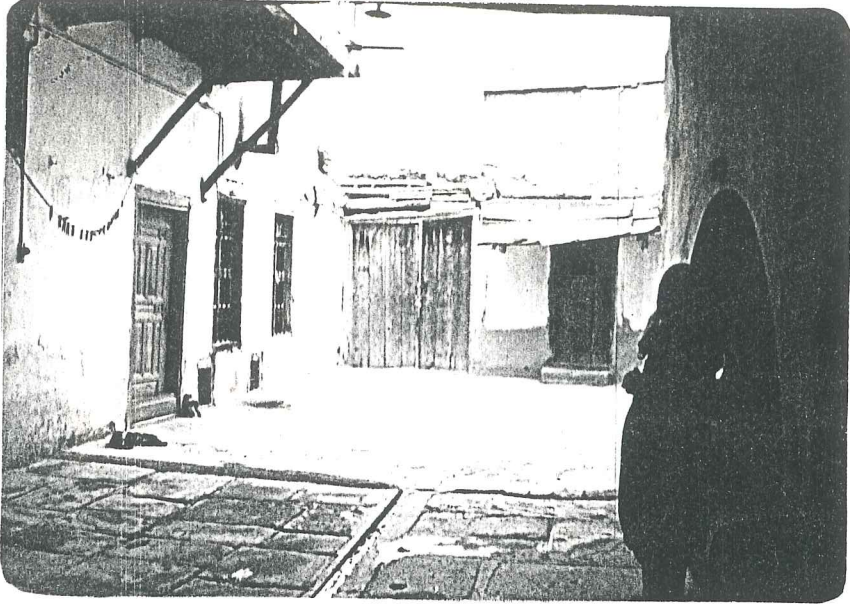
3.2.1.2.1. Mutfak (Tandır Evi) - Kiler

Bölgede daha çok tandır evi olarak söylenen mutfak genelde dikdörtgen biçimlidir ve bu dikdörtgenin dar kenarına tandır ocağı yerleştirilmiştir. 2 yandaki duvarlara fonksiyonel nişler ve raflar yapılır. Genellikle tandır ocağından başka küçük bir ocak daha bulunur (Bkz. Tablo 4). Mutfak avluda evden bağımsız bir yerde olabildiği gibi evin içinde de olabilir. Mutfaklar 2 veya 3 pencere ile avludan ışık alırlar.

Mutfağın yanında daima bir erzak odası bulunur. Bu odaya ya mutfaktan ya da avludan girilir.

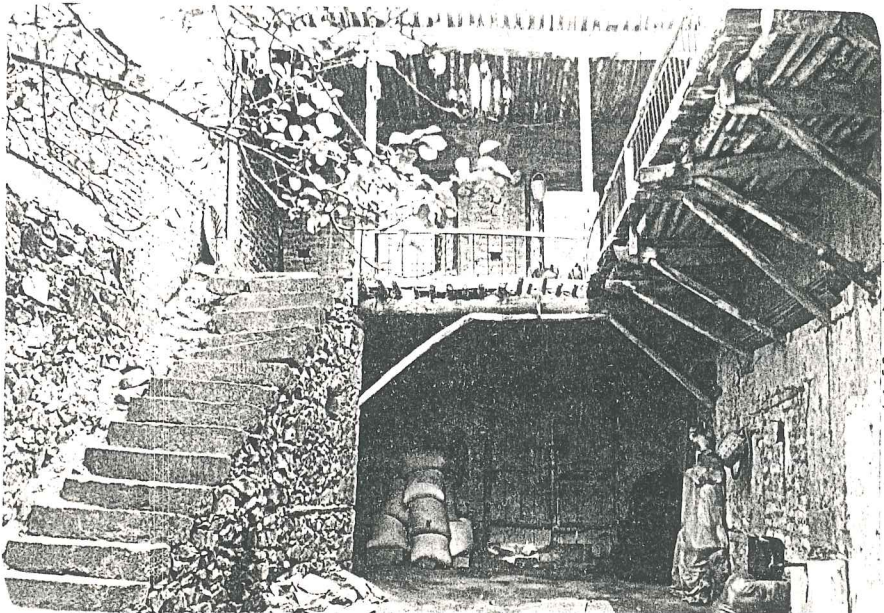
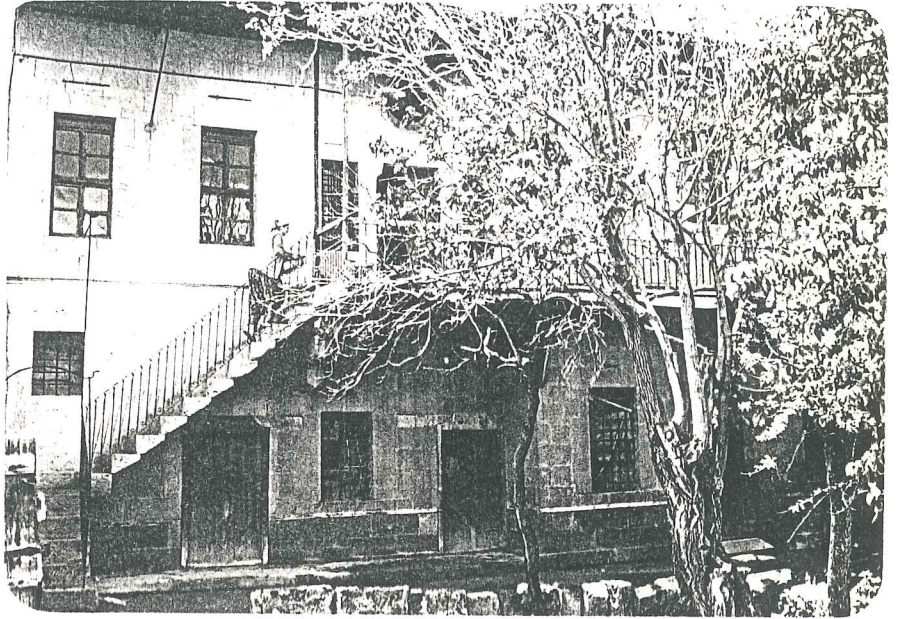
3.2.1.2.2. Bodrum - Mahzen

Bazen mutfağın alt katında yani bodrum katında mutfaktan bir

Resim 17
Avlu
(Bucak
Çıkmaşı
No 22)

Resim 18
Avlu (Çörekçiler
Çıkmaşı No 21)

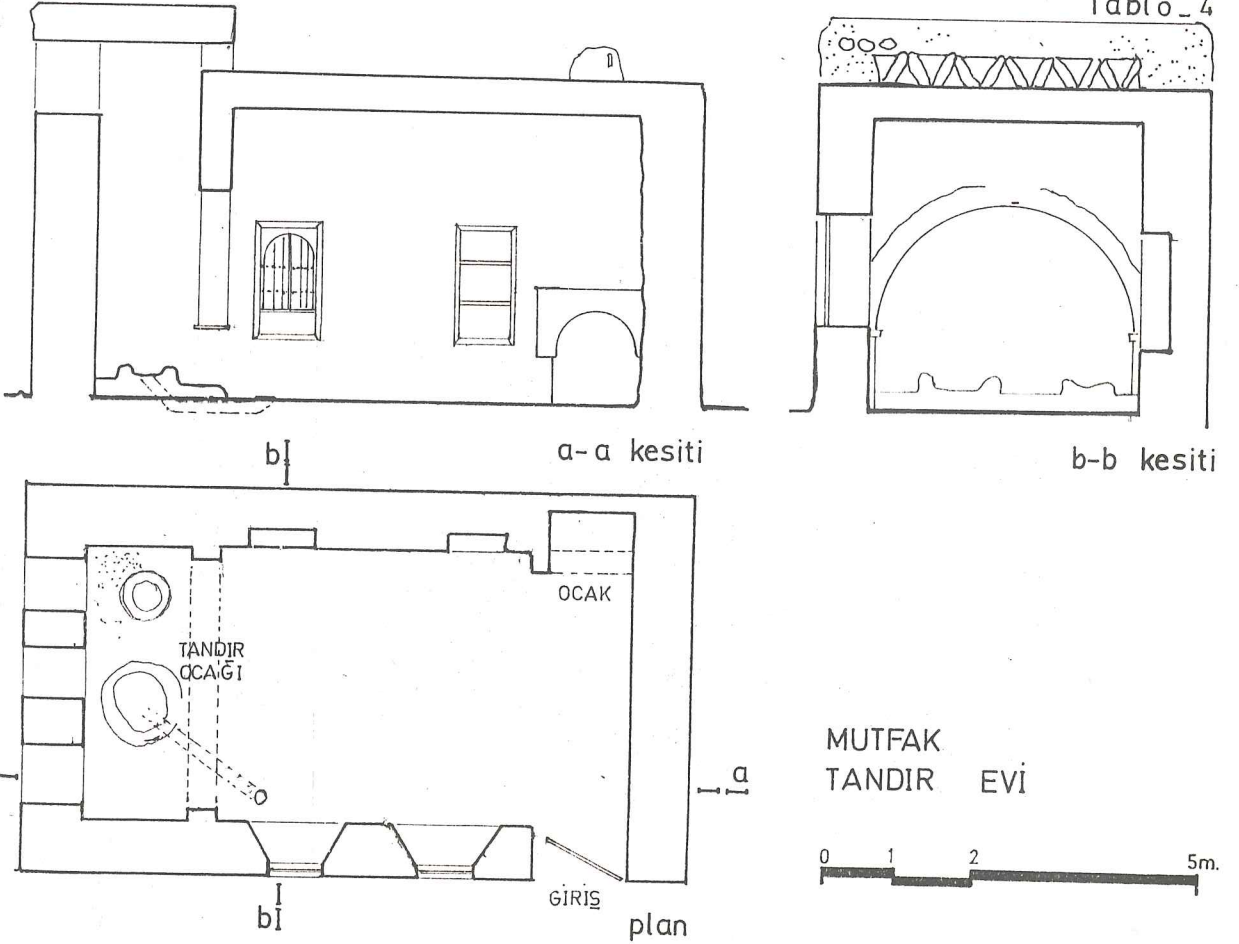

Resim 19
Avlu
(Kayabaşı
Sokak No
31)

Resim 20- Oda (Bucak Çıkmazı No 20)

Tablo_4

merdivenle inilen mahzenler bulunur. Eskiden şarapların yapı-
lıp saklandığı bölüm olan mahzenler bugün depo olarak kulla-
nılmakta veya hiç kullanılmamaktadırlar.

Bodrum katlara mutfaktan başka avludan açılan bir kapı ile
girilebildiği gibi evin içinden bir merdivenle de inilebilir.
Avludan girilen bodrum, avlu kotundan 1,20 m aşağıdadır. Evin
içindeki bir merdivenle inilen bodrum katı ise avlu kotundan
2,00 m aşağıdadır.

3.2.1.2.3. Ahır - Samanlık

Ahırlara giriş avludandır, ancak bazı ahırlarda sokağa açılan
kapılar vardır. Böylece hayvanlar avluya hiç çıkmadan direkt
olarak sokağa çıkarılabilirler. Genellikle sokağa bakan küçük
ve demirparmaklıklı bir pencere ile havalandırılan bu mekan-
ların yanında samanlıklar bulunur. Samanlıklar çok küçük cam-
sız hava deliği mahiyetindeki pencerelerle havalandırılırlar.

3.2.1.3. Üretim ve Tarım Alanları

Genellikle evlerin arkalarında bahçeler bulunur. Bu bahçeler-
de özellikle kaysı ve elma, bunun yanı sıra ihtiyacı karşıla-
yacak kadar sebze ve diğer ürünler yetiştirilmektedir. Bahçe-
ye ya evin içinden ya da avludan geçilir.

3.2.1.4. Merdiven

Zemin katın birinci kat ile bağlantısı bazı evlerde avludaki
bir merdivenle olur. 1. katta hayat denilen mekana çıkan bu

merdivenler tek kollu taş basamaklı demir korkuluk ve küpeştelidir. Bazı evlerde ise avludan birkaç basamak ile çıkılan giriş taşlığından sonra kapalı bir sofaya girilir. Birinci kat ile bağlantı ya sofada ya da bir odada bulunan merdivenle sağlanır. Genellikle ahşap olan bu merdivenler basit tek kollu ya da 2 kollu daha az dönel olabilirler (Bkz. Resim 21-22-23-24).

3.2.2. Birinci Kat

3.2.2.1. Yaşama Mekanları

3.2.2.1.1. Sofa

Yerleşimde dış ve iç sofalı evler çoğunluktadır (dış sofa yörede hayat olarak söylenir). Bölgedeki geleneksel konutlarda merdivenin çıktığı genişçe mekana hayat denilmektedir. Bir veya 2 tarafı açık ve avluya bakan bu mekanda bazen tandır ocağı da bulunabilir. Birinci kattaki odalar tek tek hayata açılırlar. Oda sıraları hayatın etrafında L veya U şeklinde toplanır. Bazen oda sıralarının arasına eyvanlar getirilebilir.

İç sofalı evlerde ise sofanın 2 yanı oda sıraları ile çevrilmiştir. Bazen iç sofa, ya yalnız ya da 2 yanındaki odalarla beraber dışarı taşar. Genellikle sofalarda bu çıkmaya sedir konur. İç sofalı birinci katlarda daha çok, karşılıklı 2 yüzü pencereci sofa tipleri tercih edilmiştir. Bazen sofanın pencereci bölümüne sekilik ilave edilir. Sofalarda fonksiyonel nişler ve raflar bulunur (Bkz. Resim 25-26-27-28).

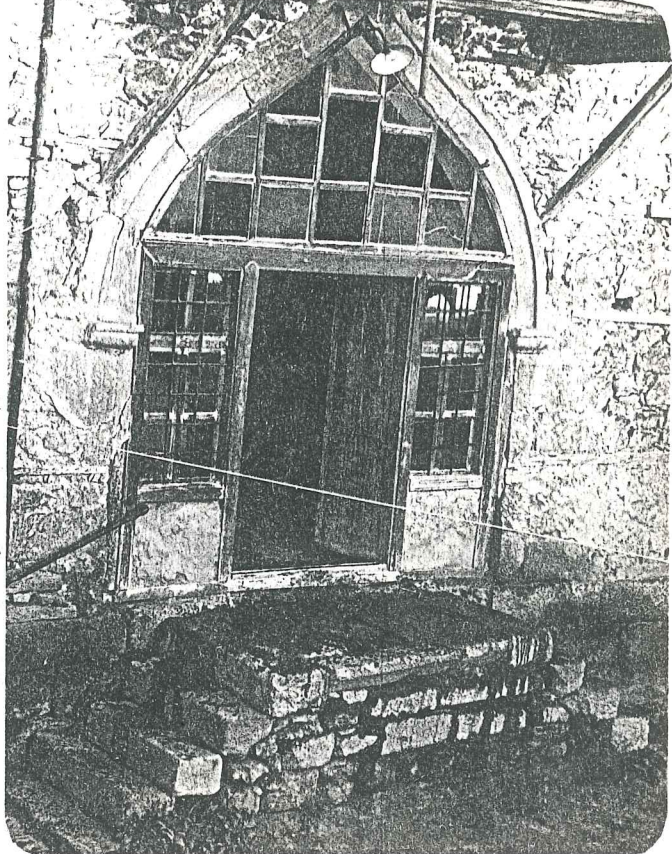
Resim 21- Avluda merdiven (Bucak
Çıkma. ı No 21)

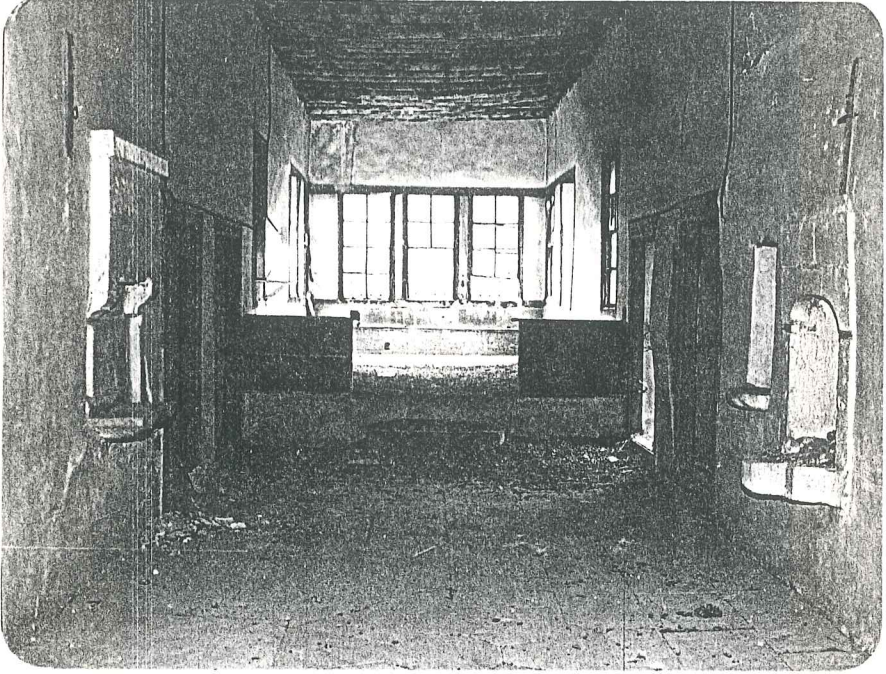
Resim 22- Sofada merdiven (Künkbaşı Sokak
No 21)

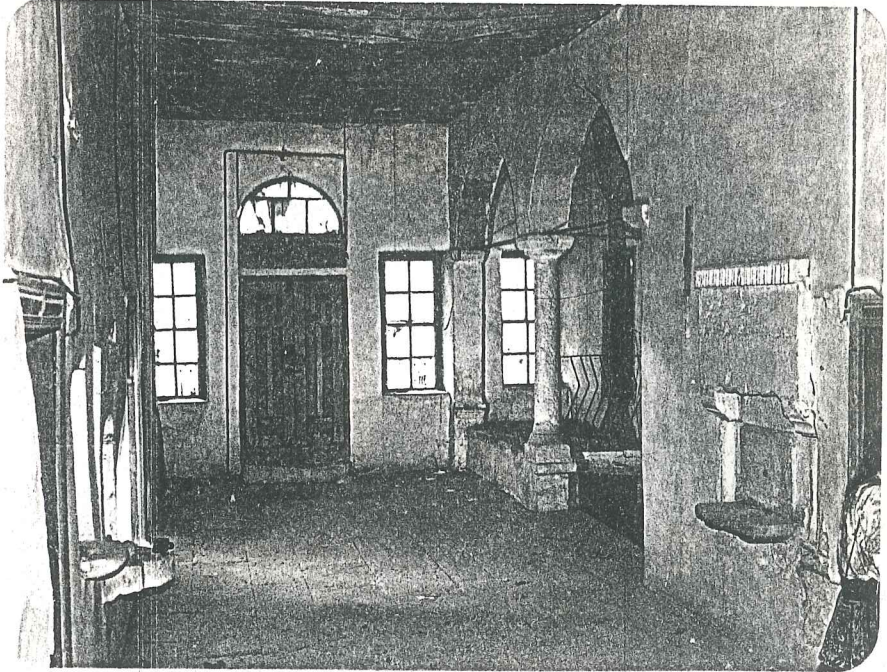
Resim 23
Giriş taşlığına
çıkan merdiven
(Bucak Çıkması
No 29-31)

Resim 24-
Giriş taşlığına çıkan
merdiven (Künkbaşı Sokak
No 41)

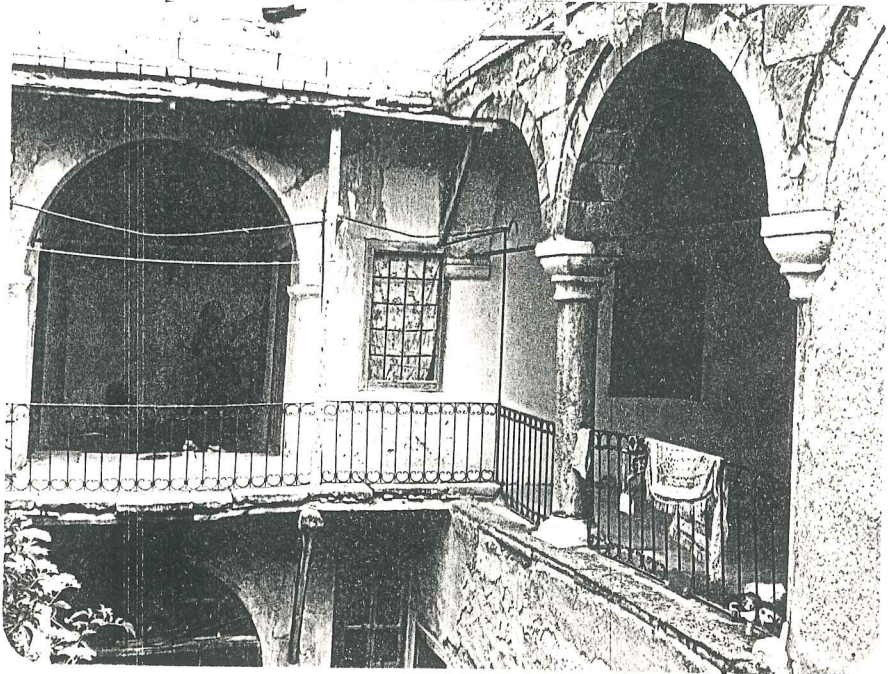
Resim 25- İç sofa (Künkbaşı Sokak No 36)

Resim 26- İç sofa (Künkbaşı Sokak No 36)

Resim 27- İç sofa (Künkbaşı Sokak
No 41)

Resim 28- Hayat (Bucak Çıkmaızı No 29)

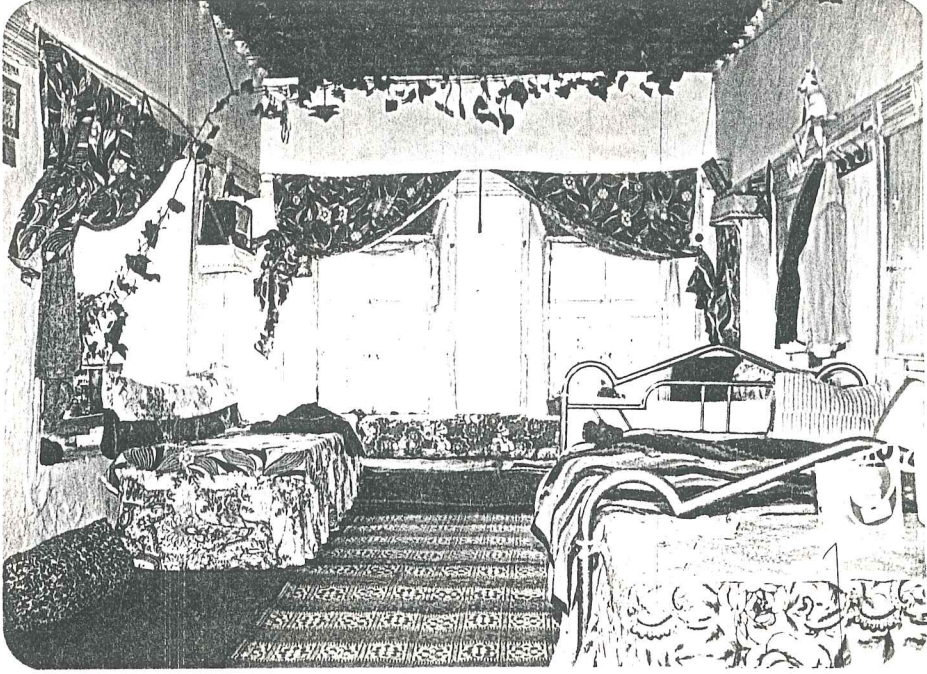
3.2.2.1.2. Odalar

Her oda oturulabilir, yatılabilir, yıkanılabilir, yemek yenilebilir hatta yemek pişirilebilir niteliktedir. Ölçüler değişse de odaların bu özellikleri değişmez⁶⁶. Odalarda sedir, yüklük, raf, ocak, gusulhane veya bölgede Ca denilen odanın küçük bir köşesinde yapılmış taş döşemeli banyo (yaklaşık 60/60 cm oranlarında) teknesi bulunur, bazen odalardaki bir dolap kapağı ince uzun bir mekana açılır. Bu mekan eskiden turşu, reçel gibi erzakların saklandığı küçük bir kiler odası vazifesini görürmüş. Çok dar bir pencere ile havalandırılan bu birimin diğer bir özelliği ise yaz ve kış belli bir serinlikte olmasıdır.

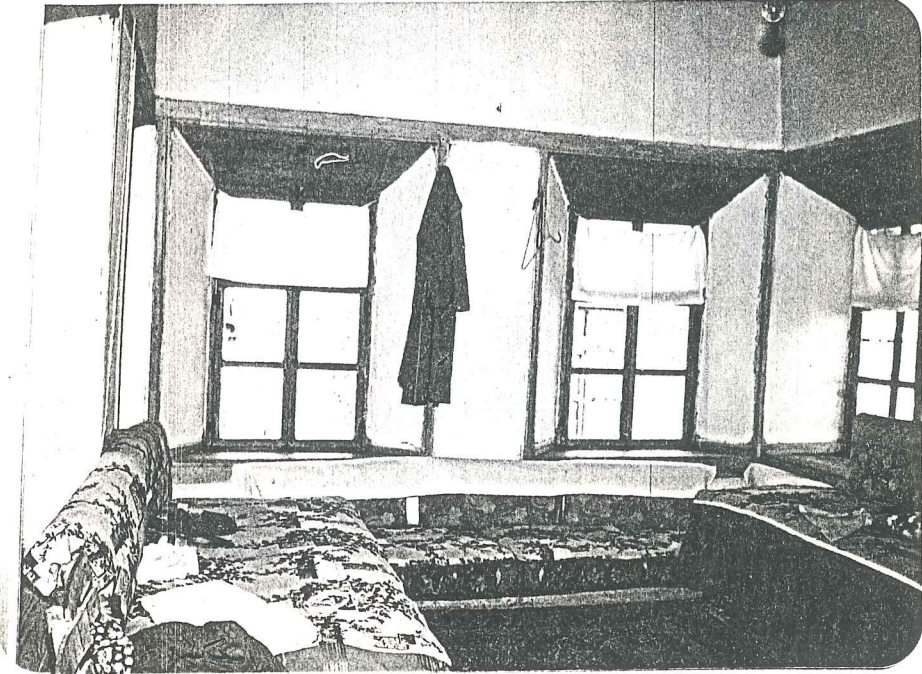
Üst kattaki odaların sokağa bakan duvarları avlu duvarı hizasından sokağa doğru çıkma yaparlar. Odaların sokağa bakan duvarlarında 2'li veya 3'lü pencereler bulunur (Bkz. Resim 29-30).

3.2.2.1.3. Eyvan

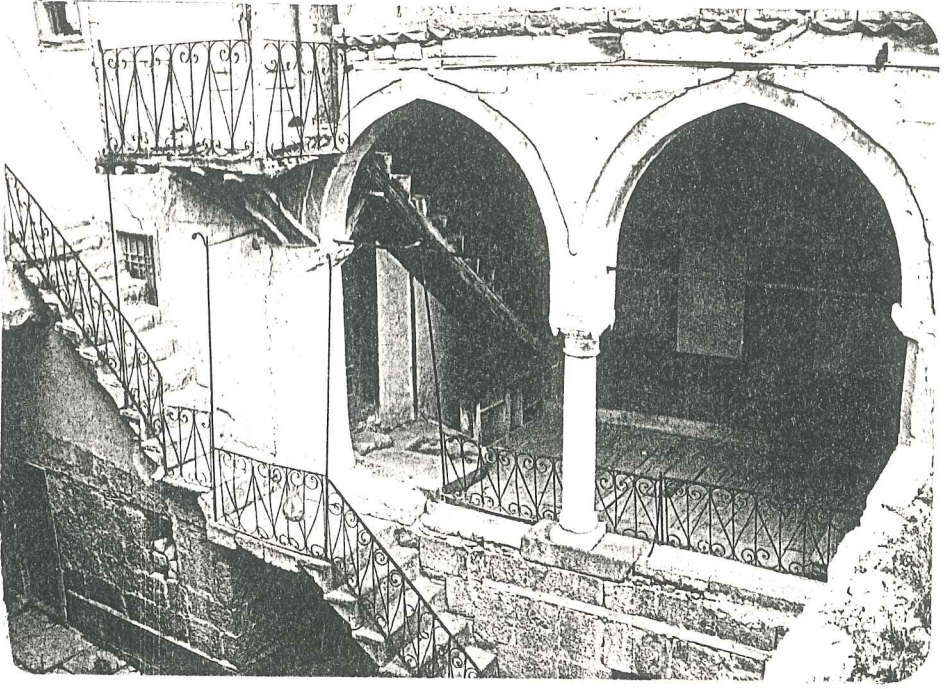
Evlerde eyvanlar birinci kattadır. 3 tarafı duvarla çevrili yalnızca avluya bakan yüzleri açık olan bu mekanlar plana zenginlik kazandırır. Genellikle avluya bakan açık yüzlerinde yuvarlak veya sivri kemerleri taşıyan taş sütunlar bulunur. Yine bu yüzlerde ya süslü demir korkuluk ya da içi çiçeklik olarak kullanılan ve eyvan döşemesinden 40-50 cm yükseklikte parapet duvarı bulunur (Bkz. Resim 31-32).

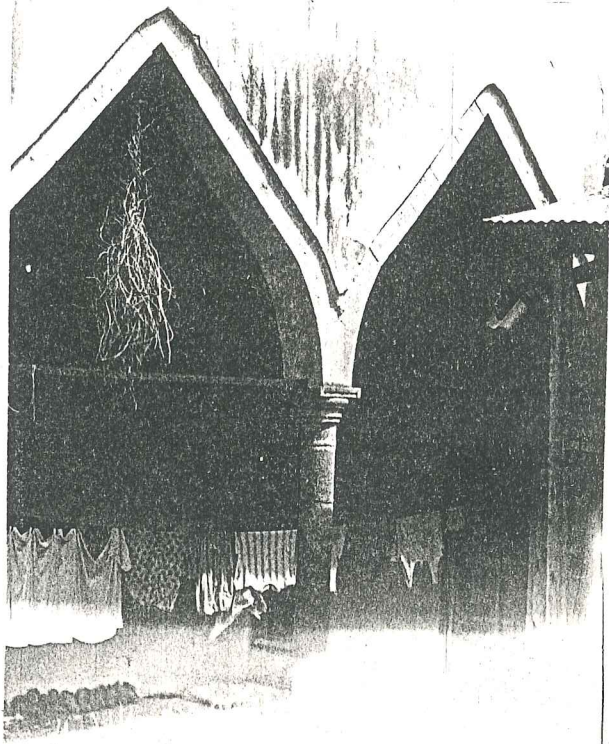
Resim 29- Oda (Burak ıkmaızı No 20)

Resim 30- Oda (Bucak ıkmaızı No 29-31)

Resim 31- Eyvan (Bucak Çıkması No 10)

Resim 32- Eyvan (Künkbaşı Sokak No 33)

3.2.2.1.4. Balkon

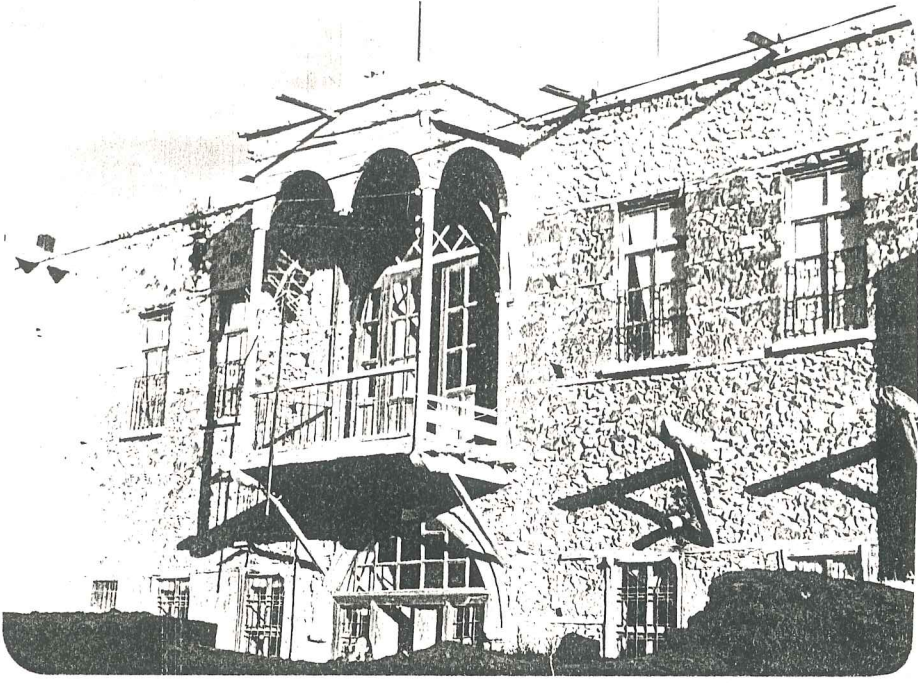
Ön cephede balkon genellikle giriş taşılığının üstüne gelir ve taşığa saçak vazifesi yapar. Ev duvarından dışarı çıkma yapan 2 veya 3 tarafı açık olan bu mekanlar kolonlu ve kemerli olurlar. Bu kolon ve kemerler taş ya da ahşap olabilir. Balkonlara alt kattaki giriş kapısının karakterine uygun kapılar konur. Balkon küpeştelere demirdir ve küpeşte yüksekliği 90-100 cm arasındadır (Bkz. Resim 33-34).

3.2.2.2. Servis Mekanları - Mutfak

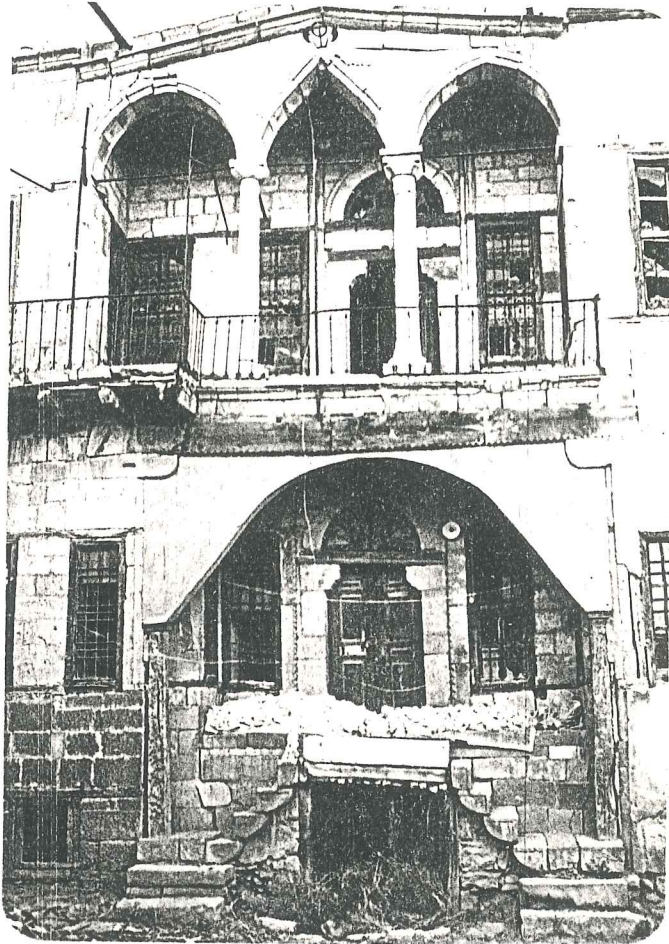
Bölgede az da olsa bazı evlerde üst katta içinde tandır ocağı bulunan ancak esas mutfaka göre oranları biraz daha küçük olan bir mutfak bulunur. Fonksiyonel nişleri ve rafları olan bu mutfağın kapısı diğer odalar gibi sofaya açılır.

3.3. Konut Birimlerindeki Donanım Öğeleri

Geleneksel konutların mekanlarında gözlenen en belirgin özelliklerden biri donanım öğeleri ile mimarinin bütünleştiği bir tasarım anlayışının egemen olmasıdır. Bu anlayışa göre her odada ev halkının tüm eylemlerini gerçekleştirmesine yardımcı olacak durağan donanım öğeleri bulunmakta ve sedir, dolap, yüklük, raf, ocak gibi öğeler yapı ile birlikte inşa edilmiştir.

Resim 33- Balkon (Künkbaşı Sokak No 41)

Resim 34- Balkon (Künkbaşı Sokak No 36)

3.3.1. Yüklük

Yüklükler; her türlü eşyanın, özellikle şilte, yorgan ve yastıkların yerleştirilmesinde kullanılan ahşap malzemeyle yapılmış gömme dolaplardır⁶⁷. Odanın bir veya 2, hatta 3 cephesinde birden düzenlenebilirler. Bu bölgede en çok kullanılan kapının arkasındaki duvarın boydan boya yüklükle kaplanmasıdır. Yüklüklerin bir bölümü gusulhane (yıkama yeri) olarak kullanılır. Yine bu dolap düzeni içinde en çok uygulananlardan bir tanesi ortası nişli, 2 yanı bezemeli kapaklarla süslü olan dolaplardır. Özellikle kapakların üst bölümünde oyma tekniğiyle yapılan çok güzel bezemeleri olan küçük raflar vardır (Bkz. Tablo 6, Resim 35-36-37-38).

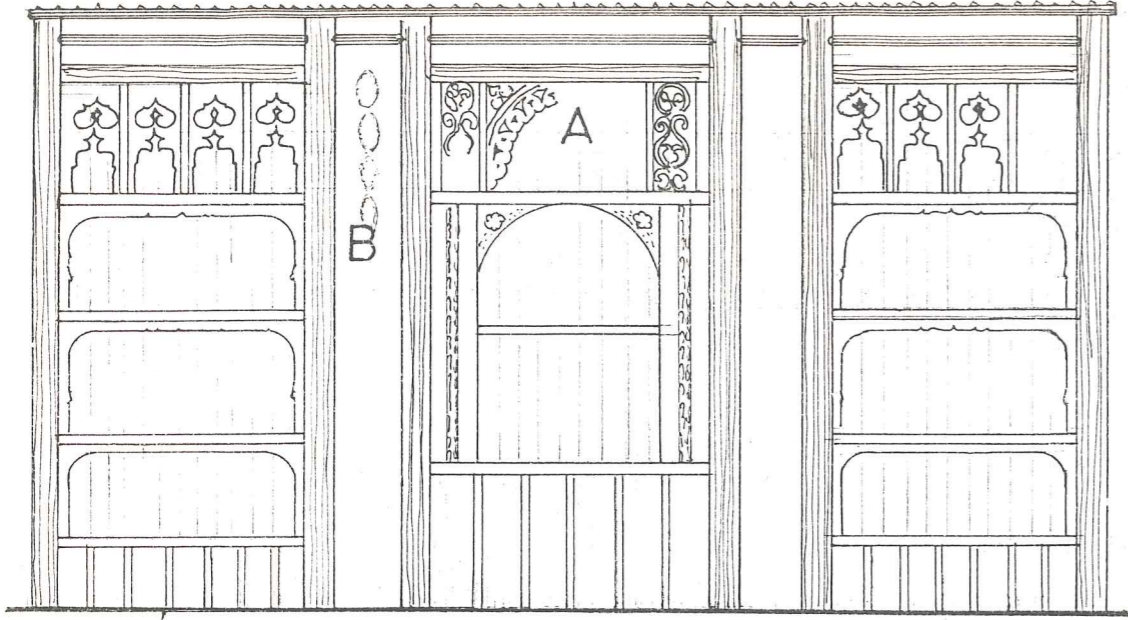
Bazen 2 oda tavandan yere inen bir dolapla ayrılır.

3.3.2. Sedir

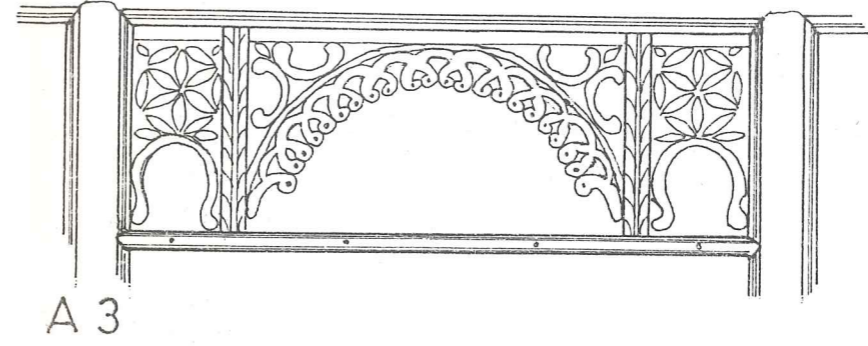
Oturma odaları ve sofalarda kullanılan sedir tahtadan bir settir. Sedir odalarda sadece pencerenin bulunduğu duvarın önünde olduğu gibi odayı 2 veya 3 yönden çevirecek biçimde de olabilir. Sofada ise ya pencere duvarının önünde tek bir sedir ya da 2 yan duvarda 2 sedir biçiminde düzenlenmektedir. Sedirler genellikle 30-40 cm yükseklikte ve 80-110 cm genişliğindedirler (Bkz. Resim 39-40).

3.3.3. Nişler

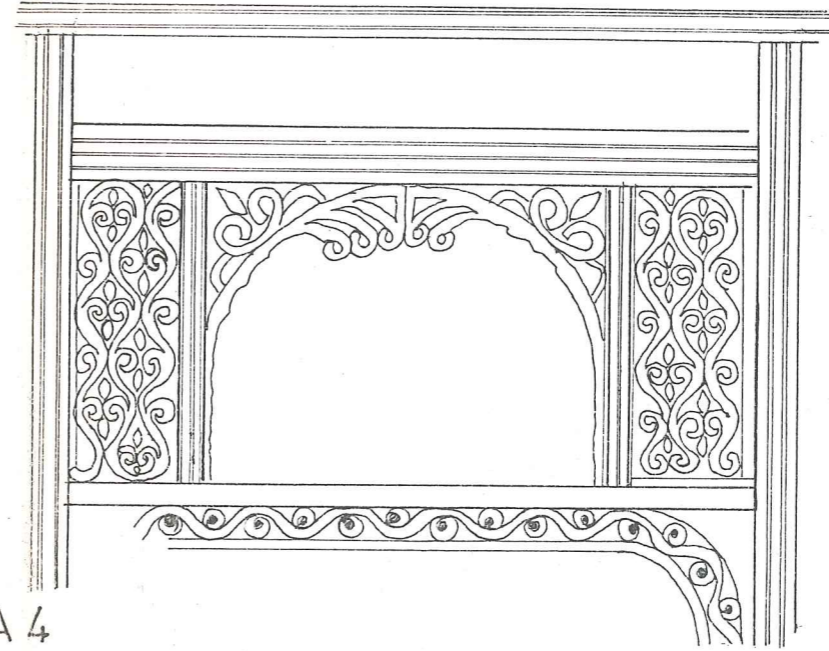
odalarda, sofada veya mutfakta fonksiyonel duvar nişleri vardır. Bu nişleryerden 100-130 cm yükseklikte ve 20-30 cm de-

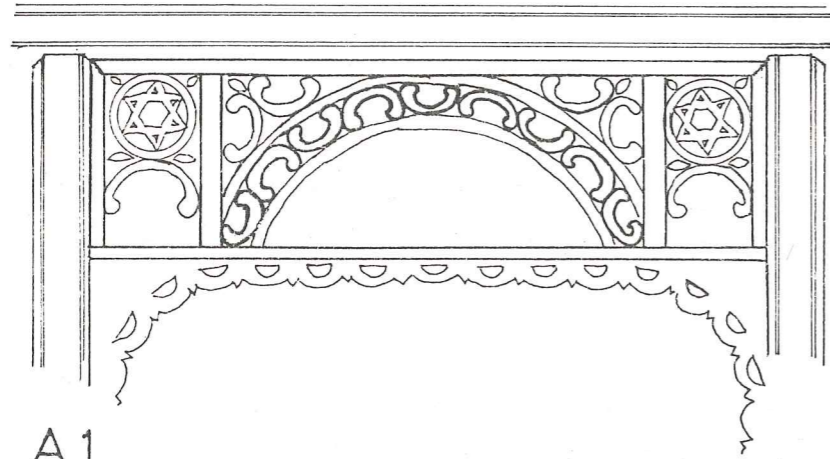
odanın bir duvarını kaplıyan yük

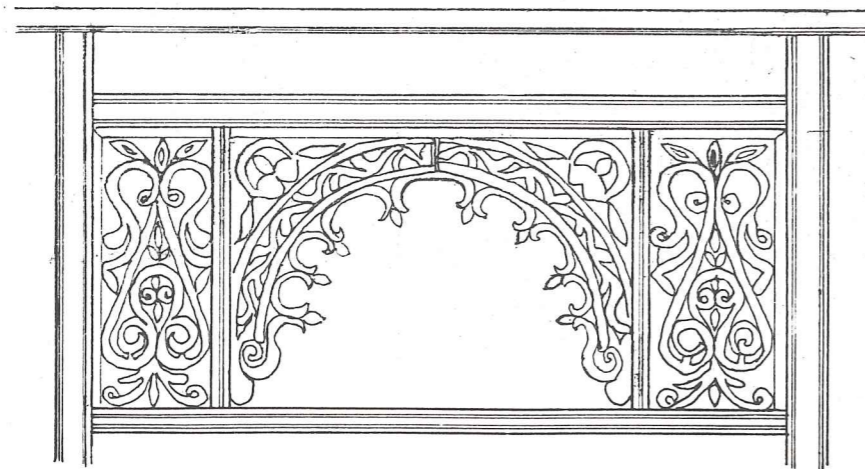
A 3

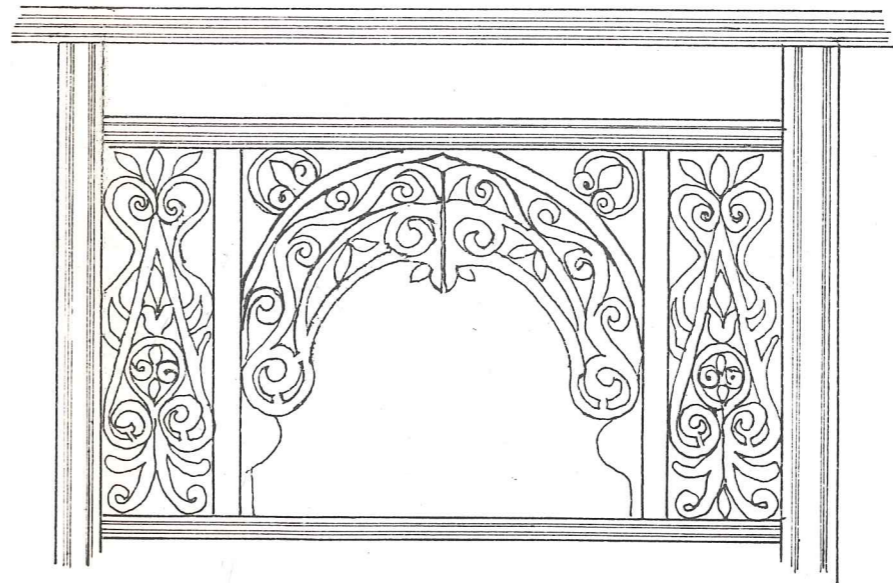
A 4

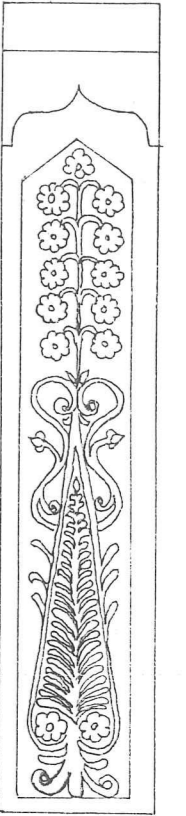
A 1

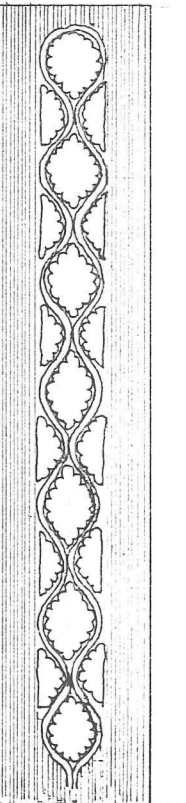
A 2

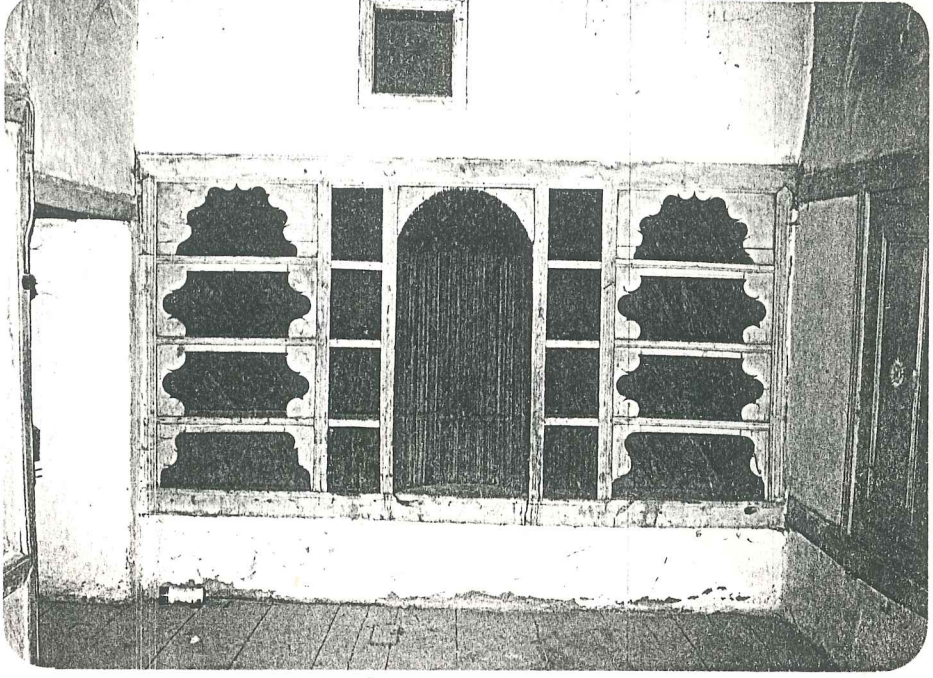
A 5

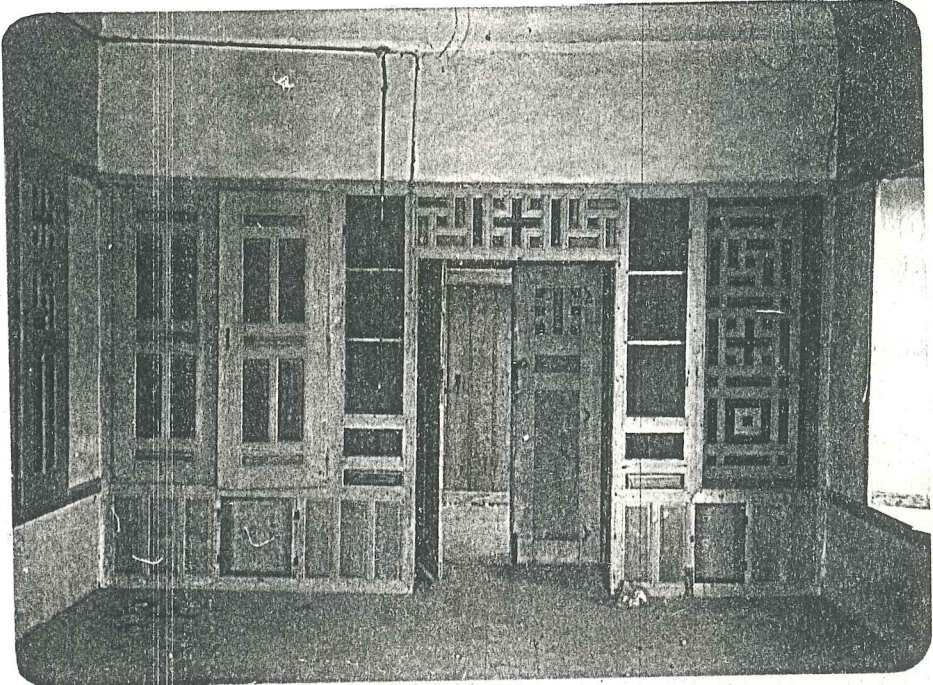
B 1

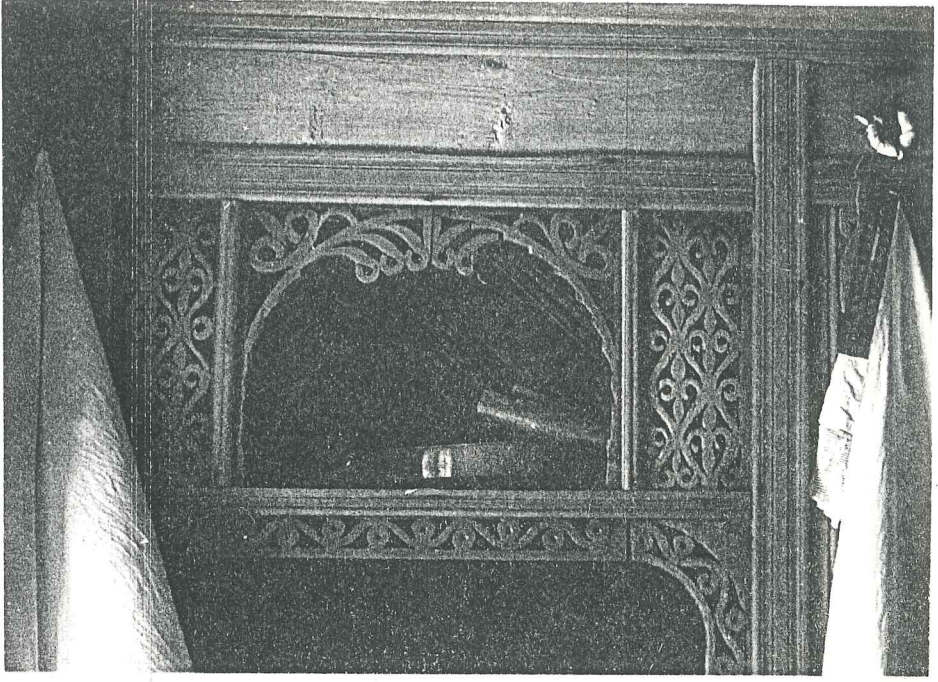
B 2

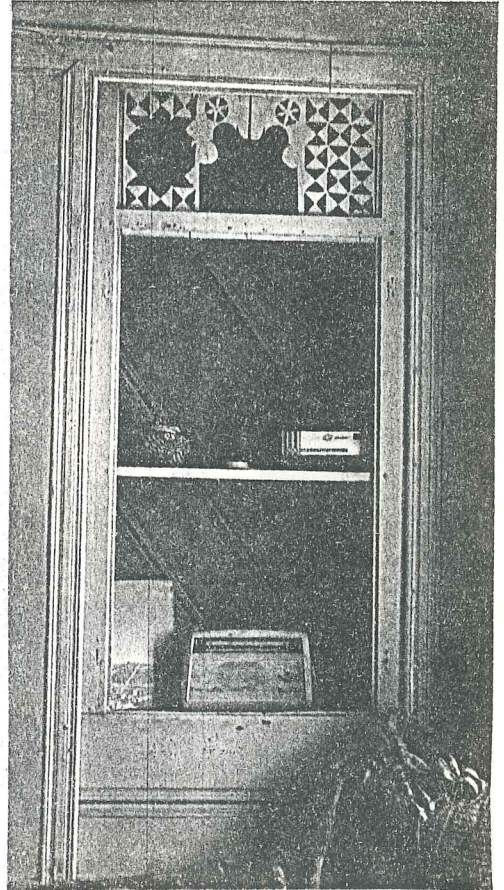
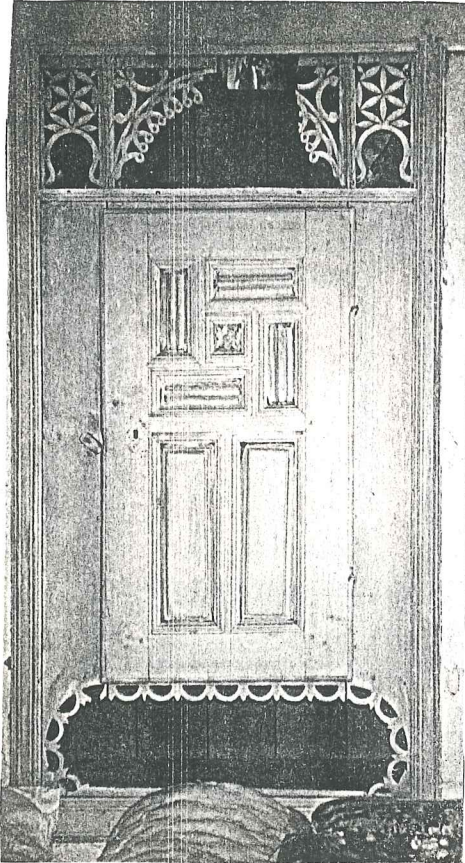
Resim 35- Yüklük (Künkbaşı Sokak No 36)

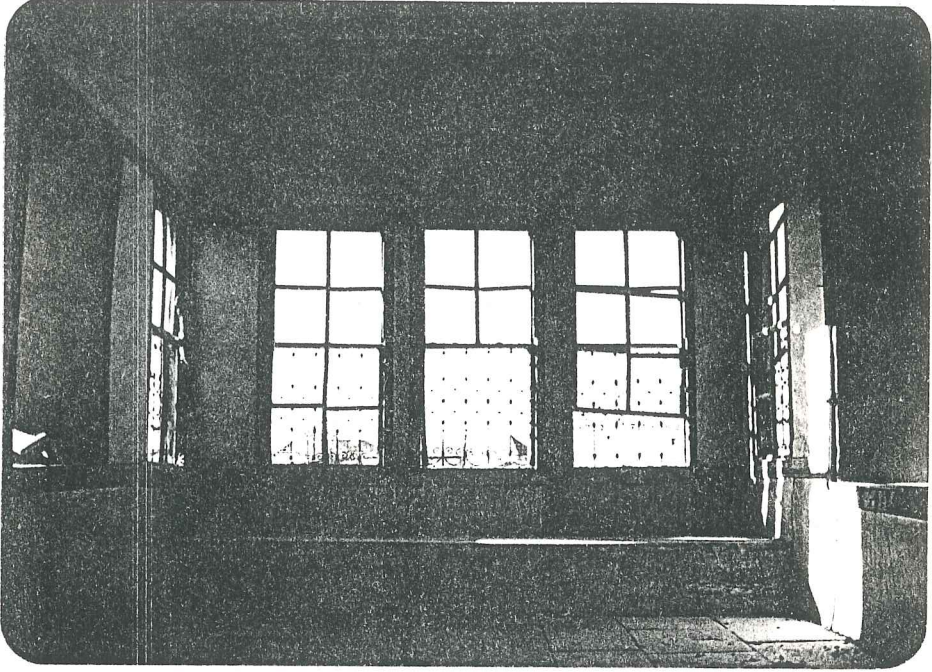
Resim 36- Yüklük (Künkbaşı Sokak No 38)

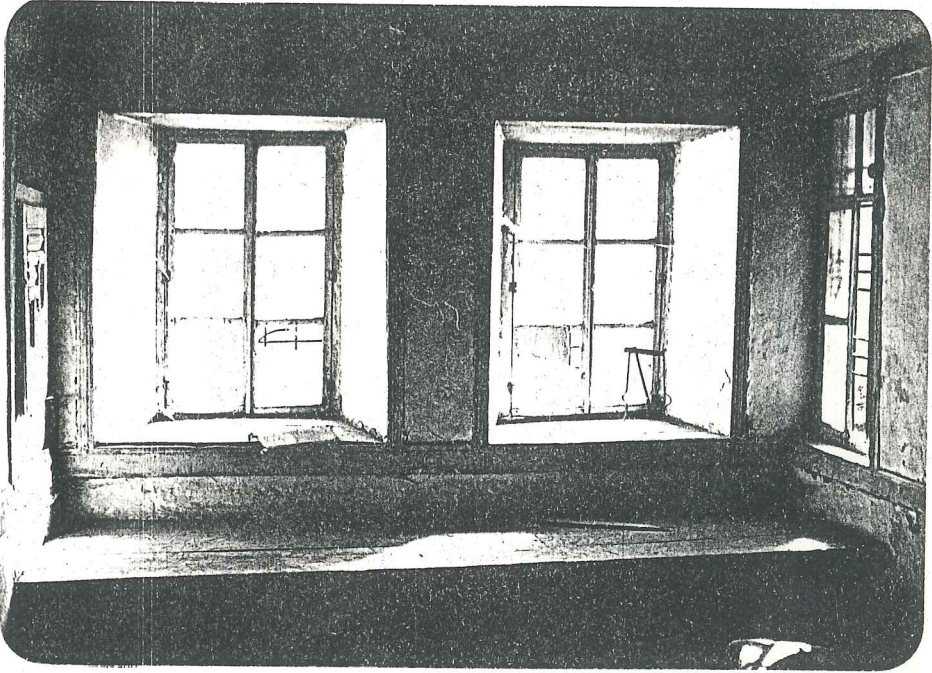
Resim 37- Raflarda bezeme (Künkbaşı Sokak No 3)

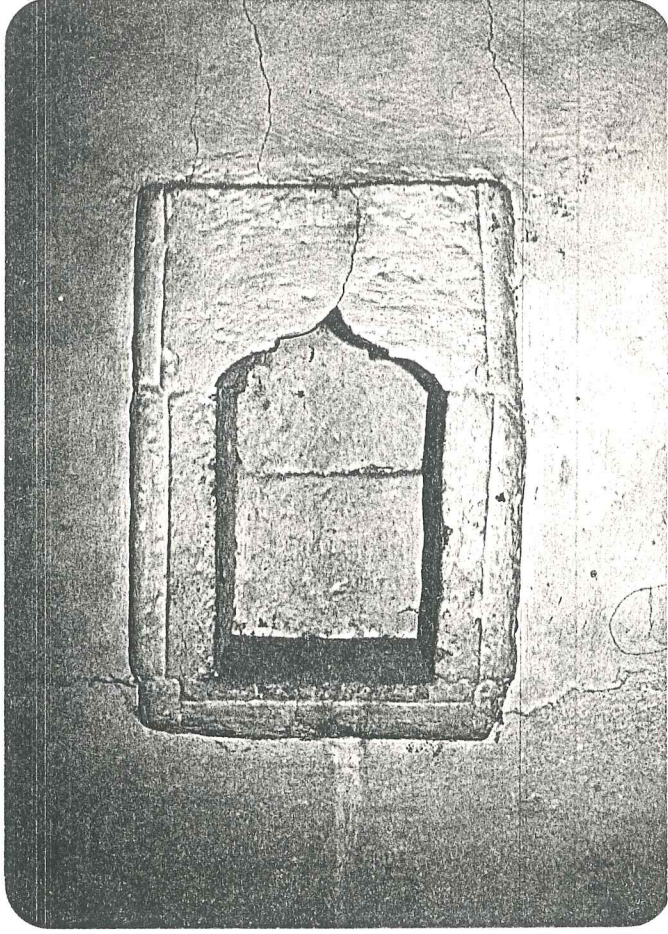
Resim 38- Bezemeli dolap (Künkbaşı Sokak No 37)

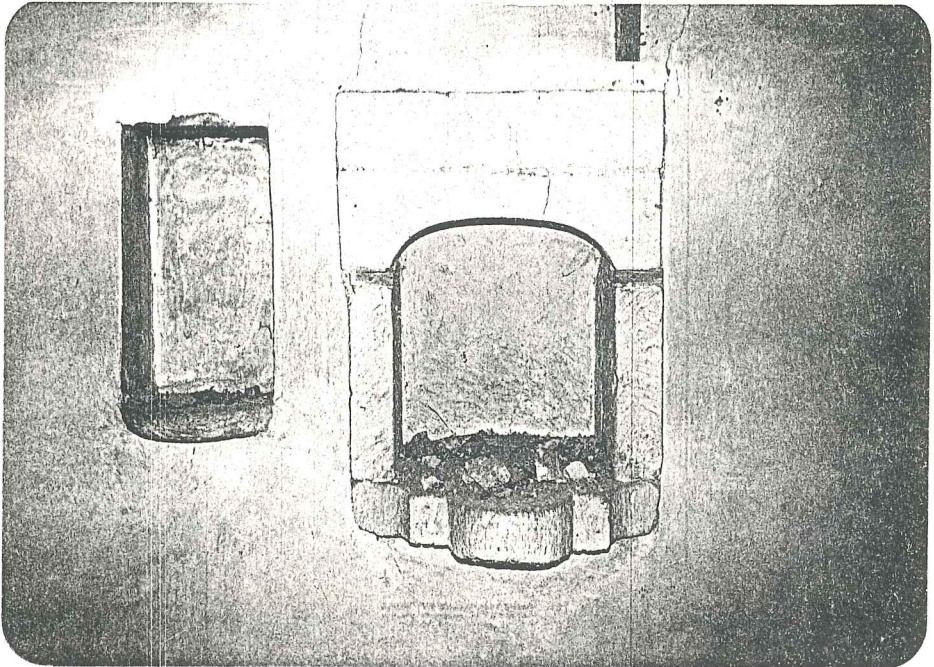
Resim 39- Sedir (Künkbaşı Sokak No 36)

Resim 40- Sedir (Künkbaşı Sokak No 36)

Resim 41- Duvar nişi (Künkbaşı Sokak No 36)

Resim 42- Duvar nişi (Künkbaşı Sokak No 36)

rinliktedirler. Üstleri basık veya kaş kemerlidir (Bkz. Resim 41-42).

3.3.4. Ocak

Konutlarda 3 tip ocak görüyoruz. Birisi tandır evinde görülen tandır ocağı diğeri yine mutfakta bulunan daha küçük bir ocak üçüncüsü de odalarda ısıtma fonksiyonu olan ocaktır (Bkz. Resim 43-44). Bazı konutlarda mutfaktaki ocaklardan başka avluda ve hayatta da ocak bulunmaktadır.

Bugün konutlarda tandır ocağı sadece, kışa girerken ekmek yapımında kullanılmaktadır. Odalarda ısıtma fonksiyonu olan ocak ise hiç kullanılmamaktadır.

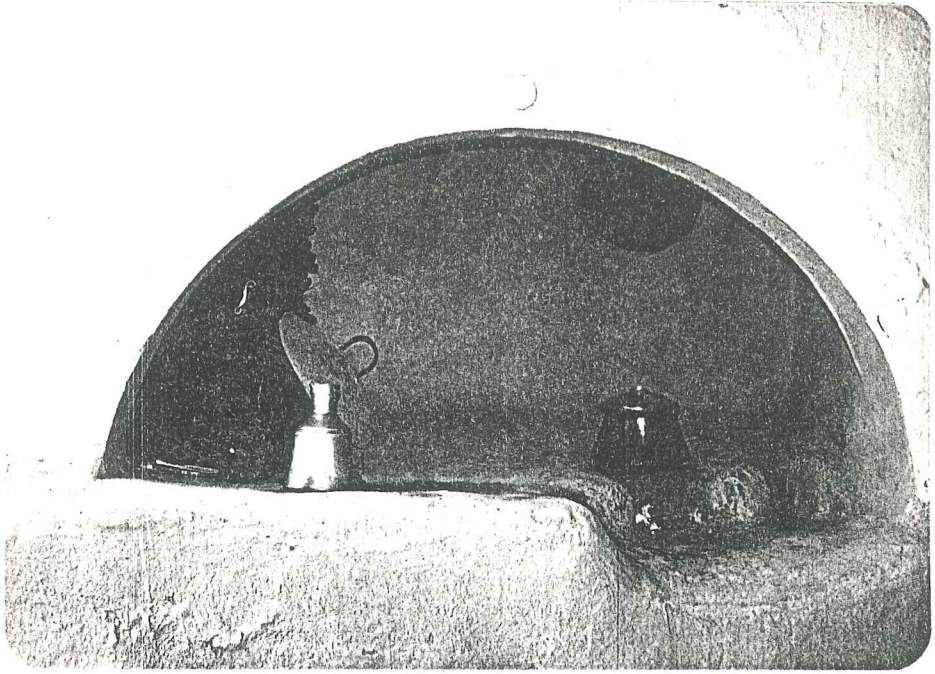
3.4. Konutlardaki Yapı Elemanları

3.4.1. Kapılar

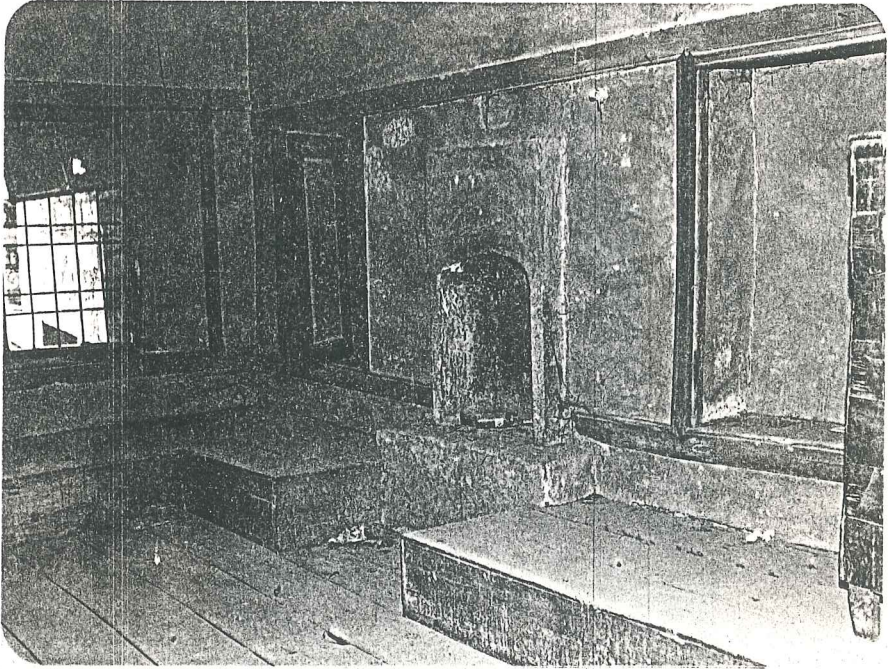
3.4.1.1. Avluya Giriş Kapıları

Çift kanatlı olan bu kapıların yükseklikleri 220-230 cm, genişlikleri ise 140-160 cm arasındadır. Genellikle bahçe duvarları kapı yüksekliğinde veya kapıdan 30-50 cm fazladır. Bu kapılar ahşap olabildikleri gibi ahşap üzerine çinko kaplanmış da olabilirler. Kapıların ahşap olanları daha sadedir, bazılarında basit oyma tekniğiyle yapılmış çiçek motifleri vardır. Taş söveli avluya giriş kapılarında lento alt başlıkları taştır. Kapının 2 üst köşesine gelen bu başlıklara bölgede çeşitli biçimler verilmiştir (Bkz. Tablo 7, Resim 45-46).

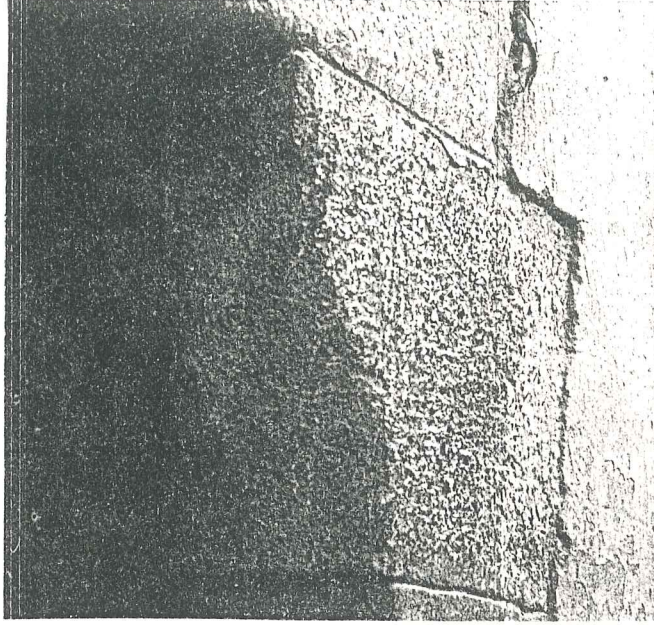
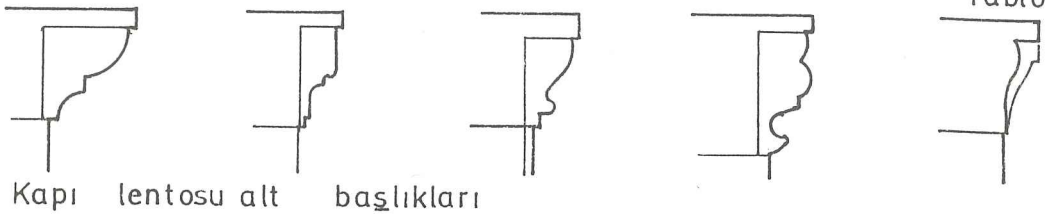
2 kanatlı kapılarda kanatlardan biri durağandır. İhtiyaç duyulduğunda arkasındaki demir çengel kaldırılarak açılır. Avluya giriş kapıları konutun emniyeti bakımından önemli oldu-

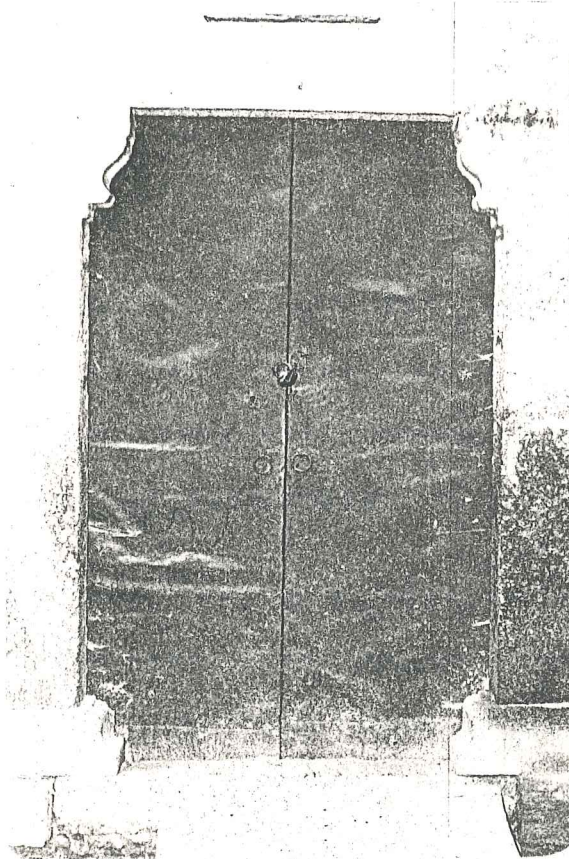
Resim 43- Avluda ocak (Burak ıkmaızı No 22)

Resim 44- Odada ocak (Künkbaşı Sokak No 36)

Resim 45
Kapı lentosu
alt başlığı
(Künkbaşı
Sokak No 33)

Resim 46
Sokak kapısı
(Çörekçiler
Çıkmazı No 21)

ğu için hareketli kapı kanadı geceleri arkasındaki sürgü ile kapatılır (Tablo 8).

3.4.1.2. Konuta Giriş ve Balkon Kapıları

Eve giriş kapıları genellikle çift kanatlı, üzeri ve 2 yanı pencereli olarak düzenlenmiştir. Kanatlar kalın düşey tahtaların yanyana getirilmesi ve değişik kotlardaki yatay kuşaklarla bağlanması ile oluşturulabildiği gibi, tablalı olarak da yapılabilmektedir. Bunun yanısıra kapı kanatlarında cam da kullanılmıştır.

Bu kapılar tepe penceresi ve 2 yan pencere ile tasarlanabildiği gibi tepe pencerelerinin boyutları büyüyerek kapı kasa-sına yaklaşmış olarak ve 2 yan pencere ile bütünleştirilerek de tasarlanabilirler.

Bu kapıların üstündeki camlı bölüm 2 yan pencere ve kapı ile birlikte yuvarlak veya basık sivri bir kemer içine alınmıştır (Tablo 9).

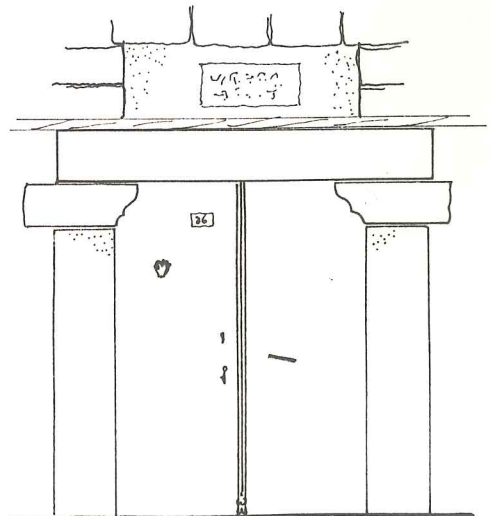
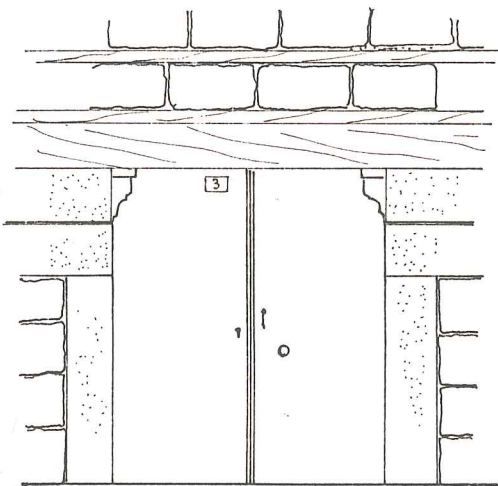
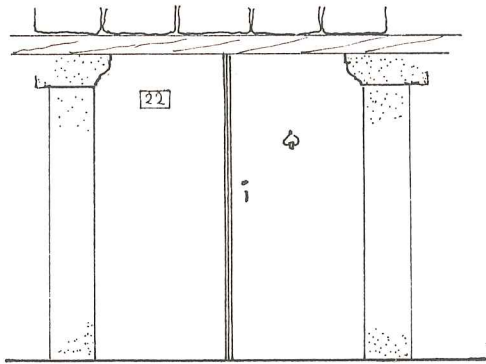
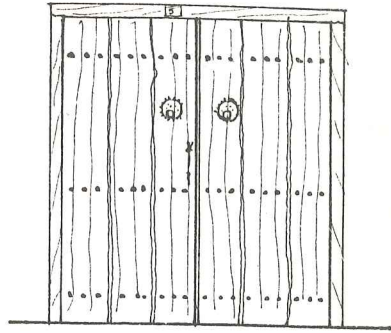
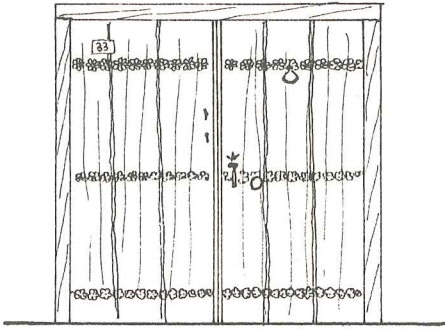
3.4.1.3. Oda Kapıları

Oda kapılarının tasarımı dolaplarla bir arada ele alınmıştır. En çok rastlanan durum kapı ile kasanın dolapla beraber inşa edilmesi ve kanadın açıldığı zaman durması için dolap sırası içinde belli bir boş alan bırakılmasıdır.

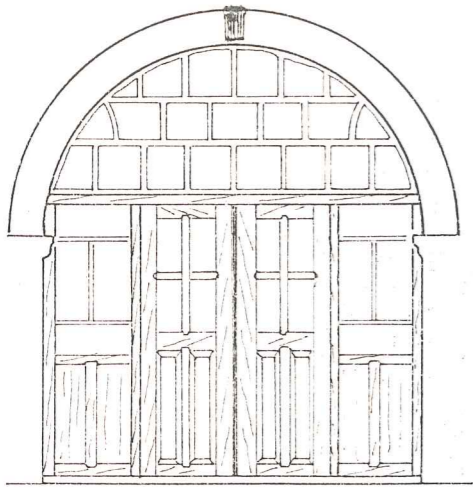
Oda kapıları çoğunlukla tek kanatlıdır ve aynalı sistemle tasarlanmıştır. Bezeme özellikleri olarak geometrik şekillerle çok değişik düzenlemeler elde edilebildiği gibi tamamen figüratif öğelerle bezenmiş olanları da vardır (Tablo

AVLUYA GİRİŞ KAPILARI

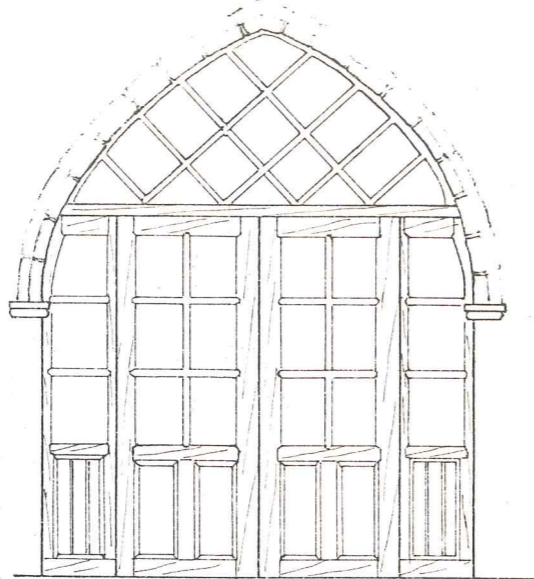
tablo-8

GİRİŞ VE BALKON KAPI TIPLERİ

G.K.

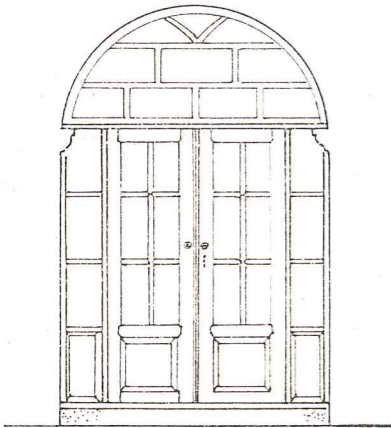
G.K.

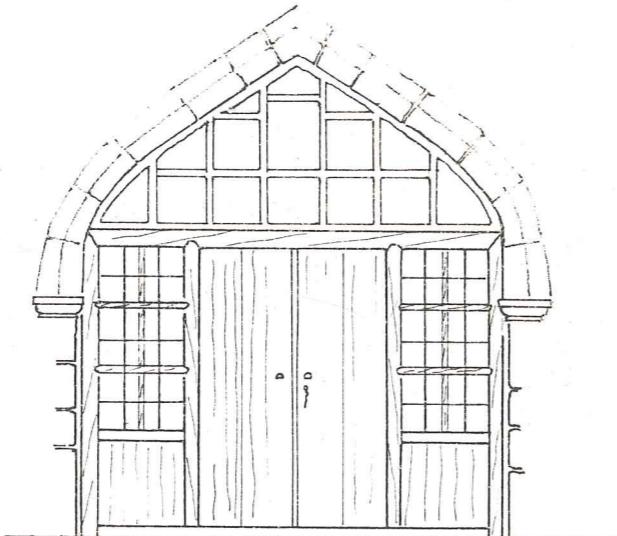
G.K.

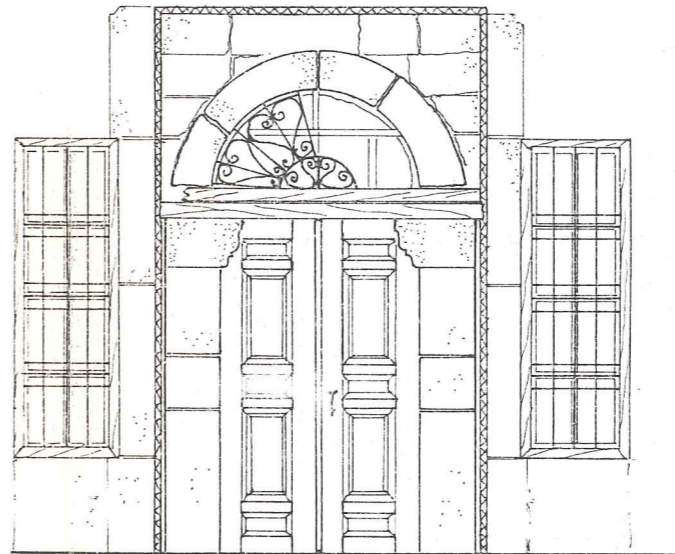
G.K.

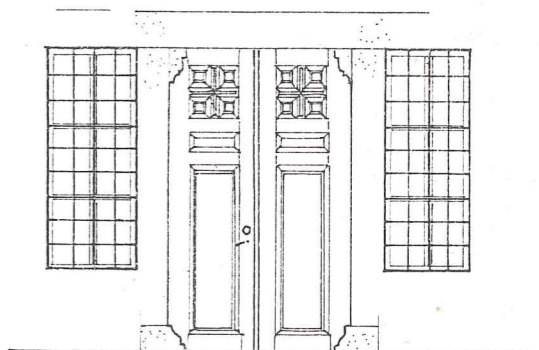
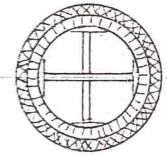
B.K.

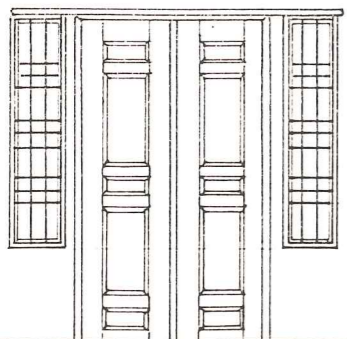
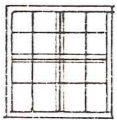
B.K.

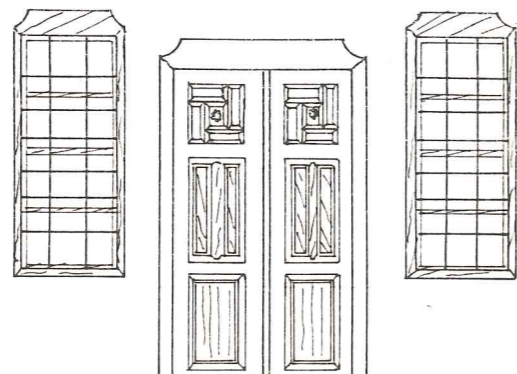
B.K.

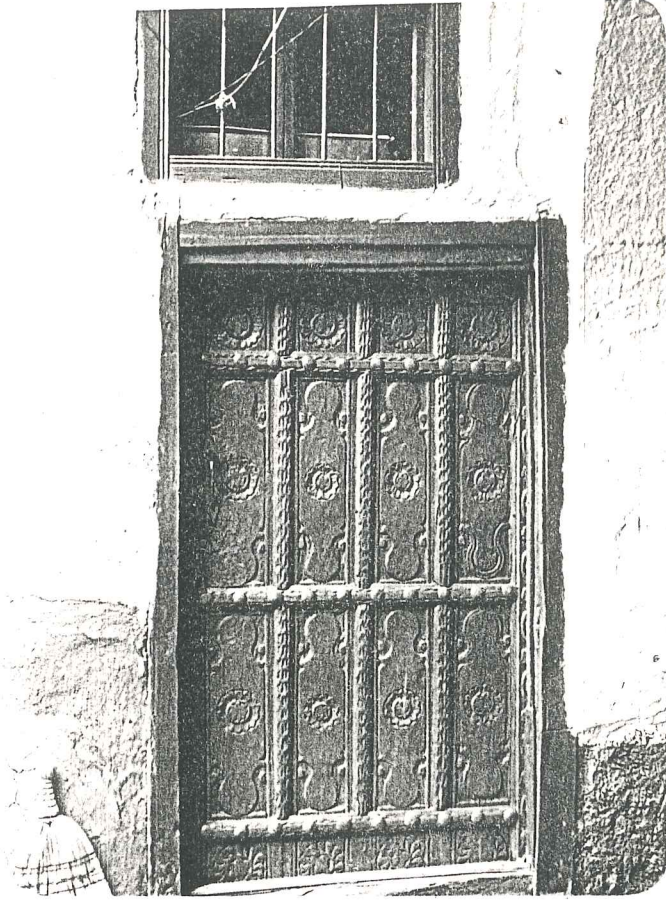
G.K.

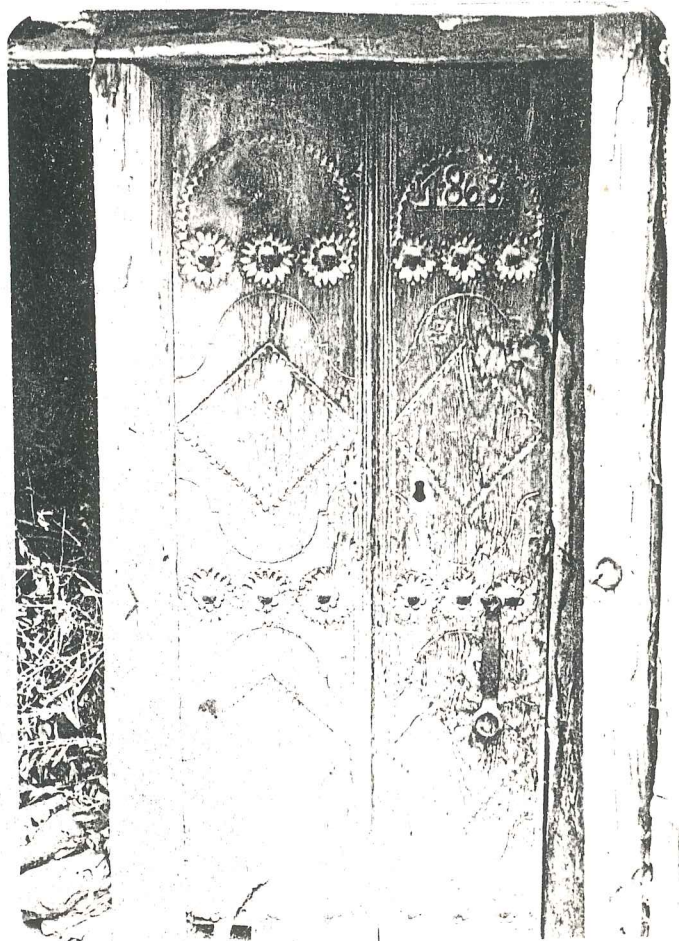
G.K.

G.K.

Resim 47
Oda kapısı
(Burak Çıkmazı
No 20)

Resim 48
Oda kapısı
(Künkbaşı Sokak No 8)

10A,10B). Kapı genişlikleri 90 cm-100 cm, yükseklikleri ise 2.00 m ile 2.20 m arasındadır (Bkz. Resim 47-48).

Oda kapıları, kapıyı içerden veya dışardan açıp kapamaya yarayan ve başparmakla basılarak işletilen bir mekanizma ile açılıp kapanırlar. Bu mekanizmanın yöredeki ismi reze veya kapı mandalıdır (Bkz. Tablo 11).

3.4.2. Pencereleler

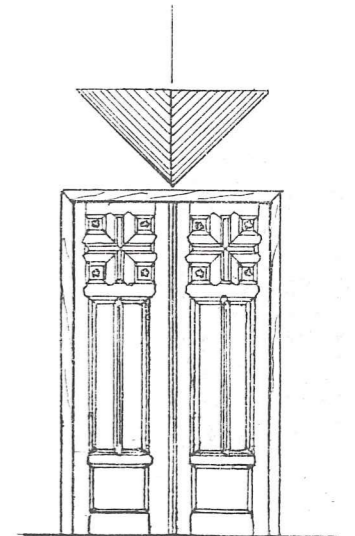
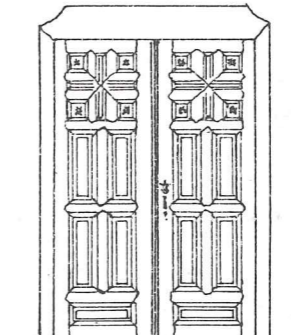
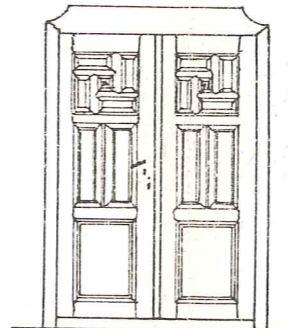
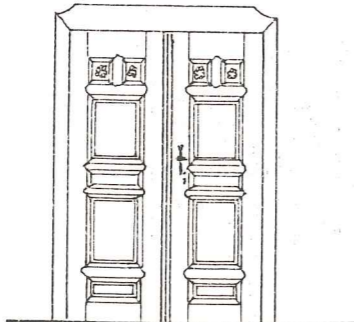
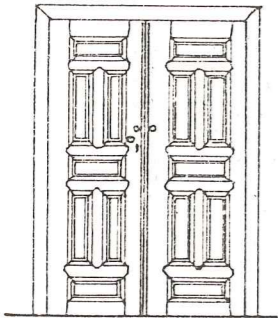
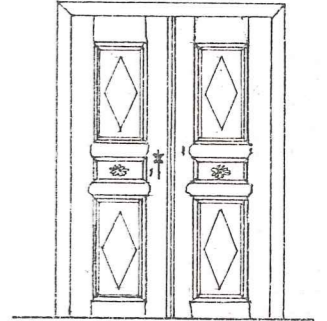
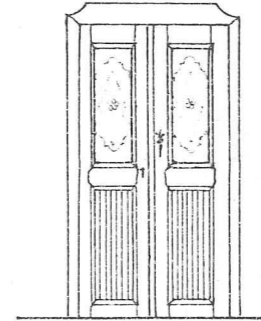
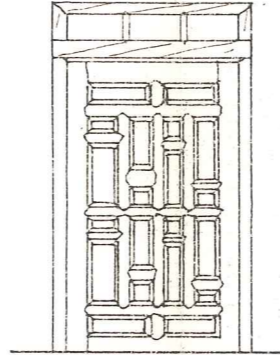
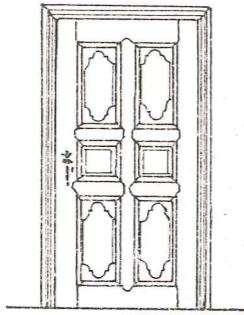
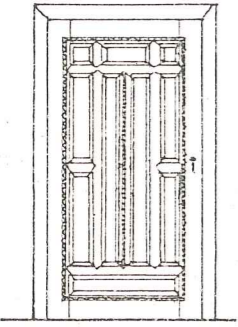
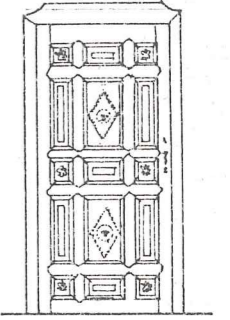
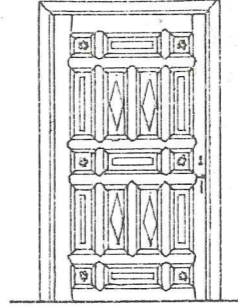
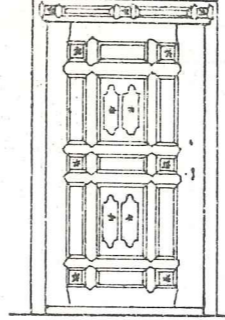
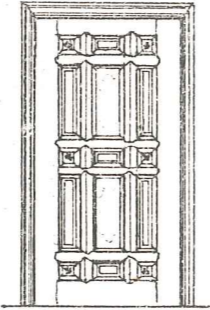
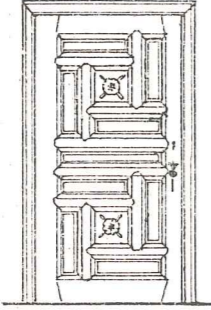
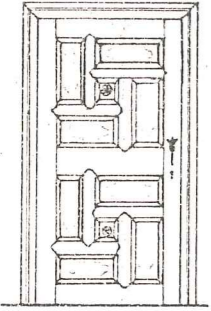
3.4.2.1. Oda Pencereleleri

Geleneksel konutlarda en çok kullanılan pencere tipleri, 2 ya da 4 parçası açılan kanatlı pencereleler ve düşey sürme pencerelelerdir. Yaşama odaları ve sofalara gerekli ışık ve havayı sağlıyan pencereleler odanın dışarı bakan yüzünde 2'li veya 3'lü gruplar halinde bulunurlar. Yapıda çıkma varsa, çıkmanın 2 yanında odadaki diğer pencerelelere göre daha dar, fakat yüksekliği diğer pencerelelerle aynı olan yan pencereleler bulunur. Pencereleler oda döşemesinden 50-70 cm yükseklikte, boyutları ise 190/90, 135/90, 140/60'dır.

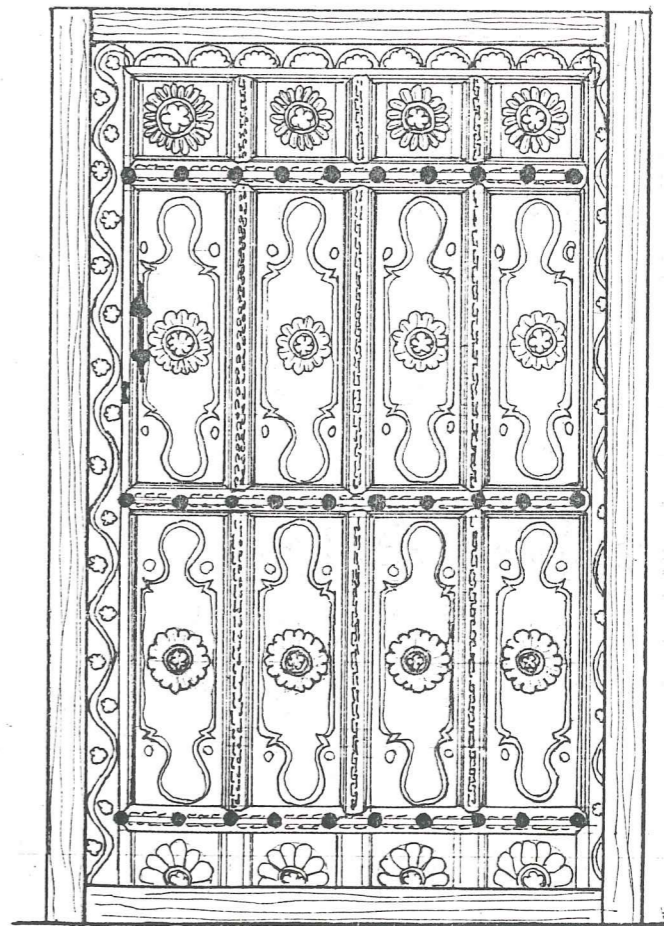
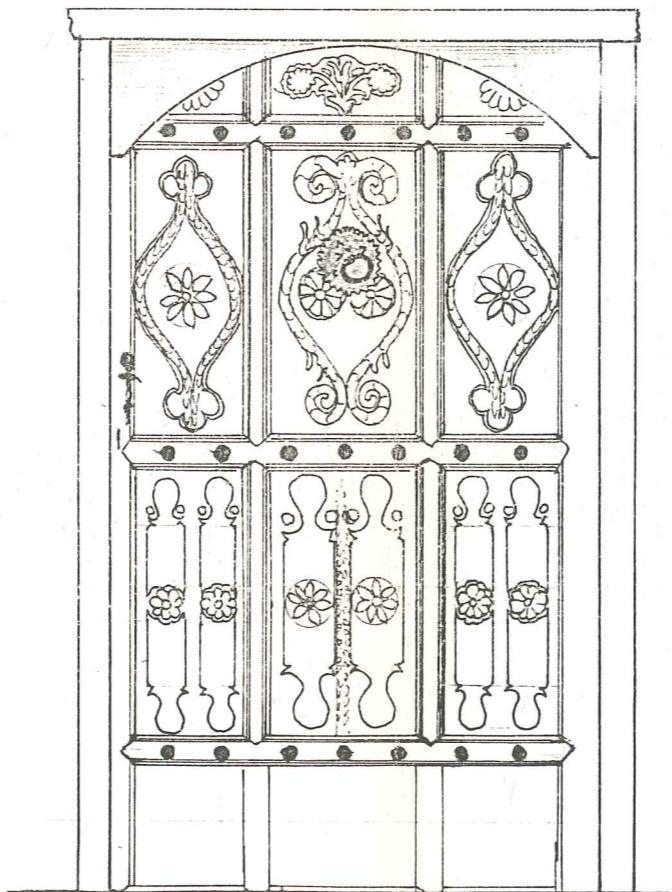
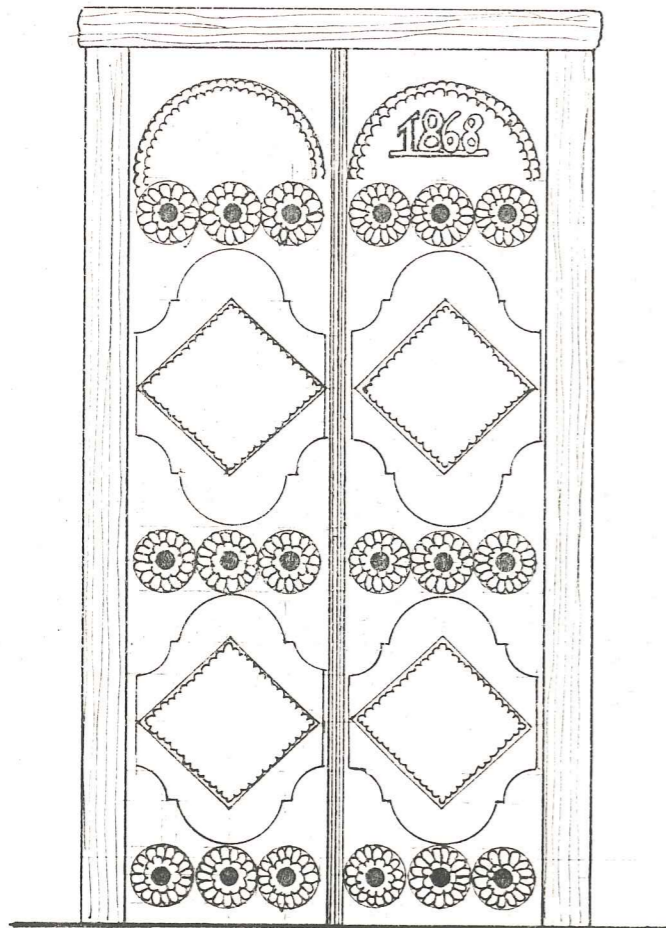
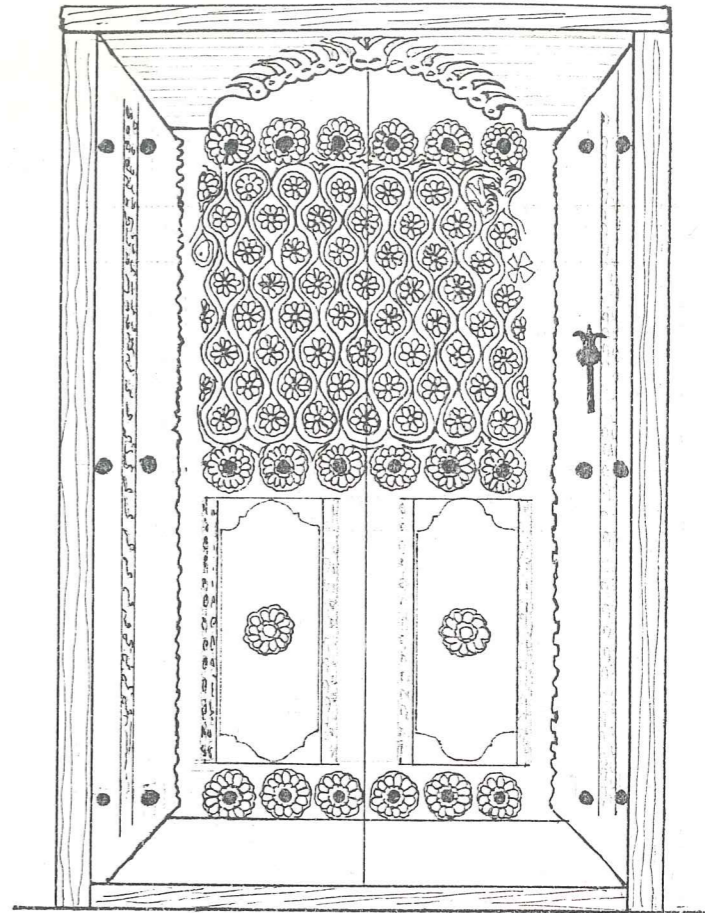
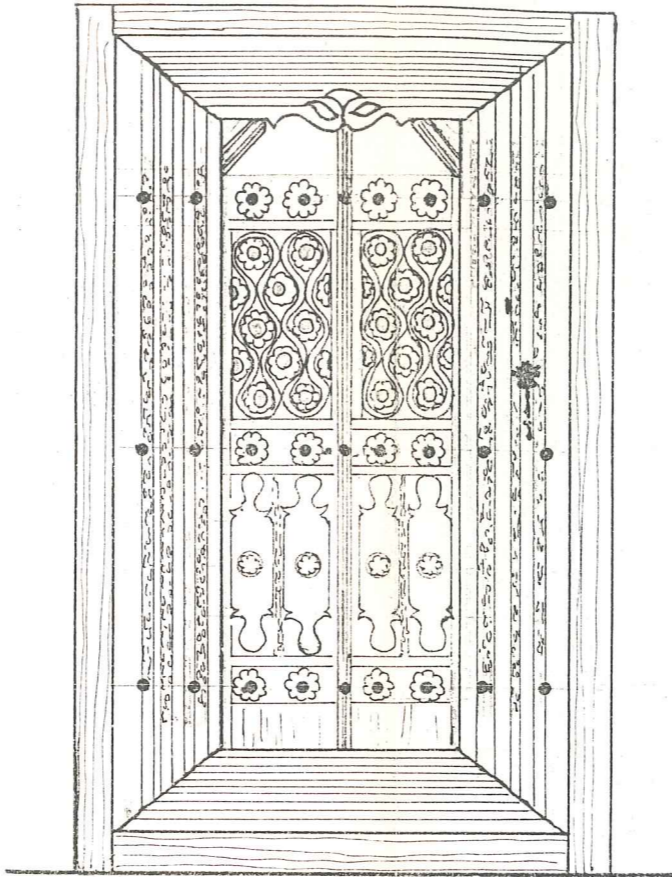
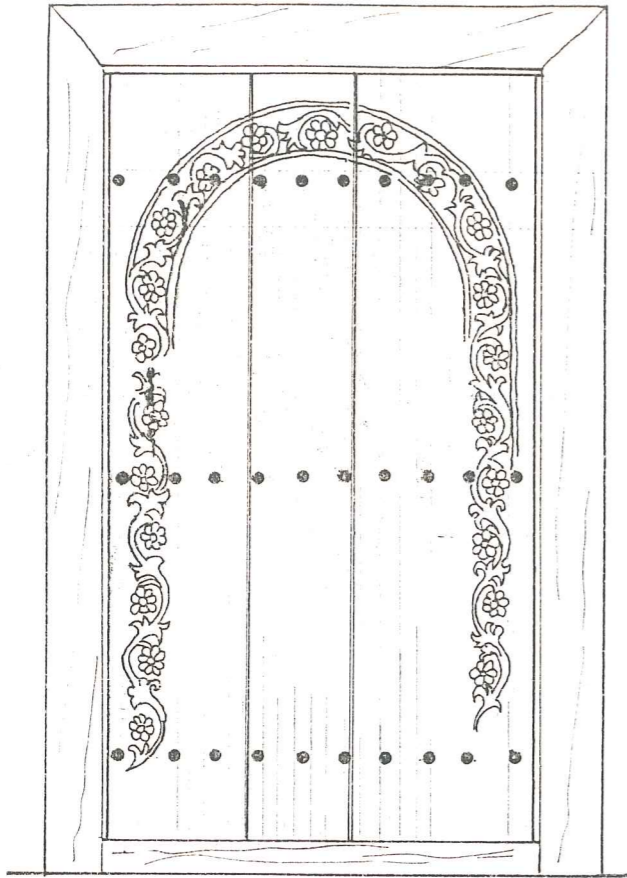
Oda ve sofa pencerelelerinin önünde mutlaka demir korkuluk bulunur. Bu korkuluklar kare veya çeşitli motiflerle şekillendirilmişlerdir. Motifli demir parmaklıklar sade olan cephelelerde süsleyici bir eleman vazifesi de görürler (Tablo 12). Bazen bu demir parmaklığın önünde 2 kanattan oluşan ahşap kepenk bulunur. Bölgede daha çok içeri açılan kepenkleri olan pencereleler kullanılmıştır. Kepenkler odanın içine açılır ve geniş olan pencere pervazına dayanır. Bu geniş iç pencere pervazları ahşapla kaplanmış, bu ahşap çeşitli motiflerle

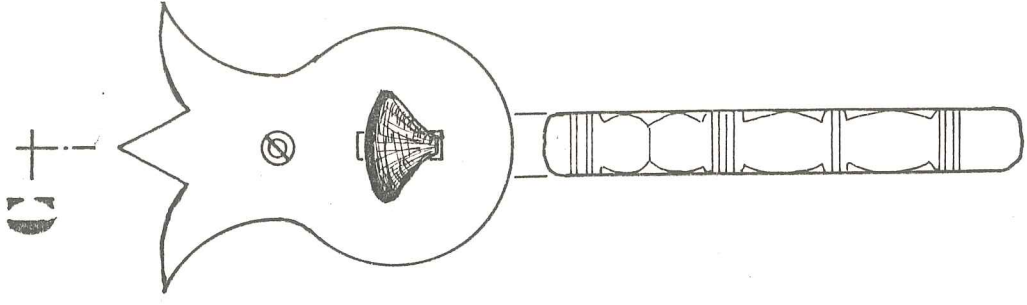
ODA KAPILARI (geometrik bezem.)

tablo-10 A

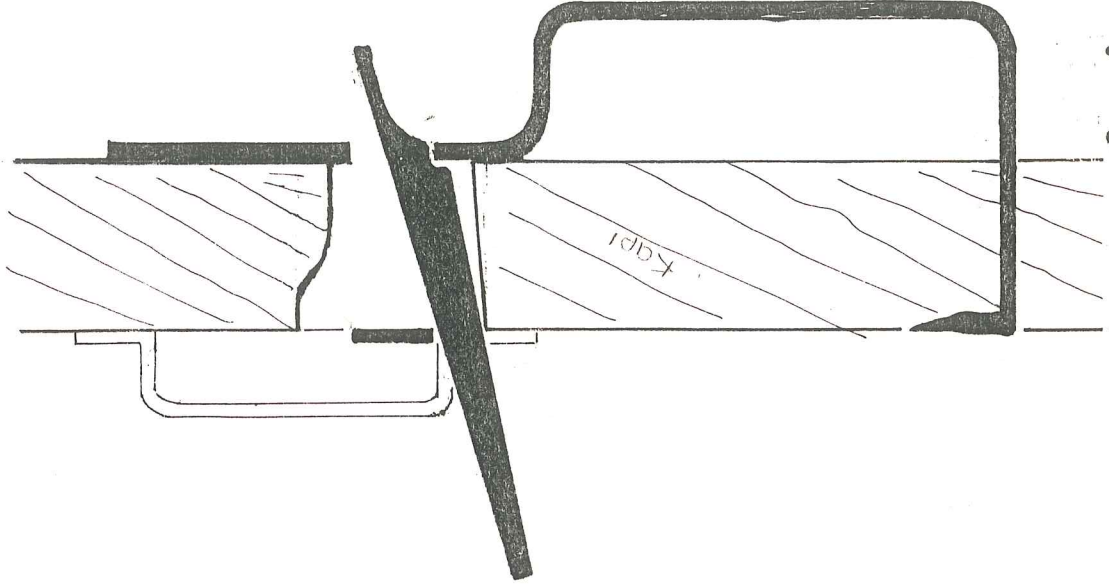

köşe kapısı

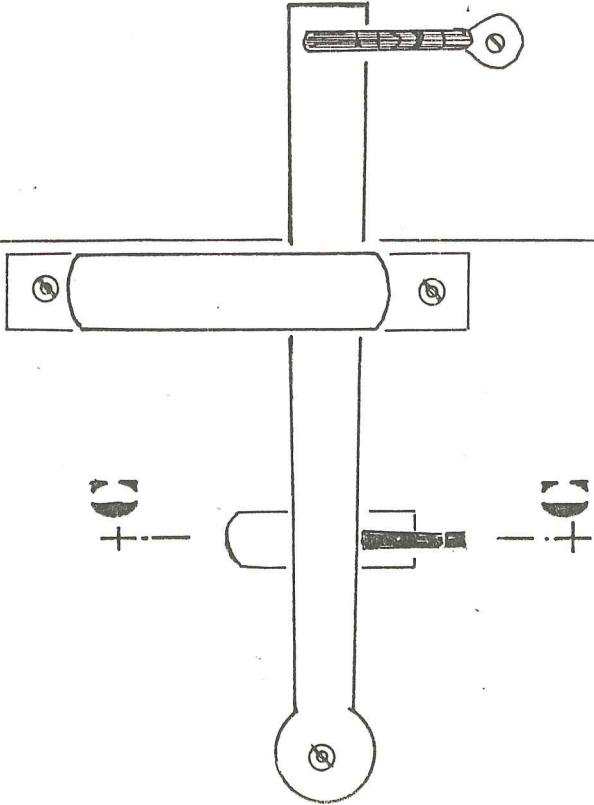

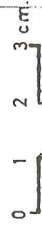
A-A DE
TAYI

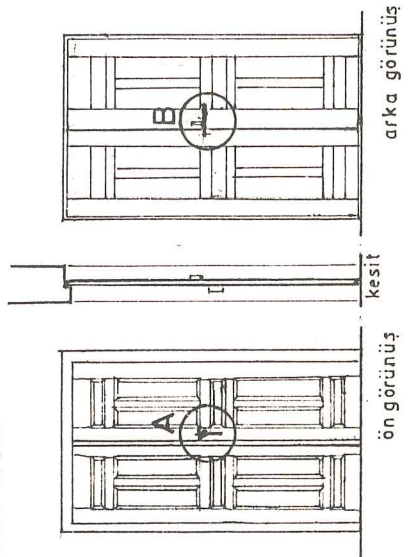
C-C KESİTİ

B-B DETAYI

ODA KAPISI

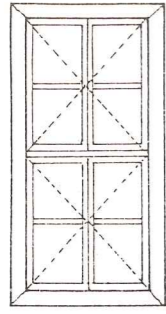

ön görünüş

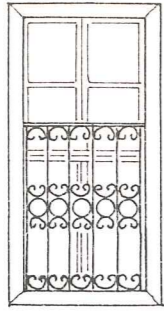
kesit

arka görünüş

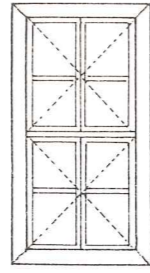
PENCERE TIPLERİ

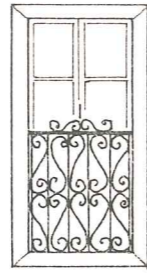
A1

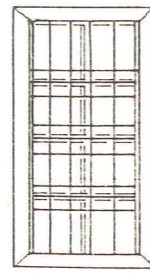
A1 DEMİRLİ

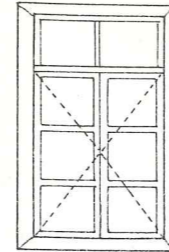
A2

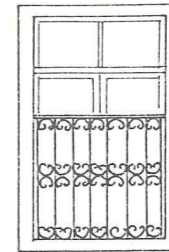
A2 DEMİRLİ

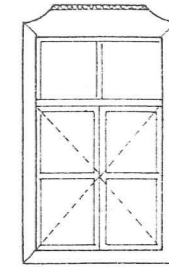
A2 DEMİRLİ

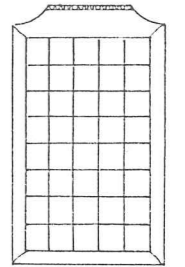
B1 TİPİ

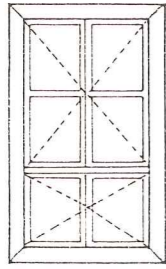
B1 DEMİRLİ

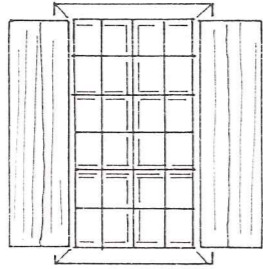
B2 TİPİ

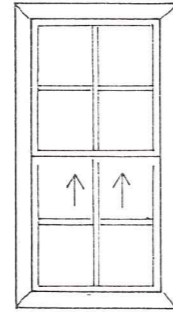
B2 DEMİRLİ

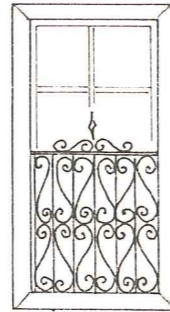
C

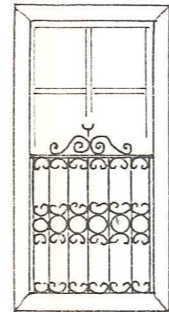
C PARMALIK VE
KEPENK

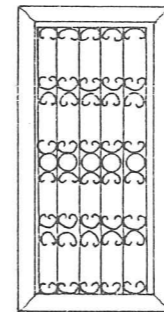
D (SÜRME)

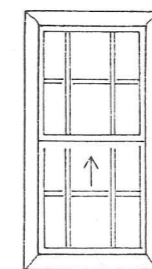
D (DEMİRLİ)

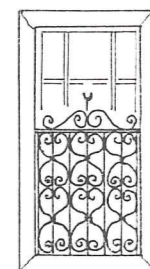
D (DEMİRLİ)

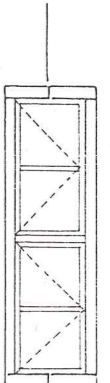
D (DEMİRLİ)

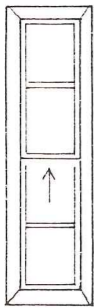
E (SÜRME)

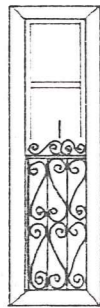
E (SÜRME)

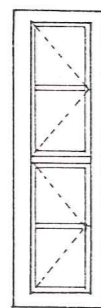
F KÖŞE P.

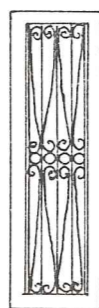
G (YAN P.)

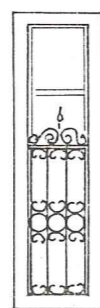
G (YAN P.)

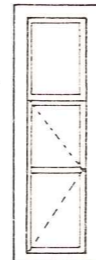
H (YAN P.)

H (YAN P.)

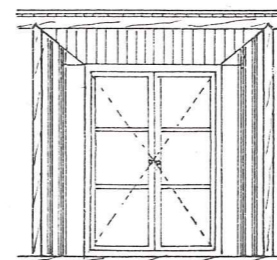
H (YAN P.)

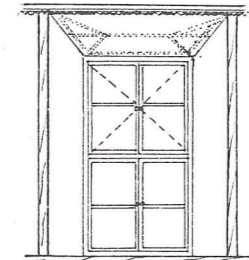
F (YAN P.)

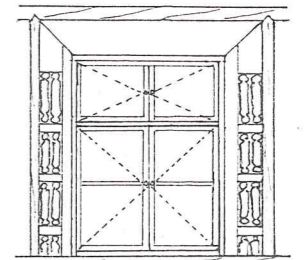
F (YAN P.)

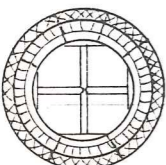
İÇ PENCERE

İÇ PENCERE

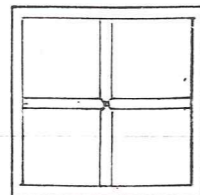
İÇ PENCERE

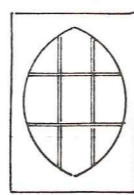
YUVARLAK

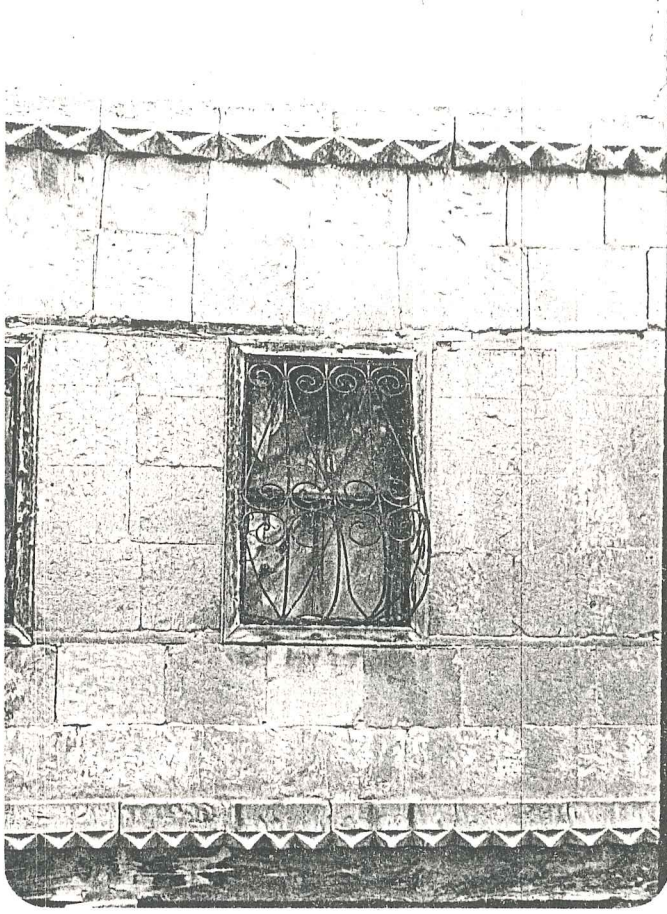
YUVARLAK

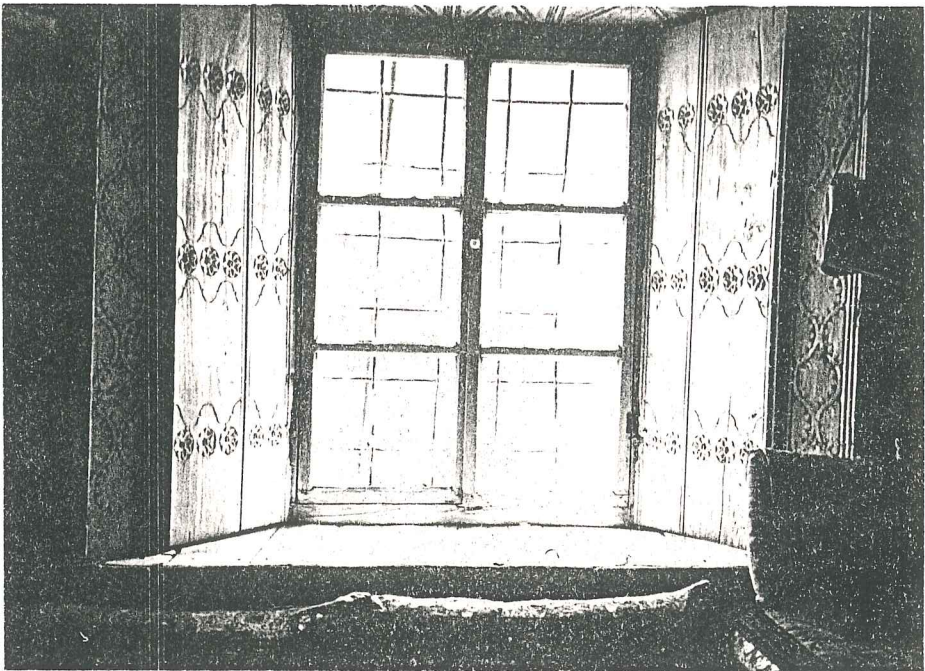
KARE

BADEM

Resim 49- Sokak cephesine bakan
pencere (Burak ıkmaızı
No 10)

Resim 50- İ pencere (Künkbaşı Sokak No 3)

süslenmiştir (Tablo 13). Konutlarda çoğunlukla oda içlerinde pencere düzenleri, dolaplar ve kapılarla bir arada düşünülmüştür ve dolaplardaki süslemeler, kapılara, pencere iç pervazlarına ve kepenklere de yapılarak bir bütünlük oluşturulmuştur (Bkz. Resim 49-50).

Odalarda çok nadir olarak köşe pencerelerine rastlamak mümkündür.

3.4.2.2. Tepe Pencereleri

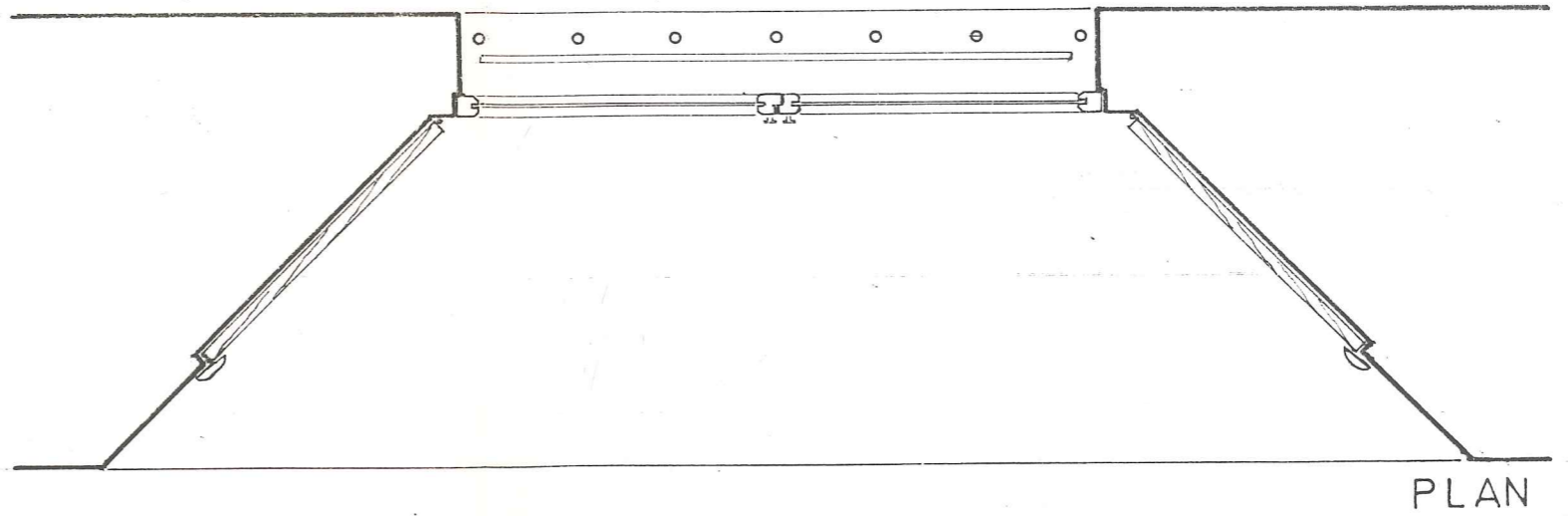
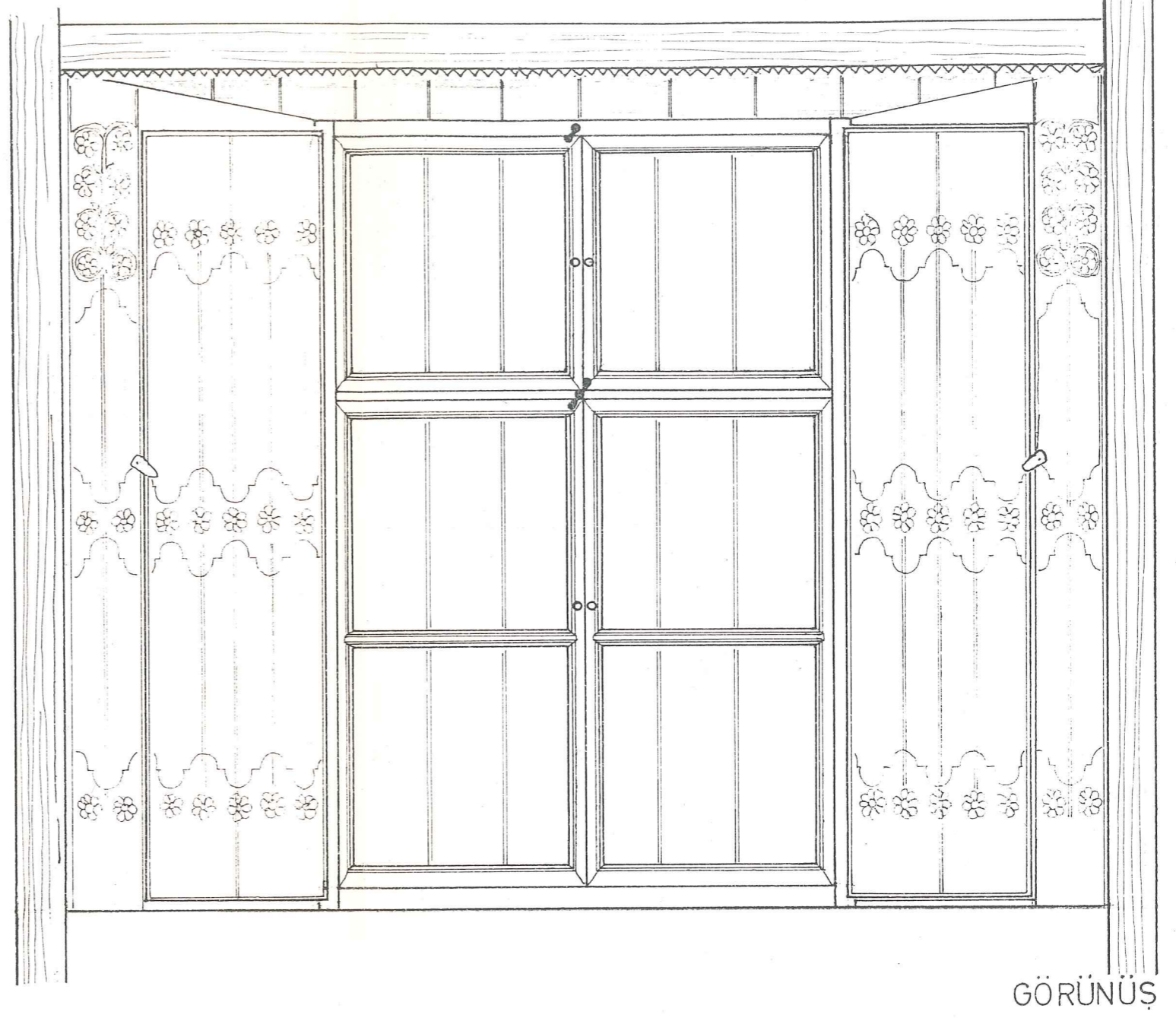
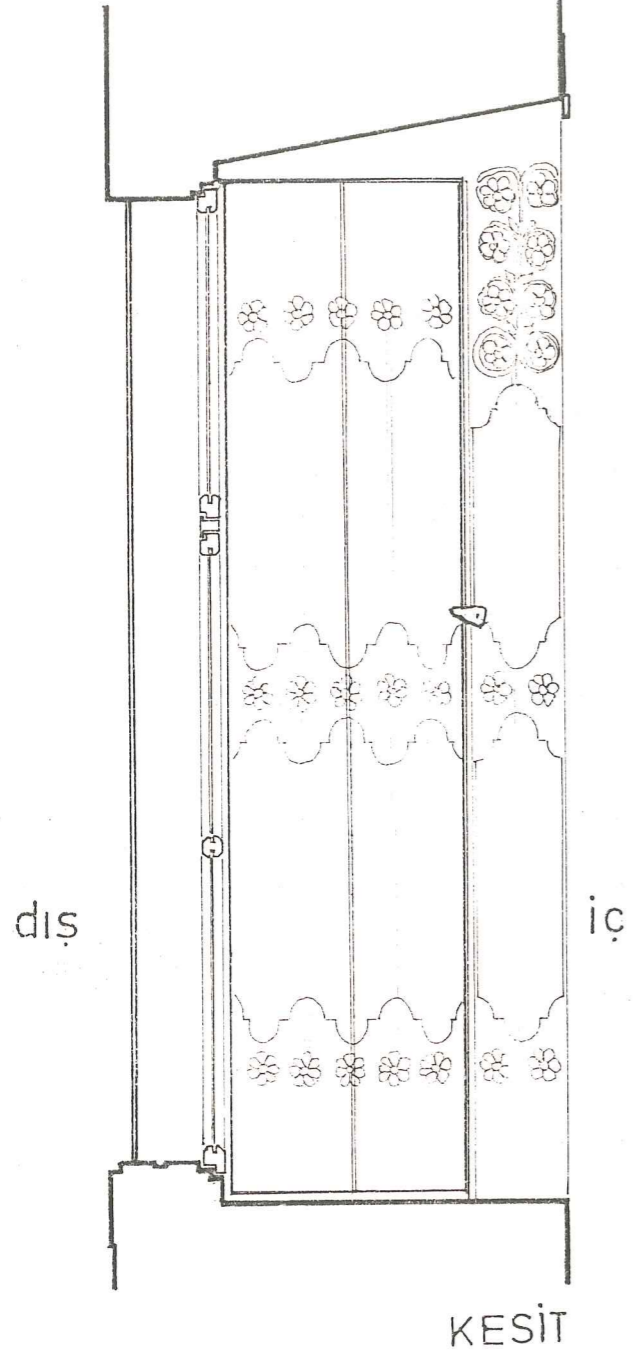
Giriş ve yaşama mekanlarında kapı veya pencere üstleri ile saçak silmesi arasında yer alırlar. Bu pencereler kapı ve pencere kapakları kapandığında mekana ışık ve hava sağlarlar. Tepe pencereleri bu bölgede genellikle kare veya yuvarlaktır (Tablo 12). Bazı tiplerde tepe pencereleri kapıya çok yaklaşarak kapıyla bütünleşmiştir (konut giriş kapıları) (Tablo 9).

3.4.2.3. Servis Pencereleri

Mutfak, kiler gibi hizmet mekanlarında kullanılan bu pencereler çok sadedir. Buldukları mekana göre farklı oranlardadırlar (50/50, 60/40, 107/65 cm gibi). Mutfak pencerelerinde demir parmaklık ve ahşap kepenkler vardır.

3.4.2.4. Ahır ve Samanlık Pencereleri

60/60 cm, 40/60 cm oranlarında, çok sade, daha çok hava deli-

ği mahiyetinde pencerelerdir. Önlerinde mutlaka demir parmaklık vardır.

3.4.3. Çıkmalar

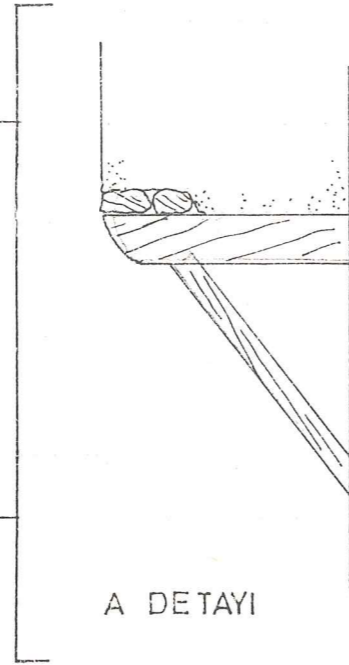
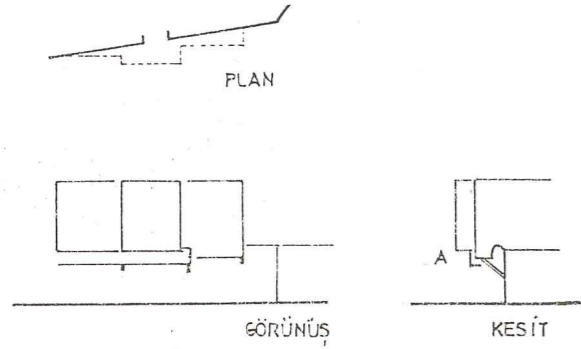
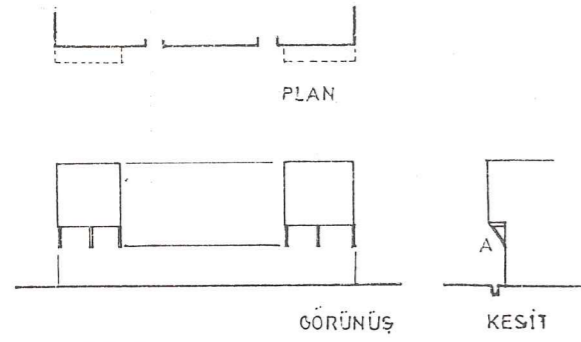
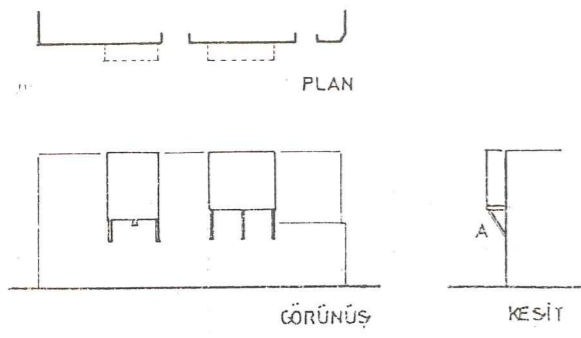
Bölgede çıkmalar daha çok serbest geometrili parsellerin yarattığı eğik sokak doğrultularını üst katlarda gönyeliyerek mekanlara dik açılı biçimler vermek, zemin kata oranla daha büyük kullanım alanları elde edebilmek için yapılmıştır. Ayrıca günlük yaşamın geçtiği üst kat odalarının manzaraya, sokağa açılmasını ve yeterince ışık almasını sağlamak gibi fonksiyonları da vardır. Bu konutlarda açık ve kapalı tip çıkmalar bulunur. Kapalı ve açık çıkmalar ahşap payandalı veya taş konsollu olurlar. Ahşap payandalı sistemde çıkmanın yükü ahşap payandalarla beden duvarlarına aktarılır. Bu sistemde payanda, sayısı ve boyutları çıkmanın yüküne göre değişir. Taş konsollu sistemde çıkma yapı yüzüne dik belli aralıklarla konulmuş taş konsollar üstünde durur.

Yapıda tek bir birim çıkma yapabildiği gibi 2 veya 3 birim de çıkma yapabilir. 3 birim çıkma yaptığı zaman ortadaki birim genellikle diğer 2 birimden 60-70 cm daha çok dışarı çıkar (Bkz. Tablo 14, Resim 51-52-53).

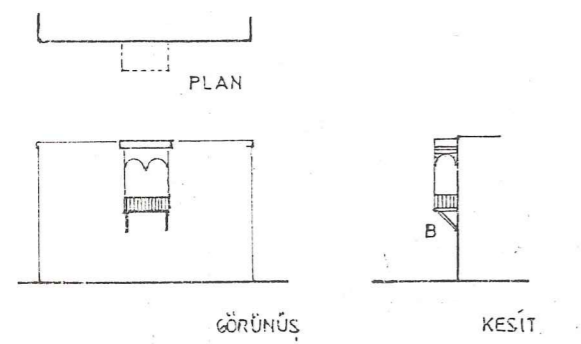
3.4.4. Tavan ve Döşemeler

Tavan örtüsü içte ahşap kirişleme sistemi olup, ahşap kirişlemenin üstü toprakla örtülüdür. Bugün bu bölgede daha çok üst katkirişlerinin herhangi bir kaplama gereci ile kapatıl-

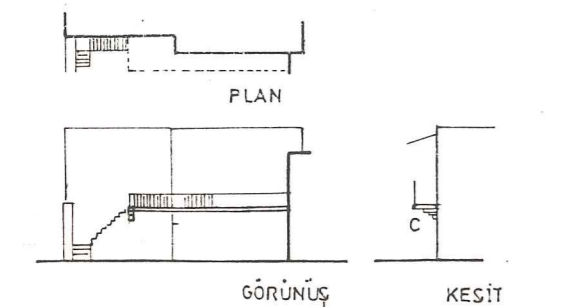
KAPALI ÇIKMALAR - AHSAP PAYANDALI

A DETAYI

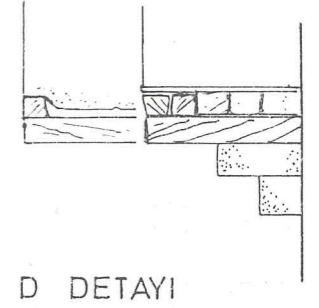
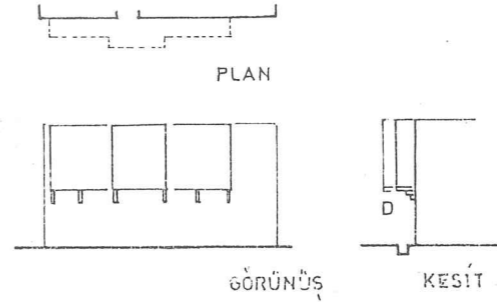
B DETAYI

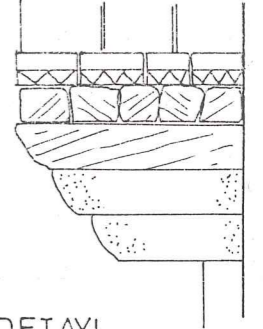
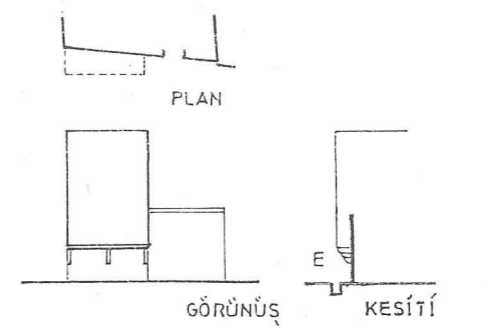
C DETAYI

AÇIK ÇIKMALAR (BALKON)
AHSAP PAYANDALI
TAŞ KONSOLLU

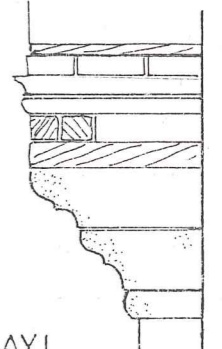
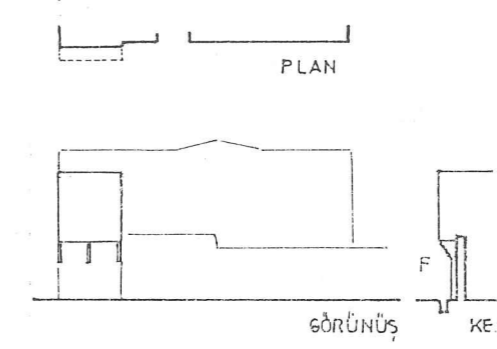
KAPALI ÇIKMALAR (TAŞ KONSOL)

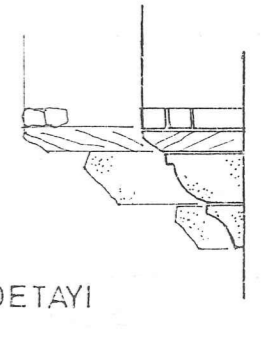
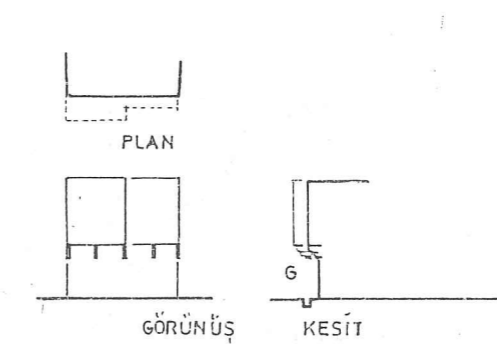
D DETAYI

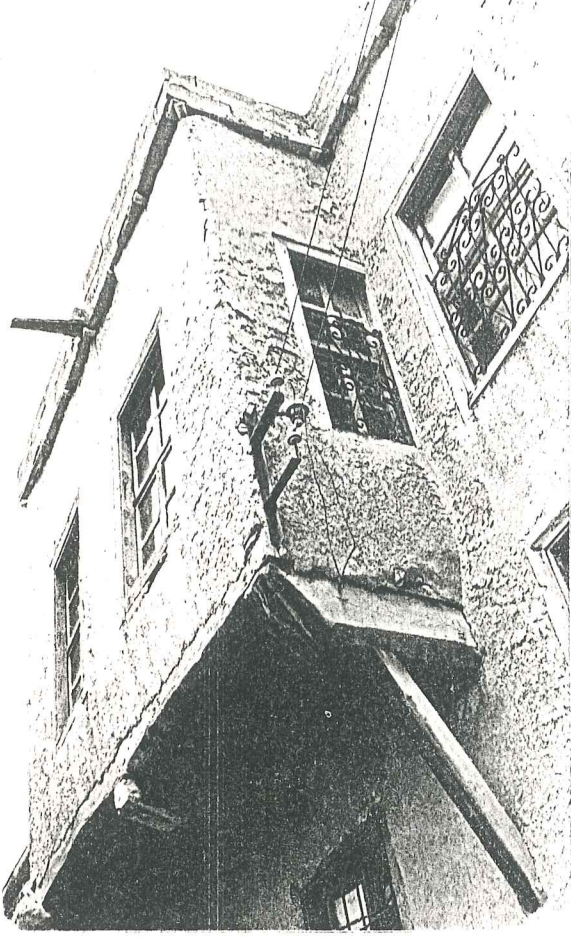
E DETAYI

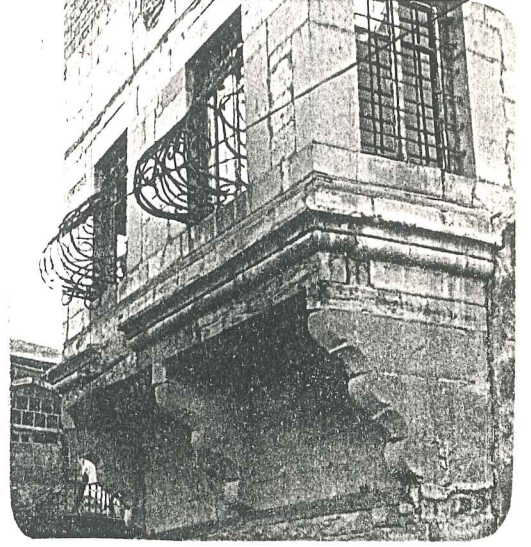
F DETAYI

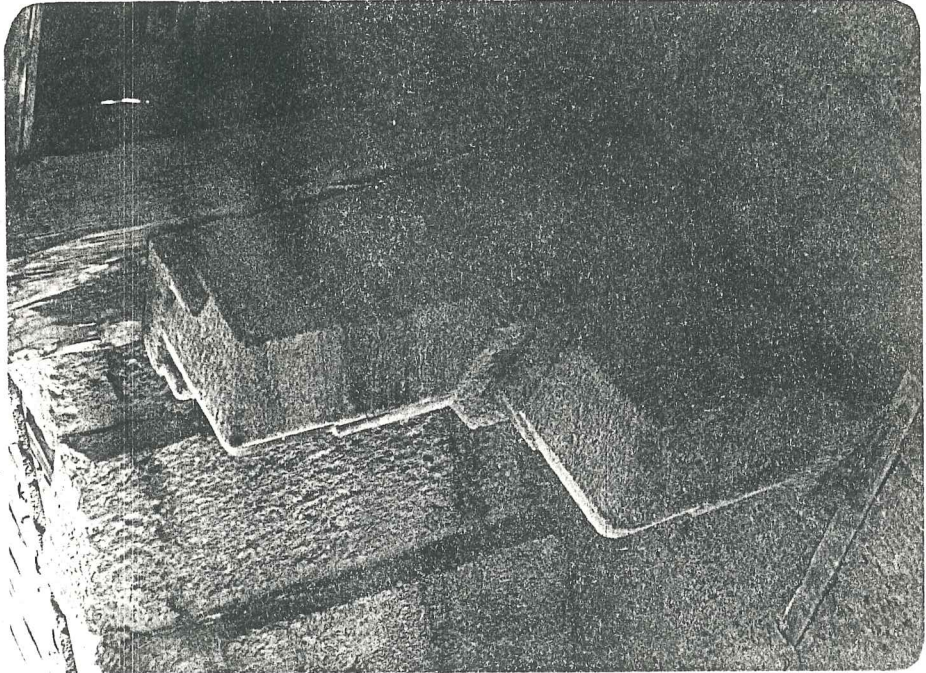
G DETAYI

Resim 51- Ahşap payandalı çıkma (Bucak Çıkması No 20)

Resim 52- Taş konsollu çıkma
(Künkbaşı Sokak No 36)

Resim 53- Taş konsol (Çörekçiler Çıkması No 21)

madığı uygulamalar vardır. Daha ileri bir aşama olarak döşeme kirişlerine dik yönde çakılan kaplama tahtalarıyla düz ahşap tavanlar oluşturulmuştur. Ayrıca bu düz tavanların üzeri sıvalı örneklere de rastlamak mümkündür. Çok az evde ahşap bezemeli tavan kalmıştır (Bkz. Resim 54-55-56).

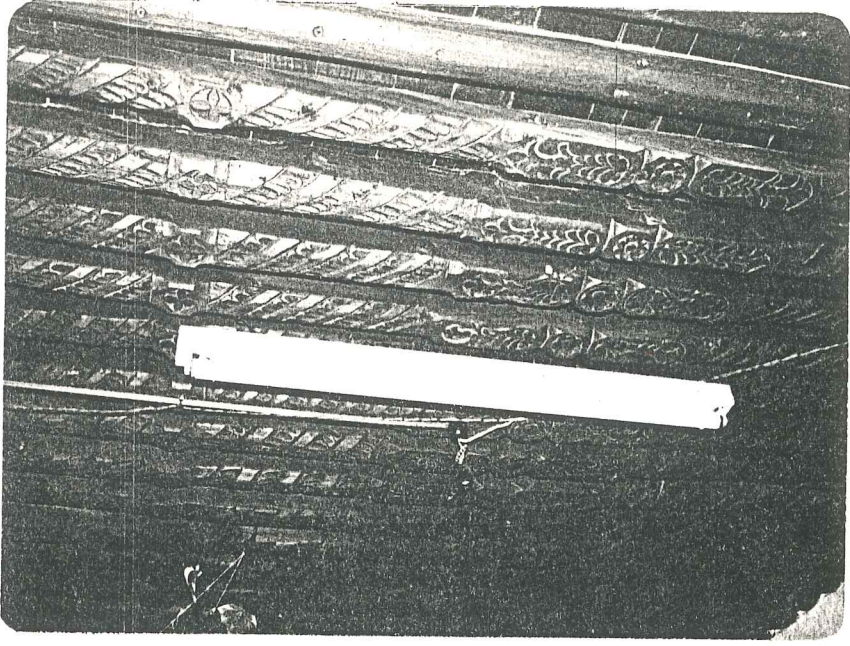
Geleneksel konutlarda genellikle hayatın, eyvanın, iç sofanın döşemeleri taş plaklardan meydana gelmiştir. Bu plaklar düzgün sıralar oluşturacak ve derzleri üstüste gelmiyecek şekilde döşenmişlerdir. Odalarda ise daha çok ahşap döşeme kullanılmıştır.

3.4.5. Kemerler ve Sütunlar

Kemerler 1. katta eyvanların veya hayatın avluya bakan yüzünde yer alırlar. Taş malzeme ile yapılan kemerler taşıyıcılık özelliklerinin yanısıra cepheye dekoratif bir özellik de verirler. Kemerlerde biçim olarak en çok basık sivri, beşik veya tudor kemer tipleri kullanılmıştır. Bu kemerleri taşıyan sütunlarda fazla özelliği olmayan çeşitli sütun başlıkları vardır (Bkz. Tablo 15, Resim 57-58-59-60-61-62).

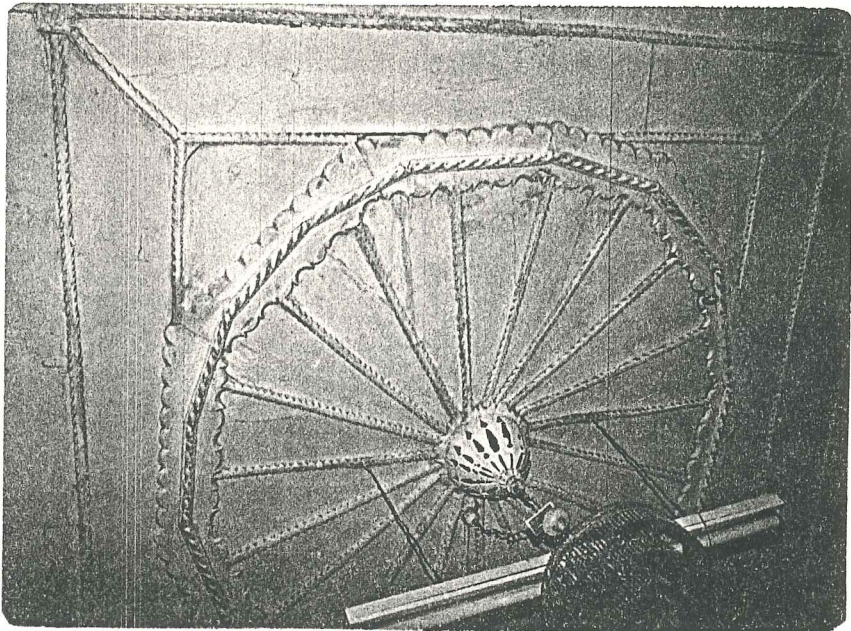
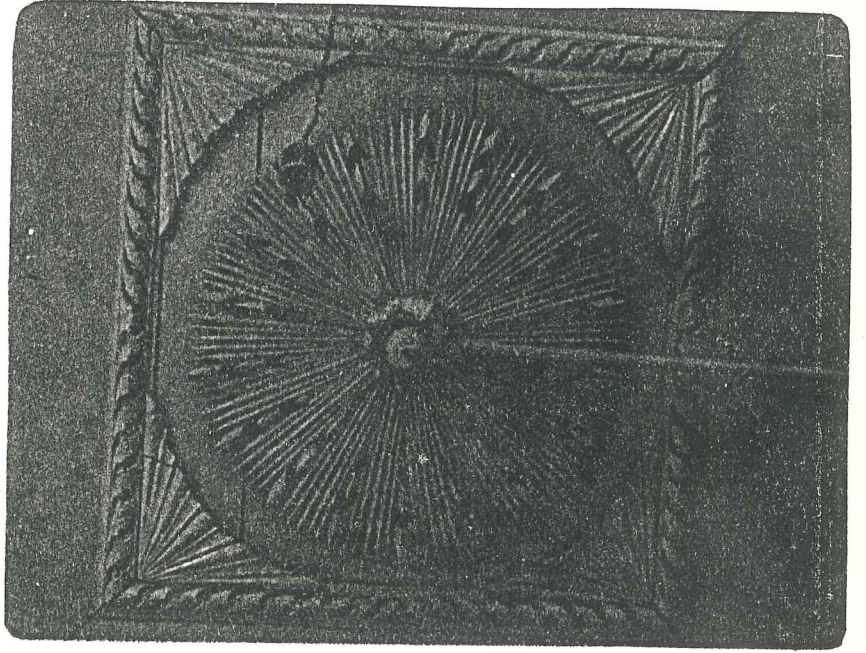
3.4.6. Çatı Örtüsü

Bölgede en yaygın çatı teras kullanımını gerçekleştiren ve yapım kolaylığı açısından tercih edilen düz toprak damdır. Bazen 3 birimden oluşan konutlarda ortadaki birimin üzeri beşik çatı olabilir. Konut yüzünün aksında görülen bu hafif kırıklık tamamen biçimseldir. Bu kırıklığın arkası toprak dam-

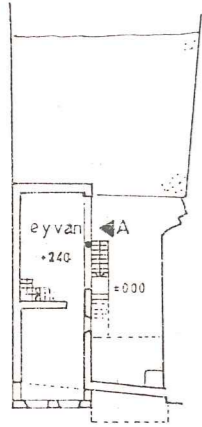

Resim 54
Tavan
(Bucak
Çıkması
No: 20)

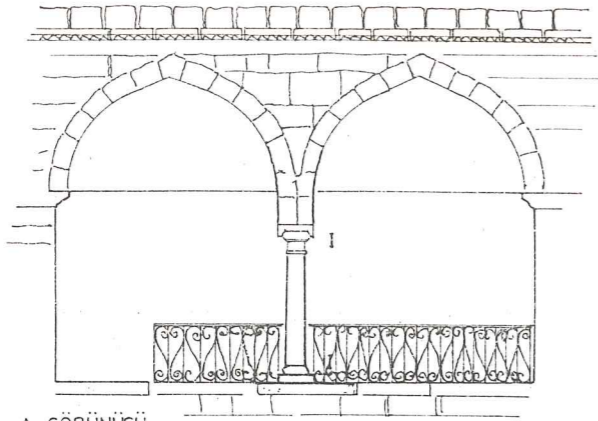
Resim 55
Tavan (Kayabaşı
Sokak No 13)

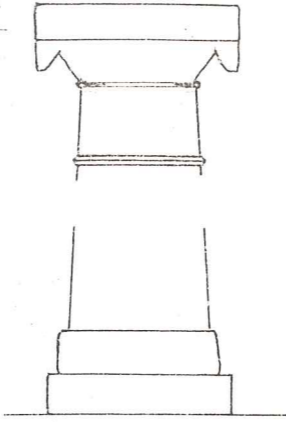
Resim 56
Tavan
(Künkbaşı
Sokak No 43)

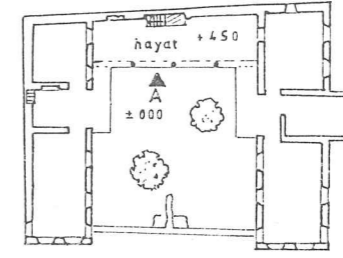
PLAN

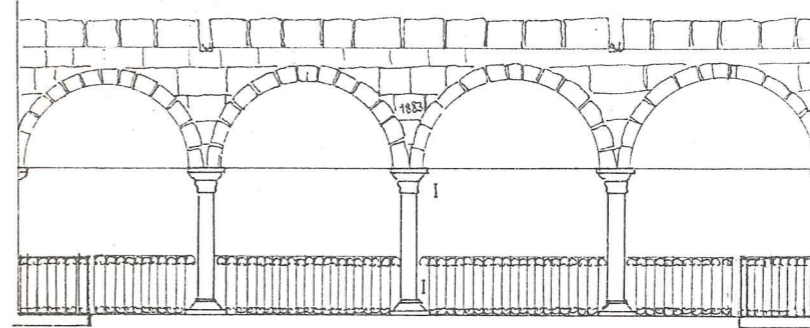
A GÖRÜNÜŞÜ

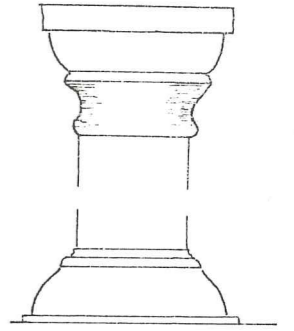
I.I DETAYI

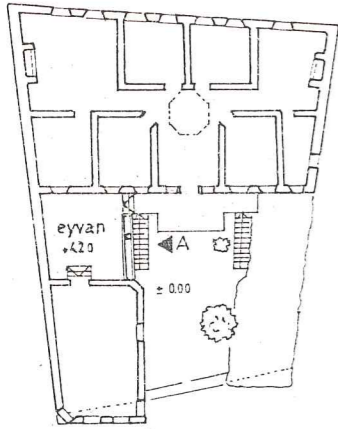
PLAN

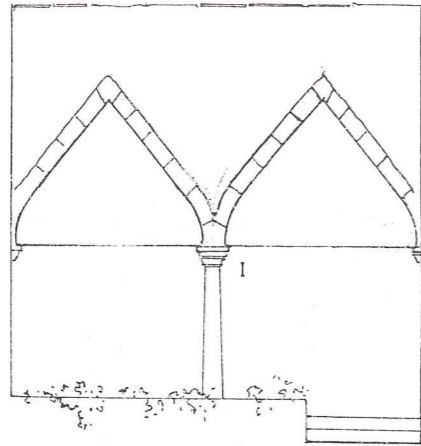
A GÖRÜNÜŞÜ

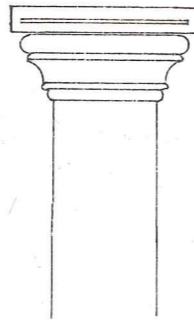
I.I DETAYI

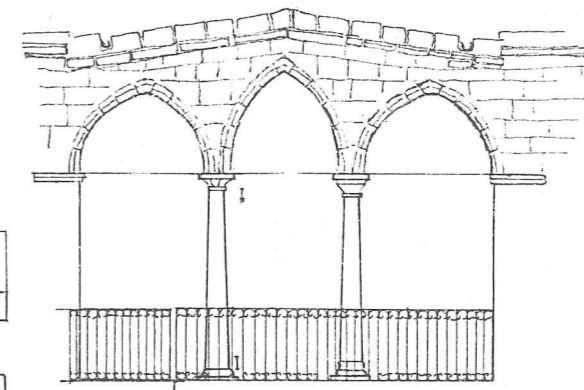
PLAN

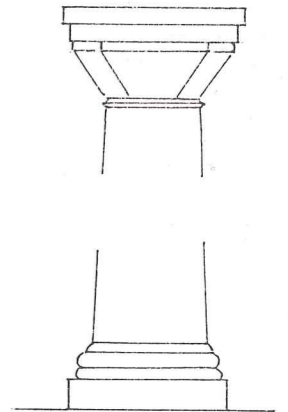
A GÖRÜNÜŞÜ

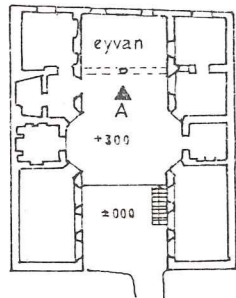
I DETAYI

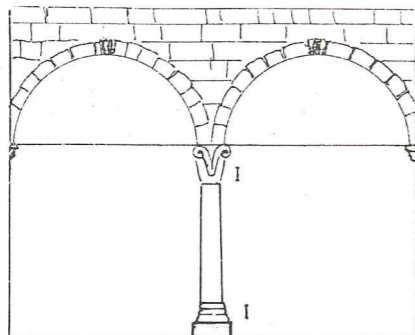
A GÖRÜNÜŞÜ

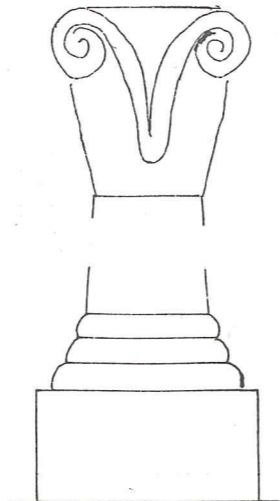
I.I DETAYI

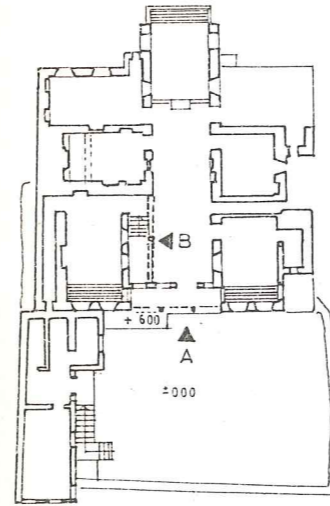
PLAN

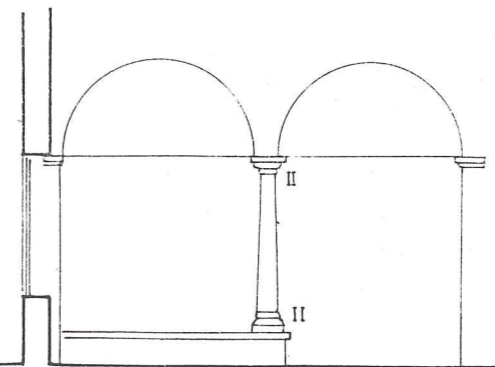
A GÖRÜNÜŞÜ

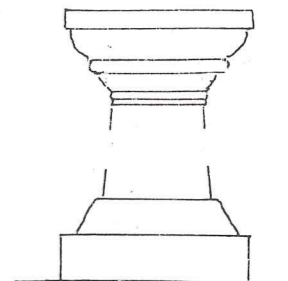
I.I DETAYI

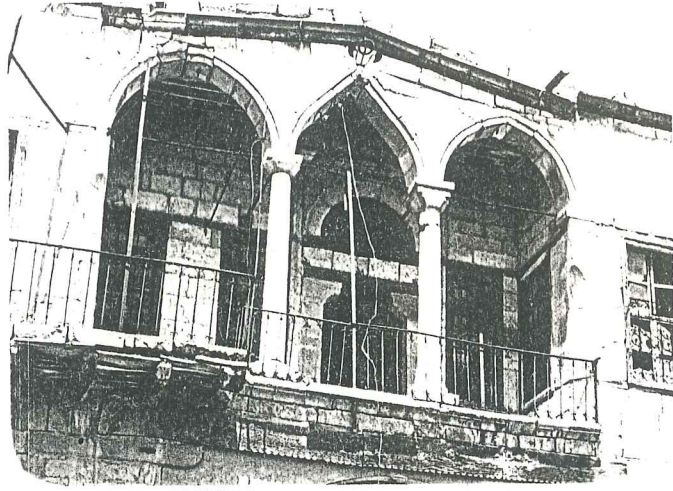
PLAN

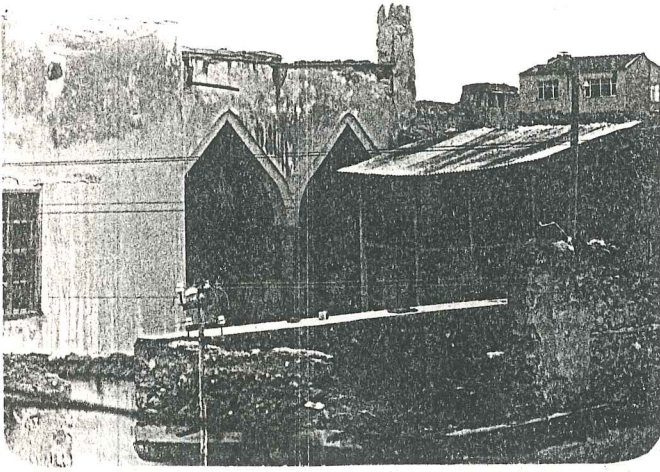
B GÖRÜNÜŞÜ

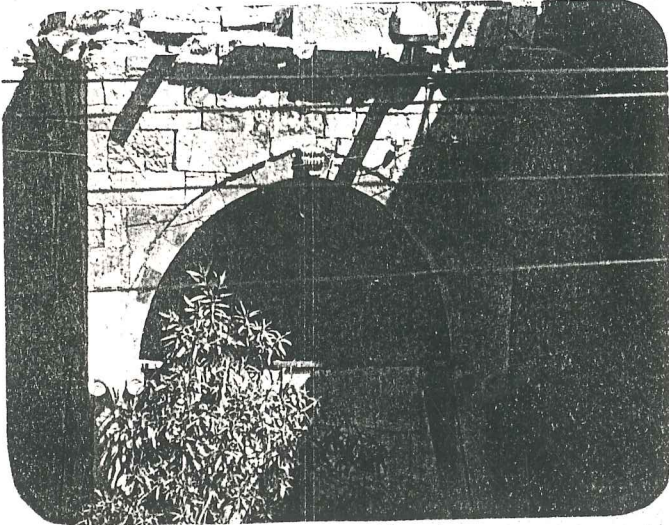
II.II DETAYI

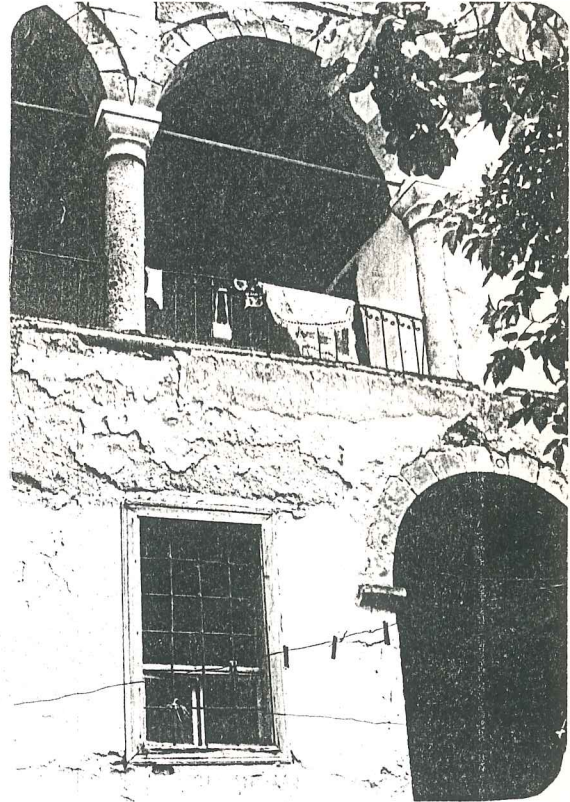
Resim 57- Balkonda sütun ve kemer
(Künkbaşı Sokak No 36)

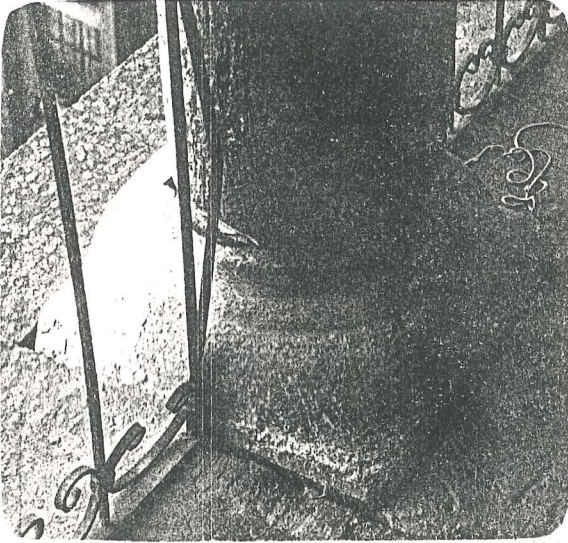
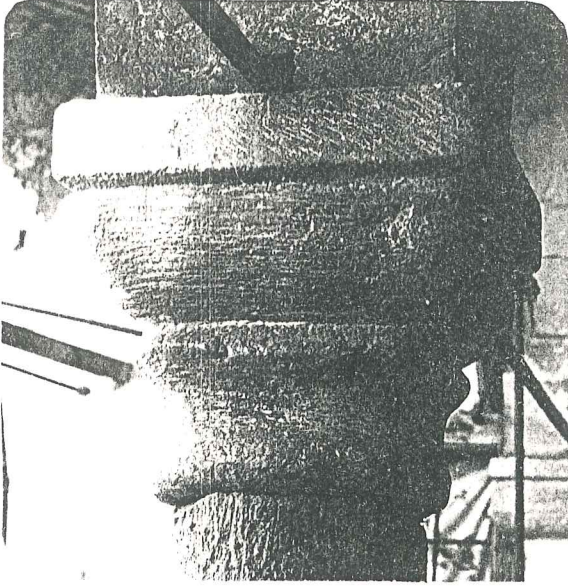
Resim 58- Eyvanda sütun ve kemer
(Künkbaşı Sokak No 33)

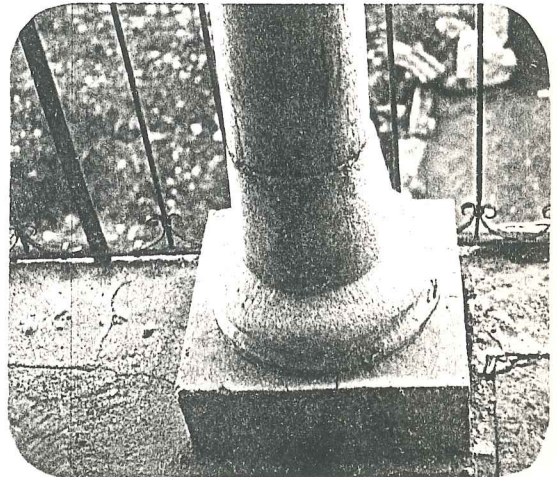
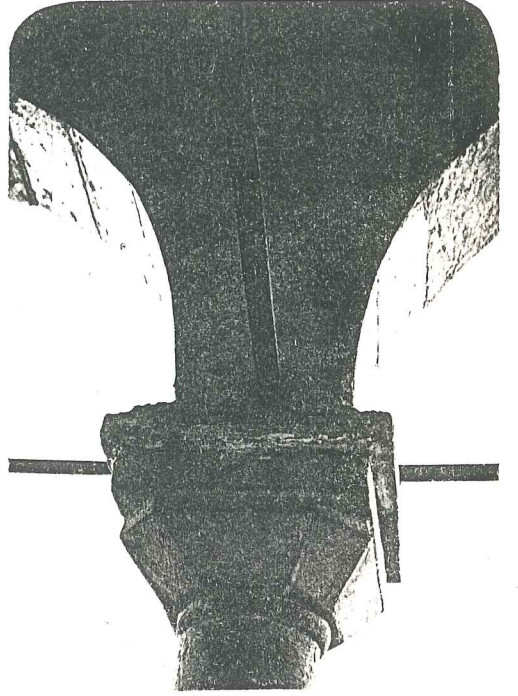
Resim 59- Giriş taşılığında sütun ve
kemer (Künkbaşı Sokak
No 43)

Resim 60- Hayatta sütun ve
kemer (Bucak
Çıkmaşı No 29-31)

Resim 61- Sütun başlığı ve tabanı (Bucak Çıkmaızı No 29-31)

Resim 62- Sütun başlığı ve tabanı (Künkbaşı Sokak No 36)

dır. bu düz damlara kolayca çıkabilmeyi sağlayan dar ve yüksek basamaklı merdivenler görülür.

3.4.7. Saçak ve Kat Silmeleri

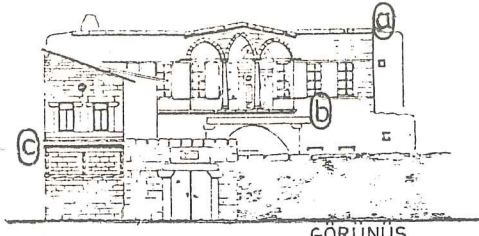
Saçak silmeleri hem dama biriken yağmur sularının cepheyi kirletmemesi, hem de estetik bir kaygı ile yapılan ve cephe duvarından 10-15 cm çıkma yapan cephe elemanlarıdır. Taş malzemedен yapılan saçak silmelerine değişik profiller verilir.

Bazı evlerde cephede zemin katın bitip birinci katın başladığı yere kat silmeleri yapılır. Bunlar yapıdaki saçak silmeleri ile benzer veya aynı profilli taşlardan oluşturulur (BKz. Tablo 16, Resim 63-64-65).

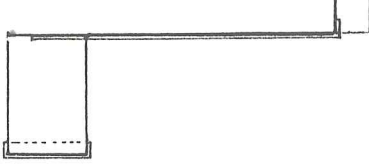
3.4.8. Çörttenler

Damdaki derelerde biriken yağmur sularını dışarı akıtan çörttenlerin dama yerleştirildiği noktalara doğru hafif meyil verilerek yağmur sularının bu noktalardan akması sağlanır. Çörttenler yağmur sularının cepheyi kirletmemesi için saçak silmesinden itibaren belli miktarlarda uzatılırlar.

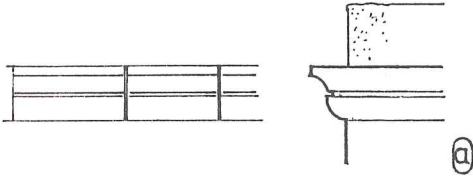
Saçak silmelerinin altına veya saçak silmelerinin hizasına yerleştirilen çörttenler ahşaptan, saçtan ya da özellikle taş cepheli evlerde görüldüğü gibi ejder başı, domuz başı biçiminde şekillendirilen taş malzemedен de yapılabilirler (Bkz. Resim 66-67-68).

GÖRÜNÜŞ

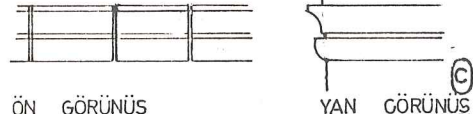
PLAN

a

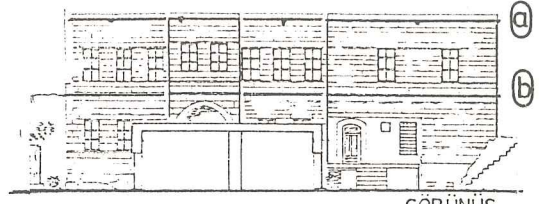
b

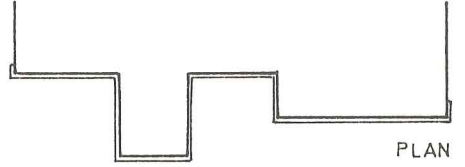
c

ÖN GÖRÜNÜŞ

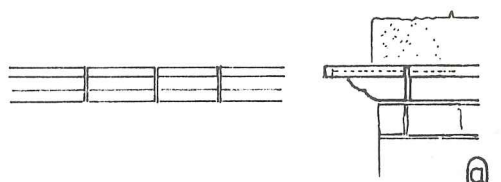
YAN GÖRÜNÜŞ

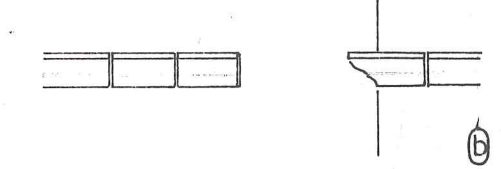
GÖRÜNÜŞ

PLAN

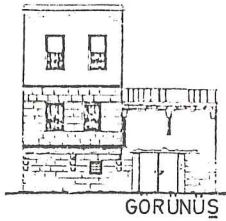
a

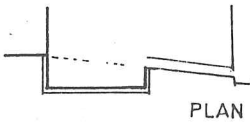
b

ÖN GÖRÜNÜŞ

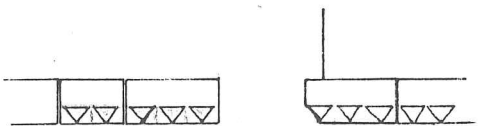
YAN GÖRÜNÜŞ

GÖRÜNÜŞ

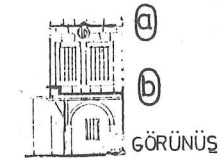

PLAN

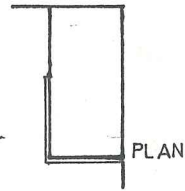

ÖN GÖRÜNÜŞ

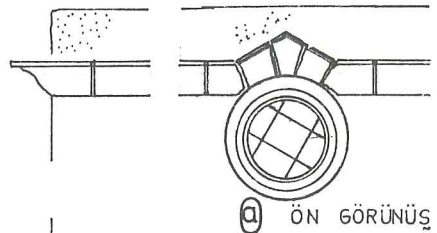
YAN GÖRÜNÜŞ

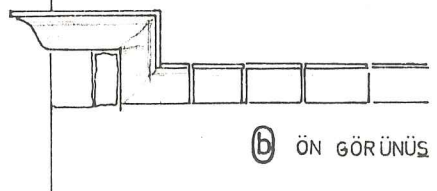
GÖRÜNÜŞ

PLAN

a ÖN GÖRÜNÜŞ

b ÖN GÖRÜNÜŞ

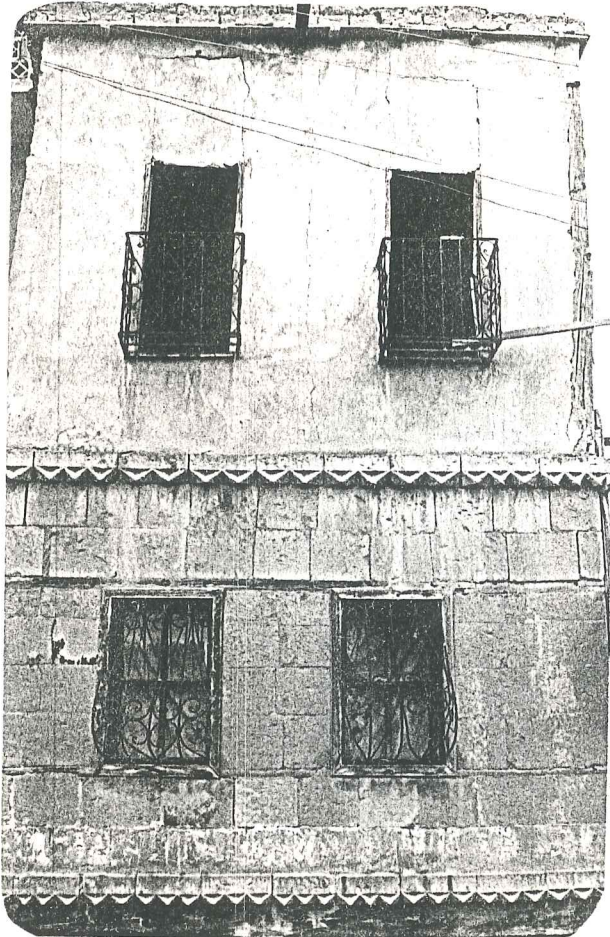

Resim 63

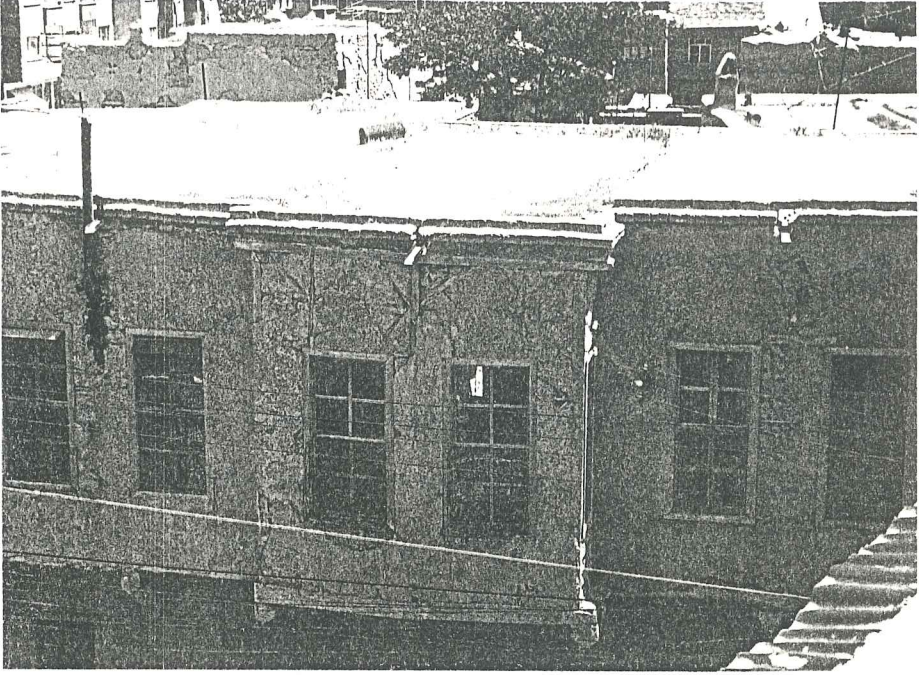
Kat ve saçak silmesi
(Kayabaşı Sokak
No 113-115)

Resim 64- Kat ve saçak silmesi
(Künkbaşı Sokak No 35)

Resim 65- Kat ve saçak silmesi
(Bucak Çıkması No 10)

Resim 66- Çinko çörten (Künkbaşı Sokak No 3)

Resim 67- Taş çörten
(Kayabaşı
Sokak No
13-15)

Resim 68- Taş çörten
(Künkbaşı Sokak
No 95)

3.5. Yapım Yöntemleri

Konutlar yığma sistemle inşa edilmişlerdir. Kullanılan malzeme taş ve kerpiçtir. Duvarlar kerpiç tuğlalar ve kafalama denilen moloz taşlarla örülürler. Bazen kafalamaların arasında kalan genişçe boşluklar el büyüklüğündeki daha küçük taşlarla doldurulur. Yörede bu olaya helikleme denilir. Harç olarak çamur sıva kullanılır.

Duvar kalınlıkları bodrum katta 80-100 cm, zemin ve birinci katlarda ise 50-60 cm arasındadır. Taş duvarlar örülürken aralara hatıl denilen ahşap bağlama ögeleri yerleştirilir. Hatılların vazifesi ağırlığı yatay olarak dağıtmak ve duvarların düşey doğrultudaki çatlama larını önlemektir⁶⁸. Bodrum katta taşduvarların üzerine bağlama adı verilen ahşap döşeme kirişleri, kirişlerin üstüne de hezen denilen ahşap sırası konulur. Hezenler tahta ile kaplandığı gibi kamış veya bitki sapları ile doldurulabilirler. Daha sonra çamur dökülür ve döşeme taşları çamurun üstüne düzgünce yerleştirilir. Diğer kat döşemeleri de aynı şekilde oluşturulur.

Yapılarda çıkmalar hımiş yapı tekniğiyle yapılır. Bu yapı sisteminde dikme ve payandalardan meydana gelen ahşap çatki arasına moloz taş veya kerpiç doldurulur⁶⁹.

Bölgedeki evlerde yapı duvarları içten ve dıştan samanlı çamur karışımından oluşan sıva ile kaplanır. Ancak bazı evlerde sadece sokak cephesi düzgün kesme taşlarla kaplıdır. Bu taş cephe li evlerde köşeler de taş olarak yapılmıştır. Amaç estetik kaygının yanında yapının sağlamlığı ile de ilgilidir. Ya-

pının diğeri üç cephesi kerpiç sıva ile kaplıdır.

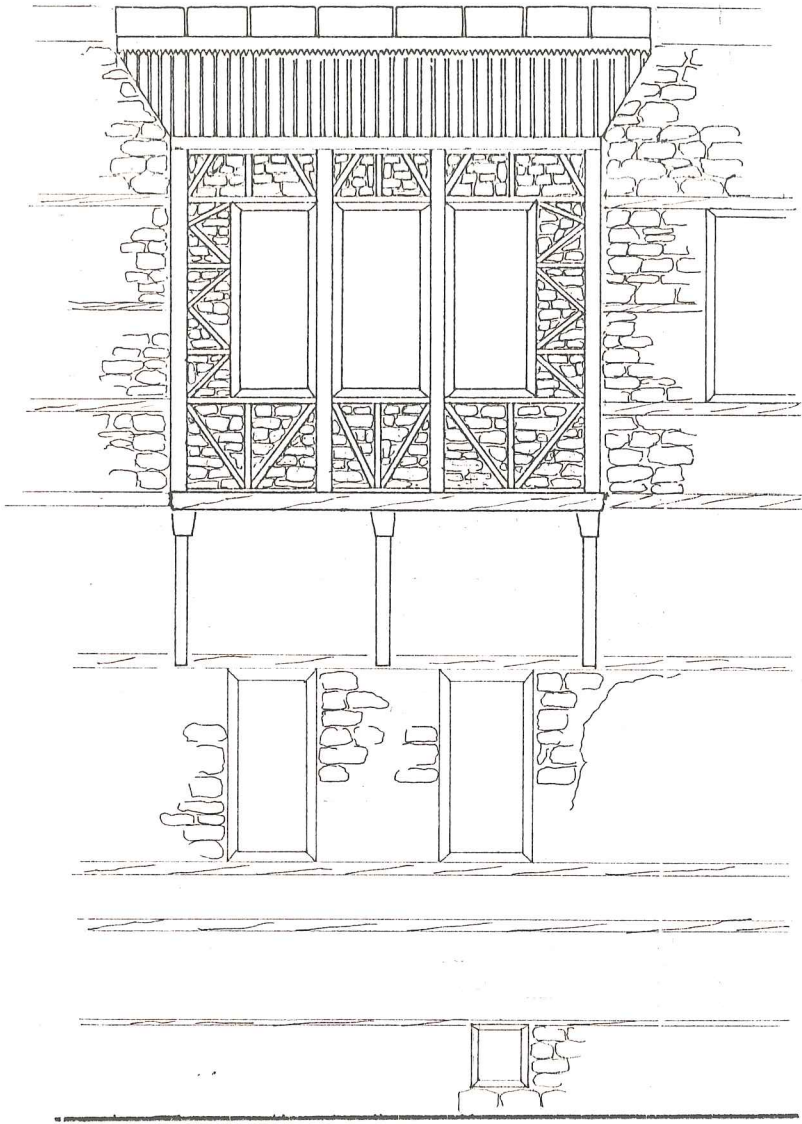
Yapılar düz damlıdır. Damların çevresi iyi yapılarda kesme taş, diğeri yapılarda moloz taşın çamurla karışımı veya kerpiçle çevrilir. Bugün birikitle yapılan bu çeviriye bölgede eğri doma denir. Damları örten çamur yuvarlak taş merdane ile yuvarlanarak sıkıştırılır, geçirgenliği azalır. Çatıda genellikle tuzlu killi toprak karışımı kullanılır. Bu düz damlarda çörtlenlerin olduğu noktalara doğru hafif bir meyil verilir (Bkz. Tablo 17, Resim 69-70).

Bor'da yapı için en uygun süre 15 Mayıs ile 1 Ekim arasıdır⁷⁰.

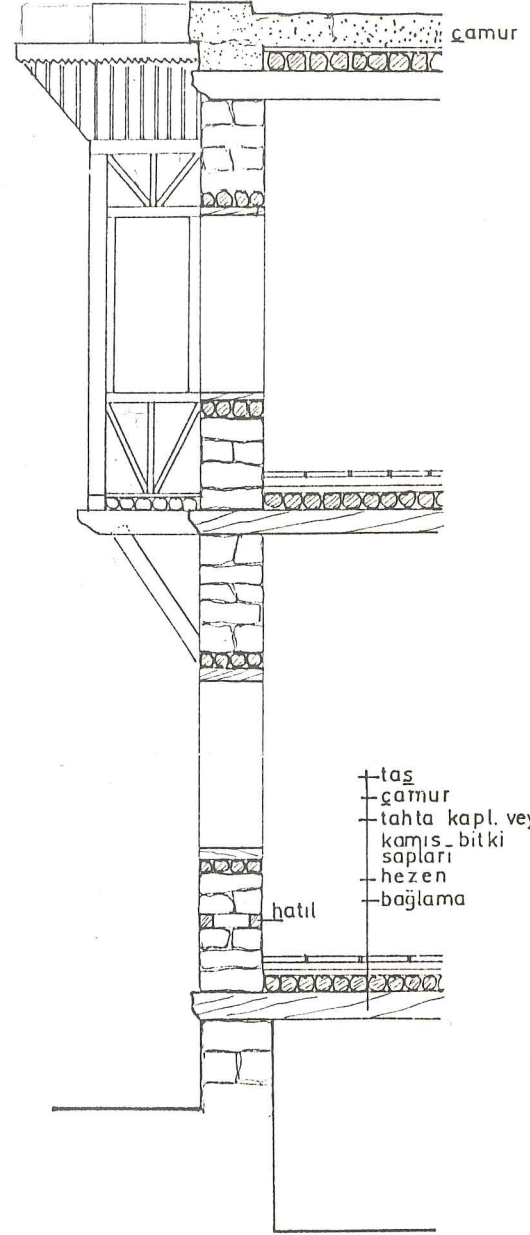

Resim 69-70 Künkbaşı Sokakta yıkıma terkedilen evler

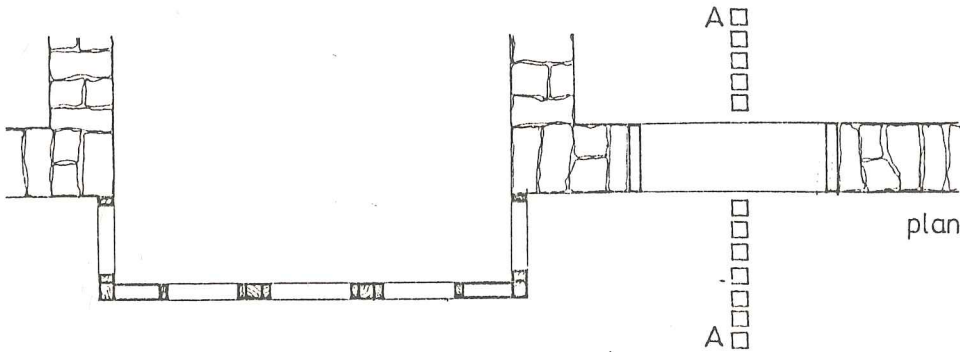
sistem detayı

görünüş

A_A kesiti

plan

4. BÖLÜM- SONUÇ

Bor, İçanadolu bölgesinin güneyinde Niğde iline bağlı bir ilçedir. Helenistik ve Roma dönemlerinde Bor'un bucağı olan Tyana (Kemerhisar) Kapadokya bölgesinin en önemli yerleşimidir. Arap ve Sasani akınları sonucu 7.yüzyılda Tyana önemini kaybetmiş bu tarihten sonra Bor'un gelişimi başlamıştır. 11.yüzyılda sadece kale etrafında 50 hanelik bir yerleşim olan Bor daha sonra genişleyerek bugünkü görünümünü almıştır.

İlçenin kuzey batısına düşen Yukarı Sokubaşı yerleşiminde bugün yarı yarıya terkedilmiş durumda olan geleneksel konutların yapım yılları 19.yüzyıl sonlarına rastlar. Düz bir araziye yayılmış olan yerleşimde sokaklar dar ve kıvrımlıdır. Sokakların sınırını yükseklikleri 2-3 m arasında değişen avlu duvarları oluşturur. Hizmet mekanlarının bulunduğu zemin katlarda ev ve avlu bütünleşmiştir. Avlu evlerin en güzel rekreasyon alanıdır. Evler avluyu zemin katta L veya U biçiminde sararlar. Birinci kat ile bağlantı ya avludaki ya da evin içindeki bir merdiven ile olur. Merdivenin çıktığı yer olan hayat veya sofa odalara dağılımı sağlayan mekanlardır. Hayatta bazen oda sıralarının arasına eyvan yerleştirilebilir.

Bölgede egemen kat yüksekliği 2'dir.

Konut birimlerindeki donanım ögeleri dolap, sedir, nişler ve ocaklardır.

Konutlardaki yapı elemanları olan kapılar aynalı sistemle tasarlanmıştır. Bezeme özellikleri olarak geometrik veya figüratif şekillerle çok değişik düzenlemeler elde edilmiştir.

Pencereler kullanıldıkları yerlere göre çeşitli boyutlarda olurlarken açılış özelliklerine göre 2 ya da 4 parçası açılan kanatlı veya düşey sürme olabilirler. Her pencerenin önüne muhakkak demir korkuluk yapılır.

Bölgede çıkma hemen her evde yapılmıştır. Çıkmalar fonksiyonlarına göre kapalı veya açık, taşıyıcı sistemleri açısından da ahşap payandalı veya taş konsollu olurlar.

Eyvanlarda veya hayatta kullanılan kemerler taşıyıcılık özelliklerinin yanı sıra buldukları birime dekoratif bir özellikte kazandırırılar.

Yapılar düz toprak damlıdır. Bazı evlerde cepheden dama geçişte saçak silmeleri kullanılmıştır. Genelde ahşap veya çinkodan yapılan çörtenlerin ejder başı veya domuz başı biçiminde taştan oyularak yapılanları da vardır.

Yığma sistemle inşa edilen yapılarda kullanılan malzeme taş veya kerpiçtir. Çıkmalar hımiş yapı tekniğiyle inşa edilirler. Evlerin iç ve dış duvarları samanlı çamur karışımından oluşan sıva ile kaplanır. Ancak bazı evlerin sadece sokak cephesi düzgün kesme taşlarla kaplanır. Yapının diğer 3 cep-

hesi kerpiç siva ile sıvanır.

Yapıları cephe özellikleri açısından incelerken sokak cephesi taş kaplı olan yapılarla, cephesi kerpiç sıvalı yapılar farklı bir görsel etki yaratırlar

V. BÖLÜM - ÖNERİLER

Bor Yukarı Sokubaşı yerleşimindeki evlerin çoğu bugün boştur veya evin küçük bir kısmında yaşam sürmektedir. Yüksek gelir grubundakilerin bölgeyi terketmesi, kira bedellerinin düşüklüğü nedeniyle bölgede kiracı sayısı ev sahibi sayısından çok fazladır. Kiracılar genellikle ana-baba ve çocuktan oluşan çekirdek aile olduğu için evlerin tamamı onlara çok büyük gelmektedir. Bu nedenle evin küçük bir bölümünü kullanmaktadırlar. Diğer bölümler boş kalmakta, adeta yıkıma terk edilmektedirler. Bazı evler ise ikiye hatta üçe bölünerek farklı ailelere verilmektedir. Böylece farklı aile sayısı kadar, farklı davranışlar gören konut, özgünlüğünü kaybetmektedir.

Tüm bunların yanı sıra en gerekli altyapı olanaklarından (kanalizasyon, akarsu) yoksun olan bölgeden, burada yaşayan halk da çok şikayetçidir. Yapıların bozulma nedenlerinin başında maddi olanaksızlıklar, koruma bilincinin olmayışı, devletin eski eser sahiplerine karşı ilgisizliği gelmektedir.

Bölgedeki geleneksel konutlar bilinçsiz yapılan ekler ve ilavelerle özgünlüklerini tamamen kaybetmek üzeredirler. Bunların en belirginleri; bölgenin geleneksel renk dokusu olan bej

renge yerine yeşil pembe gibi çeşitli renkler kullanılması, düz dam yerine beşik veya kırma çatı yapılarak kiremit kaplanması, birinci katın üstüne biriket duvarla bir kat daha çıkılması gibi onarımlar ve eklerdir.

Tüm bu veriler göz önüne alınarak; öncelikle yapıların bilinçli biçimde tesbit, tescillerini yapacak koruma ve restorasyon çalışmalarını yürütecek ve yeni yapılaşmanın bölgenin bütünlüğüne ve karakterine ters düşmeyecek biçimde olması için kararlar alabilecek resmi bir teknik büro kurulmalıdır. Bünyesinde teknik ve eğitsel yardım sağlayacak restoratör mimar, inşaat mühendisi, dekoratör, kalfa ve usta bulunan bilinçli bir kadro konu ile ilgili çalışmalarını denetlemeli ve bu işlerde çalışacak kişilerin seçimini yapmalıdır. Bu teknik kadro bölge halkının konutları ile ilgili tüm sorunlarını cevaplayacak kapasitede olmalıdır. Çalışmalara önce alt yapı olanaklarının sağlanması ve yangın tehlikesine karşı yer yer su depoları yapılması gibi teknik sorunlar çözümlenerek başlanmalıdır.

Geleneksel yapılar çevre ve mekansal özellikleri ile özgün durumları bozulmadan restore edilirken, bugüne kadar yapılmış çevreyle uyum sağlamıyan yeni yapıların, bilinçli tadilatlarla doluluk boşluk oranları, pencere kapı boyutları düzenlenmelidir. Ayrıca yine yeni yapılaşma için, kullanılacak malzeme (özellikle dış cephe malzemesi) renk ve doku ile ilgili kararlar alınmalı ve bundan sonra yapılacak yapılar bölgedeki yeşil alanları azaltmıyacak şekilde olmalıdır. Gecekondu yapımı da önlenmelidir.

Kapadokya bölgesinin ilginç yerleşimlerinden biri olan Bor ve çevresindeki tarihi eserlerin tanıtımı ile birlikte ilçeye turistik tesisler yapılmalıdır. Bu amaçla Yukarı Sokubaşı bölgesindeki evlerin bir kısmına pansiyon fonksiyonu verilerek hem Bor'un, hem de Yukarı Sokubaşı yerleşiminin tanınması sağlanmalıdır. Ayrıca bölgenin geçmişte en önemli sanat kolu olan halıcılık ve bez dokumacılığını canlandırmak amacı ile bir konut da bu halk sanatlarını geliştirecek biçimde restore edilmelidir.

Ayrıca Bor ve çevresinin doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihi değerlerini saptıyan çarpıcı ve ciddiyetle hazırlanmış bir rehber kitap hazırlanmalıdır. Yukarı Sokubaşı yerleşiminin bittiği yerde başlayan ve tarih boyu pekçok şaire ilham kaynağı olan Kayabaşı doğal sit alanı olarak korunmalı ve piknik yeri haline getirilmeli, pikniğin temiz ve bakımlı olabilmesi için önlemler alınmalıdır. Tüm bunların yanı sıra doğal ve miamrlık değerlerinin korunması için bölge halkını bilinçlendirecek sergi, seminer ve gösteriler düzenlenmelidir.

NOTLAR

- 1- Niğde İli Yapı Gereç..., s.yok.
- 2- "İdari Bölüm", Niğde İl Yıllığı, s.30.
- 3- "Niğde İli", İller Ansk., s.339.
- 4- "Coğrafya", Niğde İl Yıllığı, s.46.
- 5- Özalp, "Bor'un Morfolojik ve Jeolojik Durumu", s.2, sütun 2-3.
- 6- Niğde İli Yapı Gereç..., op.cit., s.yok.
- 7- Özalp, loc.cit.
- 8- Niğde İli Yapı Gereç..., loc.cit.
- 9- Öztürkmen, "Yeşil Bor", s.1, sütun 3-4.
- 10- "Coğrafya", Niğde İl Yıllığı, loc.cit.
- 11- Niğde İli Yapı Gereç..., op.cit., s.yok.
- 12- "Bor", Hayat Ansiklopedisi, c.2, s.639.
- 13- "Akarsular", Niğde İl Yıllığı, s.62.
- 14- Niğde İli Yapı Gereç..., op.cit., s.yok.
- 15- Atanan, "Bor Tarihi", 21.3.1982, s.3, sütun 3.
- 16- Önen, "Bor ve Civarı Hakkında...", s.1.
- 17- Niğde İli Yapı Gereç..., op.cit., s.yok.
- 18- Günaltay, Romalılar Zamanında..., s.265.
- 19- Tuğlacı, Osmanlı Şehir ..., s.64.

- 20- Dinçol, "Hititler", c.1, s.23.
- 21- Tütenk, "Niğde'nin Tarih Durumu", s.69.
- 22- Sezer, "Bor-Keşlik Steli", s.149.
- 23- Çınaroğlu; Varinlioğlu, "Ein Neuer...", s.11.
- 24- Günaltay, op.cit., s.272.
- 25- "Kapadokya", Larousse, c.6, s.908.
- 26, Özsait, "Anadolu'da Hellenistik Dönem", c.2, s.282.
- 27- Önen, loc.cit.
- 28- Tütenk, op.cit., s.72.
- 29- Ransay, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, s.385.
- 30- Özsait, "Anadolu'da Roma Egemenliği", c.2., s.325-390.
- 31- Altan, "Kappadokia Tarihi Gelişimi...", s.8.
- 32- Texier, Description de L'Asie Mineure, c.2, s.30.
- 33- Altan, loc.cit.
- 34- Özsait, op.cit., s.387.
- 35- Altan, op.cit., s.9.
- 36- Thierry, Nouvelles Eglises..., s.23.
- 37- Ataman, "Bor Tarihi", 26.12.1981, s.3, sütun 3.
- 38- Cumbur, "Saltukname'nin Türk Milliyetçiliğindeki...", s.53.
- 39- Yıldız, "Anadolu Türk Tarihi", c.4, s.654.
- 40- Ataman, "Bor Tarihi", 19.1.1982, s.3, sütun 3.
- 41- Yıldız, op.cit., s.672.
- 42- Önen, "Bor'da Eski Eserler", 18.7.1952, s.1, sütun 3-4.
- 43- Eldem, Niğde Kılavuzu, s.10.
- 44- Önen, "Bor ve Civarı Hakkında...", s.1.
- 45- İdem, "Osmanlılar Devrinde Bor'da...", s.1, sütun 3-4.

- 46- İdem, "Bor'da Eski Eserler", 20.7.1982, s.1, sütun 3-4.
- 47- İdem, "Bor ve Çevresi Hakkında...", loc.cit.
- 48- Galanti, Niğde ve Bor Tarihi, s.71.
- 49- Belediyeden alınan, 1980 yılı nüfus sayımları ile ilgili istatistikler.
- 50- Ataman, "Bor Tarihi", 28.12.1981, s.3, sütun 3.
- 51- İbid.
- 52- "Ekonomik Durum", Niğde İl Yıllığı, s.85.
- 53- İbid.
- 54- Galanti, op.cit., s.73.
- 55- Önen, "Osmanlılar Devrinde Bor'da...", loc.cit.
- 56- Ataman, "Bor Tarihi", 8.3.1982, s.3, sütun 3.
- 57- Atlı, "Bor'da Demircilik Sanatı", s.2, sütun 2-3.
- 58- Ataman, "Bor Tarihi", 13.3.1982, s.3, sütun 3.
- 59- İbid.
- 60- İbid.
- 61- Atlı, "Halıcılığımız ve Eksik Tarafları", 25.4.1952, s.2, sütun 3-4.
- 62- Ataman, loc.cit.
- 63- Atlı, loc.cit.
- 64- Evliya Çelebi Seyahatnamesi, s.189.
- 65- Eldem, Türk Evi Plan Tipleri, s.19.
- 66- Günay, Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu, s.64.
- 67- Sönmez, Eskişehir'de Odunpazarı..., s.80.
- 68- Çelebi, "Kerpiç Yapım Yöntemleri", s.118.
- 69- Hasol, "Hımış", s.223.
- 70- Niğde İli Yapı Gereç..., op.cit. s.yok.

BİBLİYOGRAFYA

"Akarsular", Niğde İl Yıllığı, 1967, s.60-65.

Altan,Güler, "Kappadokia Tarihi Gelişimi İçinde Soğanlı Kiliseleri", Yayınlanmamış Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1979.

Ataman,Halil, "Bor Tarihi", Yeni Bor, 26.12.1981, s.3, sütun 3.

Ataman,Halil, "Bor Tarihi", Yeni Bor, 28.12.1981, s.3, sütun 3.

Ataman,Halil, "Bor Tarihi", Yeni Bor, 19.1.1982, s.3, sütun 3.

Ataman,Halil, "Bor Tarihi", Yeni Bor, 21.3.1982, s.3, sütun 3.

Ataman,Halil, "Bor Tarihi", Yeni Bor, 8.3.1982, s.3, sütun 3.

Ataman,Halil, "Bor Tarihi", Yeni Bor, 13.3.1982, s.3, sütun 3.

Atlı,Emin, "Bor'da Demircilik Sanatı", Yeşil Bor, 9.8.1954,
s.2, sütun 2-3.

Atlı,İsmet, "Halıcılığımız ve Eksik Tarafları", Yeşil Bor,
1.5.1953, s.2, sütun 2-3.

- "Bor", Hayat Ansiklopedisi, C.2, 1961, s.639.

- "Coğrafya", Niğde İl Yıllığı, 1967, s.40-52.

Çelebi,M.Rıfat, "Kerpiç Yapım Yöntemleri ve Kullanımı Üzerine
Bir İnceleme" Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul,
Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, Mimarlık Bö-
lümü, 1979.

Çınaroğlu,A., Varinlioğlu,E., "Ein Neuer Schwarzer Stein Aus
Tyana", Epigraphica Anatolica, C.5, 1985, s.4-12.

Cumbur,Müjgan, "Saltukname'nin Türk Milliyetçiliğindeki Yeri-
ne ve 3. Nüshasına Dair", Milli Kültür Dergisi, C.1,
1977, s.52-55.

Dinçol,A.M., "Hititler", Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi,
C.1, 1982, s.121-139.

- "Ekonomik Durum", Niğde İl Yıllığı, 1967, s.82-89.

Elden,H.E., Niğde Kılavuzu, İstanbul, 1936.

Eldem,S.Hakkı, Türk Evi: Osmanlı DÖnemi, C.1, İstanbul,
T.A.Ç. Vakfı Yayını 1984.

- Evliya Çelebi Seyahatnamesi, C.3, İstanbul, ?, H.1314-
15 (M.1896-97).

- Gabriel, Albert, Niğde Tarihi, Çev. Ahmet Akif Tütenk, Türk Kültür Derneği Niğde Şubesi Yayını, Ankara, 1962.
- Galanti, Avram, Niğde ve Bor Tarihi, İstanbul, Kendi Yayını, 1951.
- Günaltay, Şemsettin, Romalılar Zamanında Kapadokya Pont ve Artaksarad Krallıkları Yakın Şark IV, C.2, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1951.
- Günay, Reha, Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu, Kültür Bakanlığı Yayınları, No 456, Kültür Eserleri Dizisi 8, Ankara, 1981.
- Hasol, Doğan, "Hıymış", Mimarlık Sözlüğü, 1975, s.223.
- "İdari Bölüm", Niğde İl Yıllığı, 1967, s.21-40.
- "Kapadokya", Meydan Larousse, C.6, s.908.
- "Niğde İli", İller Ansiklopedisi, 1964, s.338-341.
- Niğde İli Yapı Gerçekleri ve Yöresel Koşullar, Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisliği Yayını, Ankara, 1969.
- Önen, Ragıp, "Osmanlılar Devrinde Bor'da Barut Fabrikaları", Türk Etnografya Dergisi, s.5, 1962, s.21-23.
- Önen, Ragıp, "Bor ve civarı hakkında ansiklopedik malumat", Niğde, 1982.
- Önen, Ragıp, "Bor'da Eski Eserler", Yeşil Bor, 18.7.1952, s.1, sütun 3-4.

Özalp, Haydar, "Bor'un Jeolojik ve Morfolojik Durumu", Yeşil Bor, 3 Mayıs 1949, s.2, sütun 2-3.

Özsait, M., "Anadolu'da Hellenistik Dönem", Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, C.2, 1982, s.278-325.

Özsait, M., "Anadolu'da Roma Egemenliği", Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, C.2, 1982, s.325-390.

Öztürkmen, A. Galip, "Yeşil Bor", Yeşil Bor, 15.7.1949, s.1, sütun 2-3.

Ramsay, W.M., Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, Çev.: Mîhri Pektaş, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, 1960.

Sezer, Vural, "Bor-Keşlik Steli", Türk Arkeoloji Dergisi, s.XXIV-2, 1977, s.147-152.

Sönmez, Neslihan, Eskişehir'de Odunpazarı Tarihi Yerleşiminin Fiziksel Gelişimi ve Geleneksel Konut Dokusunda Dizgesel Çözümler, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1984.

Texier, C., Descripton de l'Asie Mineure, C.2, Paris, ?, 1849.

Thierry, Nicole et Michel, Nouvelles Eglises Rupestres de Cappadoce Region du Hasan Dağı, Paris, 1963, s.1-25.

Tuğlacı, Pars, Osmanlı Şehirleri, İstanbul, Milliyet Yayını, 1985.

Tütenk,A., "Niğde'nin Tarih Durumu", Niğde İl Yıllığı, 1967,
s.65-88.

Yıldız,H.D., "Anadolu Türk Tarihi", Anadolu Uygarlıkları An-
siklopedisi, C.4, 1982, s.620-660.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı, Soyadı	Gülsüm Çağan
Doğum Yeri	Gaziantep
İlk Öğrenim	Polatlı, Gümüşlü İlkokulu Erzincan, Mehmetçik İlkokulu
Orta Öğrenim	Denizli, Pamukkale Ortaokulu İstanbul, Yeni Levent Lisesi
Yüksek Öğrenim	Y.Ü. Mimarlık Fakültesi 1978-1983
Öğrenim Sonrası	Büro çalışması